

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	4
Inleiding	5
Titel I – Voorstelling van de sociale inspectiediensten vertegenwoordigd in de Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude	7
I. Voorstelling van de sociale inspectiediensten vertegenwoordigd in de Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude	7
A. Opdrachten of taken van de verschillende sociale inspectiediensten (de bevoegdheden)	9
1. De algemene opdrachten die verband houden met de strijd tegen het zwartwerk en de sociale fraude	9
2. De andere algemene bevoegdheden	11
3. De specifieke opdrachten of doelstellingen	12
a) Federale sociale inspecties.....	13
b) Regionale sociale inspecties	14
B. Personeelsmiddelen	15
1. Aantal controleurs en inspecteurs bij elke dienst.	15
2. Specifieke personeelsaffectaties aan de problematiek van de illegale arbeid en de sociale fraude ...	15
C. Informaticamiddelen ter beschikking van de diensten	17
1. Federale sociale inspecties.....	17
a) Databanken die verband houden met de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude	18
b) Externe databanken.....	19
c) Databanken binnen de diensten	20
d) Programma's voor fraudeopsporing	20
e) Toegang tot informatie op elektronische drager	21
f) Programma's in ontwikkeling.....	21
2. Regionale inspecties	22
D. Structuren en organogrammen	24
1. Federale diensten	24
a) Sociale Inspectie	24
b) RSZ.....	26
c) RVA.....	27
d) Toezicht Sociale Wetten	28
2. De regionale diensten.....	29
a) Vlaamse Gemeenschap.....	29
b) Brussels Hoofdstedelijk Gewest	29
c) Waals Gewest	30
d) Duitstalige Gemeenschap	30
E. Gegevens van de diensten	31
Titel II - Statistisch luik	
Activiteiten van de diensten: algemene acties en acties van de arrondissementcel	32
Inleiding	32
I. Onderzoeken uitgevoerd in 2005	37
Tabel 1 – Activiteiten van de diensten verdeeld per activiteitssector – onderzoeken 2005	37

A.	<i>Verhouding van de uitgevoerde onderzoeken binnen de arrondissementscel tot de algemene activiteit van de inspectiediensten</i>	37
B.	<i>Indeling van de onderzoeken per activiteitssector</i>	39
C.	<i>Synthese</i>	41
II.	<i>Gevolg van de strijd tegen de illegale arbeid in termen van betrokken werknemers</i> ..	43
	<i>Tabel 2 – Werknemers gecontroleerd en betrokken bij een onregelmatigheid</i>	45
	<i>Tabel 3 – Gecontroleerde werknemers en werknemers betrokken bij een onregelmatigheid tijdens acties van de arrondissementscel</i>	49
A.	<i>Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie</i>	49
1.	<i>Indeling van de gecontroleerde werknemers per activiteitssector</i>	50
2.	<i>Onregelmatigheidscijfer per gecontroleerde sector</i>	50
B.	<i>Vlaamse Gemeenschap</i>	51
C.	<i>RSZ</i>	51
D.	<i>Synthese</i>	52
III.	<i>Resultaten van de strijd tegen de illegale arbeid per reglementeringsmaterie</i>	54
	<i>Tabel 4 – Inbreuken sociale documenten en DIMONA – Globale activiteit</i>	57
	<i>Tabel 5 – Inbreuken sociale documenten en DIMONA –arrondissementscellen</i>	61
	<i>Tabel 6 – Vaststellingen en inbreuken met betrekking tot de bekendmaking van de arbeidstijden voor deeltijdse werknemers</i>	65
A.	<i>Algemene activiteit</i>	65
1.	<i>De vaststellingen per sector</i>	66
2.	<i>De onregelmatigheidscijfers per sector</i>	66
B.	<i>Acties in de arrondissementscellen</i>	66
C.	<i>Relatief belang van de activiteitssectoren in het aantal vastgestelde inbreuken</i>	67
D.	<i>Synthese</i>	68
	<i>Tabel 7 – Vaststellingen en inbreuken met betrekking tot de tewerkstelling van buitenlanders</i> .	70
A.	<i>De federale diensten</i>	71
B.	<i>De regionale diensten</i>	71
C.	<i>Bestudering van de situatie per activiteitssector</i>	72
D.	<i>De gevolgen gegeven aan de vastgestelde inbreuken</i>	72
	<i>Tabel 8 – Aantal pro justitia – Algemene activiteit en activiteit in de arrondissementscellen</i>	76
IV.	<i>Activiteit van de RVA in de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid</i>	77
A.	<i>Activiteit in termen van onderzoeken en gecontroleerde activiteitssectoren</i>	77
1.	<i>Verdeling van de activiteit over de arbeidstijd</i>	77
2.	<i>Verdeling van het aantal onderzoeken per type</i>	78
3.	<i>Verdeling van de controles (onderzoeken type C) per activiteitssector</i>	78
B.	<i>Inbreuken vastgesteld bij de afgesloten onderzoeken</i>	79
V.	<i>Conclusies</i>	81

Titel III – Coördinatieorganen van de inspectiediensten	82
Inleiding	82
I. De Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude	83
A. Taken	83
B. Samenstelling.....	83
II. Het Federale Coördinatiecomité.....	84
A. Taken	84
B. Samenstelling.....	84
C. Realisaties	85
III. De Partnerschapscommissie	85
A. Taken	85
B. Samenstelling.....	86
IV. De arrondissementencellen.....	86
A. Taken	87
B. Samenstelling.....	87
C. Evolutievooruitzichten.....	88
Titel IV – Activiteit van de arrondissementencellen Statistieken van de arrondissementencellen.....	89
Inleiding	89
I. Gegevens met betrekking tot de werking van de arrondissementencellen en de organisatie van de controles	92
II. Aantal controles en pro justitia per activiteitssector.....	93
A. Aantal controles per activiteitssector	93
B. Aantal pro justitia per materie en per activiteitssector.....	95
1. Pro justitia met betrekking tot inbreuken sociale documenten of DIMONA.....	96
2. Pro justitia met betrekking tot de bekendmaking van de uurroosters voor deeltijds werk	96
3. Pro justitia met betrekking tot tewerkstelling van buitenlandse werknemers.....	97
4. Pro justitia met betrekking tot werkloosheid	97
5. Inbreuk op de onderwerping aan de RSZ van werknemers die ten onrechte ingeschreven zijn in het stelsel van de zelfstandigen (schijnzelfstandigen), op de terbeschikking-stelling van werknemers ten behoeve van gebruikers en op onregelmatige detachering van buitenlandse werknemers.....	98
6. Inbreuk op artikel 30 bis van de wet van 27 juni 1969 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders	98
III. Conclusie.....	99
Slotwoord.....	100

Voorwoord.

Dit is het allereerste activiteitenrapport over sociale fraude en illegale arbeid opgesteld door de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) en betreft de activiteiten van het jaar 2005.

Dit activiteitenrapport dat voor het eerst wordt opgesteld, brengt de sociale fraude in kaart zoals ze werd vastgesteld door de federale en regionale sociale inspectiediensten. Het rapport geeft een overzicht van de sterke en zwakke punten van deze aanpak en biedt op die manier de mogelijkheid om hieruit de nodige lessen te trekken en bepaalde gedachtegangen voor de toekomst uit te werken.

Bij deze gelegenheid wens ik de federale en regionale sociale inspectiediensten te bedanken die op een constructieve manier hebben meegewerkt aan de opmaak van dit dossier. Zonder hun medewerking hadden we deze taak niet tot een goed einde kunnen brengen.

Verder wil ik ook al diegenen bedanken die rechtstreeks hebben meegewerkt aan de consolidatie en analyse van de cijfergegevens, evenals aan de opmaak van dit document. Dan heb ik het vooral over Véronique Dubois en Gaël Kermarrec, analisten bij SIOD, Nathalie Romain, “coördinatrice” bij SIOD, Brigitte Doudelet en Didier Van Den Branden, respectievelijk sociaal inspectrice en directeur bij de Sociale Inspectie.

Ik hoop dat dit activiteitenrapport gunstig onthaald zal worden door al diegenen die betrokken zijn bij de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid.

Jean-Claude HEIRMAN
Wvd. Directeur van het Federaal Aansturingsbureau
Directeur-generaal van de Sociale Inspectie

Inleiding.

Dit rapport is opgesteld in toepassing van artikel 7, § 3 van de wet van 3 mei 2003 houdende oprichting van de Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude, het Federale Coördinatiecomité en de Arrondissementscellen dat stelt dat *“de voorzitter jaarlijks aan de Raad rapporteert over de stand van zaken in de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude en over de acties die, in het kader van deze wet, door de verschillende inspectiediensten gevoerd worden. Het door de Raad goedgekeurde rapport wordt door de voorzitter voorgelegd aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers en wordt ook gepubliceerd.”*¹

Dit rapport bundelt alle beschikbare gegevens over de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude die gevoerd wordt door de sociale inspectiediensten, zowel op federaal als op regionaal vlak.

Deze gegevens hebben met name betrekking op alles wat rechtstreeks of onrechtstreeks te maken heeft met de tewerkstelling van niet aangegeven werknemers.

Dit document is geen beknopte samenvatting van de jaarverslagen van de verschillende sociale inspectiediensten. Het bevestigt eerder alle betrouwbare cijfergegevens met betrekking tot sociale fraude waarover de sociale inspectiediensten beschikken en biedt tegelijkertijd een analyse van deze gegevens.

We kunnen deze gegevens indelen in twee types:

- de gegevens meegedeeld door de Arrondissementscellen aan het Federale Coördinatiecomité;
- de gegevens meegedeeld door de verschillende sociale inspectiediensten.

Deze tekst maakt het voor het eerst mogelijk om, binnen alle taken die uitgevoerd worden door de sociale inspectiediensten, het werk te meten dat zij hetzij geïsoleerd, hetzij in het kader van een samenwerkingsverband realiseren in de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid, en in het bijzonder in de strijd tegen de niet aangegeven tewerkstelling van werknemers.

Het rapport is onderverdeeld in twee grote delen: enerzijds de gerealiseerde activiteiten van elke sociale inspectiedienst afzonderlijk, en anderzijds de gerealiseerde activiteiten binnen het samenwerkingsverband dat gecreëerd werd door de wet van 3 mei 2003, namelijk de arrondissementscel.

Bij het doornemen van de gegevens in dit rapport is het belangrijk dat men in gedachten houdt dat dit document enkel betrekking heeft op de activiteiten van de sociale inspectiediensten gevoerd in het kader van de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid.

¹ Een gelijkaardig rapport is vereist volgens de artikels 314 en 316 van titel XII van de Programmawet I van 27 december 2006 houdende oprichting van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst inzake de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid, de Arrondissementscellen en de Partnerschapscommissie en houdende opheffing van de wet van 3 mei 2003 houdende oprichting van de Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude, Het Federale Coördinatiecomité en de Arrondissementscellen.

Zo zal de lezer kunnen vaststellen dat de inspanningen die elke sociale inspectiedienst levert in de strijd tegen de sociale fraude slechts een onderdeel is van alle activiteiten en in geen geval de enige activiteit van deze diensten uitmaakt. Om een idee te krijgen van alle activiteiten verwijzen wij naar de jaarlijkse activiteitenrapporten die door elk van deze diensten worden opgesteld.

**Titel I – Voorstelling van de sociale inspectiediensten
vertegenwoordigd in de Federale Raad voor de strijd tegen de
illegale arbeid en de sociale fraude.**

Lijst van afkortingen.

De lezer dient rekening te houden met de betekenis van de volgende afkortingen:

TSW = Toezicht Sociale Wetten
SI = Sociale Inspectie
RSZ = Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA = Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

DIMONA = onmiddellijke aangifte van tewerkstelling
NACE = Algemene Nomenclatuur van de Economische Activiteiten in de Europese Gemeenschappen
MH = Mensenhandel

**I. Voorstelling van de sociale inspectiediensten
vertegenwoordigd in de Federale Raad voor de strijd
tegen de illegale arbeid en de sociale fraude.**

De Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude is een platform waarop de verschillende federale en regionale sociale inspectiediensten overleggen welke acties ze gaan voeren in de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude, in uitvoering van het door de regering vastgelegde beleid. De realisatie van dit beleid omvat tezelfdertijd eigen acties van de verschillende sociale inspectiediensten en controles die gezamenlijk uitgevoerd worden in het kader van de arrondissementscellen.

Hierna volgen de federale sociale inspectiediensten:

- de Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid,
- de Inspectie van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ),
- de dienst “Handhaving van het Beleid” van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA),
- de dienst Toezicht Sociale Wetten van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

De onderstaande regionale inspecties zijn bevoegd voor de controle van de arbeidskaarten en de werkvergunningen:

- de inspectie “Werk en Sociale Economie” van de Vlaamse Gemeenschap,
- de regionale arbeidsinspectie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

- de Directie van de Inspectie van de Divisie voor Tewerkstelling en Beroepsopleiding van het Waalse Gewest,
- de Divisie “Werk, Gezondheid en Sociale Zaken” van de Duitstalige Gemeenschap.

De strijd tegen het zwartwerk kadert in het algemene takenpakket van elke sociale inspectiedienst afzonderlijk, namelijk:

- de bescherming van de rechten van de werknemer in de individuele of collectieve arbeidsbetrekkingen voor de dienst Toezicht Sociale Wetten,
- de garantie van de sociale zekerheidsrechten voor de Sociale Inspectie,
- de handhaving van het beleid van de werkloosheidsverzekering voor de Inspectie van de RVA,
- de steun voor de taken van de RSZ met betrekking tot de correcte inning van de bijdragen voor de RSZ-inspectie,
- de controle op de arbeidsvergunningen en op de toepassing van het tewerkstellingsbeleid voor de regionale inspecties.

Met deze voorstelling willen we een overzicht geven van de gerealiseerde activiteiten in het kader van het algemene beleid ter bestrijding van de illegale arbeid en de sociale fraude binnen de algemene organisatie van elke inspectiedienst (*Bronnen: gegevens geleverd door elke dienst*).

A. Opdrachten of taken van de verschillende sociale inspectiediensten (de bevoegdheden).

1. De algemene opdrachten die verband houden met de strijd tegen het zwartwerk en de sociale fraude.

De onderstaande tabellen geven een samenvatting van de bevoegdheden en opdrachten van elke dienst met betrekking tot de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude. De bevoegdheden zijn verbonden aan de toezichthoudende taken die voorzien zijn door de wet. De taken omvatten de toepassing van de bevoegdheden binnen een beleidsplan.

1.1. Federale sociale inspectiediensten			
Sociale Inspectie	RSZ	RVA	TSW
- DIMONA en sociale documenten - deeltijdse arbeid - arbeidskaarten - verblijfsvergunningen - beroepskaarten voor buitenlandse zelfstandigen - mensenhandel - strijd tegen koppelbazen in het bouwbedrijf (art. 30 bis)	- DIMONA en sociale documenten - arbeidskaarten - verblijfsvergunningen - beroepskaarten voor buitenlandse zelfstandigen - mensenhandel - strijd tegen koppelbazen in het bouwbedrijf (art. 30 bis)	- DIMONA en sociale documenten - deeltijdse arbeid - arbeidskaarten	- DIMONA en sociale documenten - deeltijdse arbeid - arbeidskaarten - verblijfsvergunningen - beroepskaarten voor buitenlandse zelfstandigen - mensenhandel

De gezamenlijke bevoegdheden van de vier sociale inspectiediensten voor de strijd tegen het zwartwerk bestaan uit drie reglementeringen:

- **DIMONA** (onmiddellijke aangifte van tewerkstelling),
- het bijhouden van de nodige **sociale documenten**, met name het personeelsregister, de speciale registers en de verschillende kaarten in het kader van het gelegenheidswerk, de individuele rekeningen en de speciale contracten (studenten, thuiswerkers, enz.); dit aspect is bijkomstig geworden sinds de geleidelijke uitbreiding van DIMONA naar bijna alle activiteitssectoren,
- de **arbeidskaarten** van de werknemers met buitenlandse nationaliteit.

De bevoegdheden voor de **controle van de buitenlandse werknemers** (behalve de arbeidskaarten) worden verdeeld onder drie diensten, nl. de Sociale Inspectie, de RSZ-inspectie en de dienst Toezicht Sociale Wetten:

- o toegang tot het grondgebied (verblijfsvergunning),
- o beroepskaart voor buitenlandse zelfstandige werknemers,
- o mensenhandel².

De RVA is niet bevoegd in deze materies.

² Art. 433 quinquies en volgende van het Strafwetboek – Art. 81 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Het toezicht op de maatregelen tot **bekendmaking van de arbeidstijden voor deeltijds werk** valt onder de bevoegdheid van drie diensten: de Sociale Inspectie, de RVA en de dienst Toezicht Sociale Wetten. De RSZ heeft geen bevoegdheid op dit vlak.

Tot slot zijn de diensten van de Sociale Inspectie en van de RSZ belast met het controleren van de toepassing van artikel 30 bis van de Wet op de Sociale Zekerheid³ die bedoeld is om **de keten van onderaannemers bewust te maken van haar verantwoordelijkheden** teneinde het fenomeen van de koppelbazen te bestrijden in de sector van de **werken in onroerende staat**. Naast de maatregelen voorzien in artikel 30 bis komen de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie tussen bij de toekenning en schrapping van de registratienummers voor de ondernemingen van deze sector. De vertegenwoordigers van deze twee sociale inspectiediensten zetelen in de **provinciale registratiecommissies**, samen met vertegenwoordigers van de FOD Financiën en vertegenwoordigers van de representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties. De commissie controleert voornamelijk de sociale en fiscale situatie van de werkgevers. Ze verleent een registratienummer dat diegene die een beroep doet op de geregistreerde werkgever, vrijstelt van de hoofdelijke aansprakelijkheid voor diens sociale schulden, evenals van de verplichting om op diens facturen een bedrag in te houden ten gunste van de RSZ en de FOD Financiën. In het paritair comité voor het bouwbedrijf is de vrijstelling van inhouding ten gunste van de RSZ onderworpen aan de bijkomende voorwaarde dat de werkgever geen schulden mag hebben bij de RSZ of bij het Fonds voor Bestaanszekerheid van de Bouwsector⁴.

1.2. Regionale sociale inspecties			
Vlaamse Gemeenschap	Brussels Hoofdstedelijk gewest	Waals Gewest	Duitstalige Gemeenschap
- arbeidskaarten en werkvergunningen	- arbeidskaarten en werkvergunningen	- arbeidskaarten en werkvergunningen	- arbeidskaarten en werkvergunningen

De bevoegdheid van de regionale inspecties in de strijd tegen het zwartwerk beperkt zich momenteel tot de controle op de arbeidskaarten en de werkvergunningen.

³ Art. 30 bis van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (BS 25 juli 1969).

⁴ De basisprincipes van de hoofdelijke aansprakelijkheid vastgelegd in het voormelde artikel 30 bis en van het registratiesysteem kunnen als volgt samengevat worden.

Bepaalde verplichtingen zijn ten laste van de opdrachtgever en van de aannemer naargelang van het feit of de aannemer en de onderaannemer al dan niet geregistreerd zijn.

1) Verplichting tot inhouding op facturen

Voor de door de registratie beoogde activiteiten moet de opdrachtgever bij betaling van facturen aan de niet-geregistreerde aannemer 15% van het verschuldigde bedrag (excl. btw) voor de uitgevoerde werken inhouden en storten aan de RSZ.

Voor de door de registratie beoogde activiteiten moet de aannemer bij betaling van een factuur aan een onderaannemer 35% of 15% (naargelang de betrokken werken al dan niet vallen onder het paritair comité van het bouwbedrijf) van het verschuldigde bedrag (excl. btw) inhouden en storten aan de RSZ.

De aannemer wordt echter vrijgesteld van deze verplichting tot inhouding en storting wanneer het gaat om geregistreerde onderaannemers en indien de geregistreerde onderaannemer ten tijde van de betaling geen schulden heeft bij de RSZ.

2) Hoofdelijke aansprakelijkheid

De aannemer die een beroep doet op een niet-geregistreerde onderaannemer voor werken beoogd in de reglementering m.b.t. de registratie, is hoofdelijk aansprakelijk voor de sociale schulden (m.a.w. de schulden aan de RSZ en de bijdragen verschuldigd aan een Fonds voor Bestaanszekerheid) van zijn medecontractant.

De hoofdelijke aansprakelijkheid wordt beperkt tot 50% van het totale bedrag van de werken (excl. btw).

2. De andere algemene bevoegdheden.

De strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude is een gemeenschappelijke modaliteit die vaak voorafgaat aan de algemene bevoegdheden die tot de kernactiviteiten van elke dienst behoren en hun bestaansreden uitmaken.

De twee onderstaande tabellen geven een overzicht van de overige bevoegdheden van de federale en regionale sociale inspectiediensten.

2.1. Federale sociale inspectiediensten			
Sociale Inspectie	RSZ	RVA	TSW
<ul style="list-style-type: none"> - sociale zekerheid van de werknemers - jaarlijkse vakantie - arbeidsongevallen - ziekte- en invaliditeitsverzekering - familiale bijdragen - registratie van aannemers - dienstencheque-bedrijven 	<ul style="list-style-type: none"> - sociale zekerheid van de werknemers (in lijn met de basisopdracht van de RSZ : aangifte van prestaties en ontvangsten van de bijdragen) - dienstencheque-bedrijven - Outplacement 	<ul style="list-style-type: none"> - werkloosheidsreglementering - Prepensioen-brugpensioen - beroepsloopbaanonderbreking - tijdskrediet - Fonds sluiting ondernemingen - tewerkstellingsbevorderende maatregelen - dienstenchequebedrijven - Outplacement 	<ul style="list-style-type: none"> - arbeidsovereenkomsten - collectieve arbeidsovereenkomsten - arbeidsduur - arbeidswet (kinderarbeid arbeidstijd, zondagsrust, nachtarbeid, enz.) - feestdagen - arbeidsreglement - loonbescherming - tijdelijke arbeid, uitzendarbeid en terbeschikkingstelling - moederschapbescherming - gelijke behandeling en niet discriminatie - Instellingen – inspraakorganen (ondernemingsraden en CVGVW) - werking ondernemingsraad - tewerkstellingsmaatregelen - educatief verlof - brugpensioen, loopbaanonderbreking, outplacement - Dienstenchequebedrijven - Fonds sluiting ondernemingen

2.2. Regionale sociale inspectiediensten			
Vlaamse Gemeenschap	Gewest Brussel- Hoofdstad	Waals Gewest	Duitstalige Gemeenschap
- Controle op de naleving van de wetgeving omtrent tewerkstelling van buitenlandse werknemers - private arbeidsbemiddeling in het Vlaams Gewest (omvat de uitzendbureaus (44 %) en de erkende selectiebureaus (32 %) - tewerkstellingsbeleid - sociale economie.	- Controle op de naleving van de wetgeving omtrent tewerkstelling van buitenlandse werknemers - wetgeving betreffende het gemengde beheer van de arbeidsmarkt - erkenning van uitzendbureaus	- Controle op de naleving van de wetgeving omtrent tewerkstelling van buitenlandse werknemers - wetgeving betreffende tewerkstellingsbeleid en beroepsbijscholing (toelagen – hulp bij het scheppen van arbeidsplaatsen, bij plaatsing en bij vorming, erkenning van selectiebureaus – waaronder de uitzendbureaus, enz..)	- Controle op de naleving van de wetgeving omtrent tewerkstelling van buitenlandse werknemers - maatregelen voor terugdringing van de werkloosheid - Controle op de erkenning van uitzendbureaus.

De regionale sociale inspectiediensten worden vaak geïntegreerd in de directies die belast zijn met het beleid inzake tewerkstelling of sociale economie. Zo maakt de controle op de arbeidskaarten en de werkvergunningen deel uit van een volledig takenpakket dat verder ook de controle op de regionale tewerkstellingsmaatregelen omvat, evenals de officiële erkenning van de instellingen voor de uitvoering van het tewerkstellingsbeleid, de instellingen voor sociale economie en de uitzendbureaus.

3. De specifieke opdrachten of doelstellingen.

Binnen de eigen respectieve bevoegdheden heeft elke dienst haar activiteiten georganiseerd in functie van een eigen beleidsplan. Elk van de eigen activiteiten draagt in verschillende mate bij tot de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude.

a) Federale sociale inspecties:

Federale sociale inspectiediensten			
Sociale Inspectie	RSZ	RVA	TSW
<ul style="list-style-type: none"> - Controle van ondernemingen met meer dan 50 werknemers - strijd tegen de illegale tewerkstelling van buitenlandse werknemers (en mensenhandel) - Controle van vanuit een ander land gedetacheerde werknemers in België - wegcontroles op transportbedrijven - algemene controles (klachten, kantschriften, enz.). 	<ul style="list-style-type: none"> - verbetering van de kwaliteit van de gegevens meegedeeld door de sociale secretariaten - Controle van andere dienstverlenende bedrijven die elektronische aangiften indienen (bv. boekhouders) - opsporing van fraude-mechanismen bij bijdragebetaling (Directie Bijzondere Invorderingen) - Toezien op de volledigheid en de kwaliteit van de gegevens die door de RSZ worden beheerd (Dmfa – Dimona) - behandeling van klachten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoeken A – verzamelen van nuttige elementen bij dossierbehandeling bij de interne diensten - - Onderzoeken B – nazicht van de documenten van de werkgevers, werknemers en werklozen - - Onderzoeken C - controles in de activiteitssectoren - Anti-fraude Cel – coördinatie van het onderzoekswerk naar grote fraudemechanismen 	<ul style="list-style-type: none"> - Adviseren en informatie verstrekken aan werknemers, werkgevers en beroepsorganisaties over de arbeidsreglementering en de collectieve arbeidsovereenkomsten - Toezien op de naleving van de arbeidsreglementering en de collectieve arbeidsovereenkomsten - De overheden inlichten over de tekortkomingen van de reglementering en de bestaande onrechtmatige en bedrieglijke praktijken - Strijd tegen de mensenhandel (arbeidsvergunningen-toegang tot het grondgebied) - Controle van de transportsector (zowel op de weg als bij de ondernemingen) - Controle van grensoverschrijdende fraude.

b) Regionale sociale inspecties:

Regionale sociale inspectiediensten			
Vlaamse Gemeenschap	Gewest Brussel-Hoofdstad	Waals Gewest	Duitstalige Gemeenschap
4 buitendiensten (Brussel, Antwerpen, Gent en Hasselt) belast met controles op: - de reglementering op de tewerkstelling van buitenlandse werknemers - de reglementering inzake de erkenning van uitzendbedrijven en de instellingen voor arbeidsbemiddeling.	3 cellen : - Cel "onderzoek" – nazicht van de toekenningvoorwaarden voor arbeidskaarten B - Cel "Controle" – onaangekondigde controles van werkgevers en particulieren - Cel "Studies en samenwerking" - documentatie, sectorale studies, samenwerking met de andere diensten – uitvoering van kantschriften van de Auditoraten.	3 Buitendiensten (Liège, Mons, Namur) belast met het toezicht op de wetgeving inzake reconversie en beroepsomscholing. Het toezicht op de naleving van de reglementering inzake de tewerkstelling van buitenlandse werknemers vindt hoofdzakelijk plaats in het kader van de arrondissementscellen en op kantschrift.	Geen specifieke inspectiediensten. De inspectie maakt deel uit van de « dienst arbeidsvergunningen ». Deelname aan controles georganiseerd door de arrondissementscellen.

Op regionaal niveau geeft enkel de inspectie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een specifieke plaats aan de strijd tegen de illegale arbeid via de oprichting van een cel "Controle" die zich bezighoudt met de onaangekondigde controles van werkgevers en particulieren.

In de andere gewesten maken de controleurs deel uit van diensten die zich met meer algemene taken bezighouden.

B. Personeelsmiddelen.

1. Aantal controleurs en inspecteurs bij elke dienst.

De vier federale sociale inspectiediensten tellen in totaal 980 sociale inspecteurs en controleurs voor de uitvoering van al hun taken.

De regionale inspecties beschikken dan weer over een totaal van 38 sociale inspecteurs en controleurs voor hun controles. Toch kunnen de cijfers verleend door de regionale inspecties niet onderling vergeleken worden omdat de medewerkers waarover het hier gaat, zich niet uitsluitend bezighouden met de controle op de arbeidsvergunningen.

2. Specifieke personeelsaffectaties aan de problematiek van de illegale arbeid en de sociale fraude.

Hier worden de affectaties vermeld die rechtstreeks verband houden met de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude.

Federale sociale inspectiediensten			
Sociale Inspectie	RSZ	RVA	TSW
raming : 52 %	raming : 25 %	raming : 29,4 %.	raming : 40 %

De Sociale Inspectie, de RVA en de dienst TSW beschikken niet over sociale inspecteurs die exclusief toegewezen zijn aan de strijd tegen de sociale fraude, want alle sociale inspecteurs van deze diensten nemen deel aan de strijd tegen de sociale fraude. Daarom hebben wij de gerealiseerde inspanningen geraamd via een analyse van de activiteiten in hun geheel evenals van de gedane vaststellingen in het kader van de strijd tegen de sociale fraude.

Globaal genomen heeft de Sociale Inspectie 52%⁵ van haar activiteiten in 2005 gewijd aan de strijd tegen de sociale fraude. Meer specifiek betekent dit dat de cel “Mensenhandel” van **de Sociale Inspectie** die vooral belast is met de controles op de arbeidsplaatsen, zich richt op de tewerkstelling van werknemers met een buitenlandse nationaliteit in de risicosectoren (bouwsector, schoonmaaksector, restaurants en exotische cafés, enz.).

⁵ Van alle in 2005 gedane vaststellingen (20.216) betrof 51,9% één van de 3 materies die vallen onder het thema sociale fraude (DIMONA, sociale documenten en illegale tewerkstelling van buitenlandse werknemers) (10.492).

De deelname van de RVA aan de strijd tegen de sociale fraude kan geschat worden op 30% en omvat enerzijds de onderzoeken type C en de activiteiten van de antifraudecel (cfr. supra) en anderzijds de acties waaraan de RVA samen met de andere diensten heeft deelgenomen in het kader van de arrondissementen.

Wat betreft het **toezicht op de sociale wetten**, raamde de dienst TSW haar activiteiten gewijd aan de strijd tegen de sociale fraude in 2005 op een 40%, op basis van de verdeling van de gerealiseerde onderzoeken en vaststellingen.

Bij de regionale inspecties stellen we vast dat de dienst “Inspectie Werk en Sociale Economie” van de Vlaamse Gemeenschap 4,6 “voltijdse equivalenten” heeft geaffecteerd aan de acties van de arrondissementen in 2005.

Wat betreft het Waals Gewest hebben 25 personen 16% van hun tijd (of 4 VTE) gewijd aan de controle van buitenlandse werknemers.

C. Informaticamiddelen ter beschikking van de diensten.

1. Federale sociale inspecties:

	<i>Federale arbeidsinspecties</i>	<i>SI</i>	<i>RSZ</i>	<i>RVA</i>	<i>TSW</i>
DB i.v.m. zwartwerk	DIMONA	X	X	X	X
	Portaal sociale zekerheid	X			X
	DMFA		X		
	Aangifte 30bis		X		
	Werfmeldingen	X	X		X
Gemeenschappelijke DB	Nationaal register	X	X	X	X
	Kruispuntbank Ondernemingen	X	X	X	X
	Werkgeversrepertorium	X	X		X
	Portaal RIZIV – AZAR			X	
DB eigen aan de dienst	PEGASIS	X			
	DBEO		X		
	PASTIN		X		
	FORTE			X	
	ProMES			X	
	Justine			X	
	TOOL				X
	OMNIS				X
	Ingrid				X
Programma's voor fraudeopsporing	OASIS	X	X	X	X
	DB fraude			X	
Documentatie via elektronische drager	Kluwer	X			
	Eigen intranet van de inspectiedienst	X	X	X	X
	Algemene internettoegang	X	X		X
	Beperkte internettoegang			X	
	Juridisk				X
	DB Construction				X

In ontwikkeling	LIMOSA	X	X	X	X
	GOTOT	X	X	X	X
	DMFA	X		X	X
	Kruispuntbank sociaal strafrecht	X	X		X
	GENESIS	X	X	X	X
	OASIS		X	X	
	DUC				X
	GINAA				X

a) Databanken die verband houden met de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude.

DIMONA is in eerste instantie een verplichting voor de werkgever om een elektronische aangifte van indiensttreding te doen wanneer hij werknemers aanwerft en een aangifte van uitdiensttreding zodra de arbeidsbetrekking stopgezet wordt. Deze verplichting vervangt de verplichting om een personeelsregister bij te houden. Verder is DIMONA ook een databank die de inspectiediensten tijdens hun controles op de arbeidsplaatsen kunnen raadplegen om de inschrijving van de werknemers te controleren. Via dit basiswerkinstrument kan men vaststellen of er al dan niet sprake is van zwartwerk. Aan de hand van het registratieklassement biedt DIMONA ook de mogelijkheid om een elektronisch personeelsregister te reconstrueren.

De **attesten inzake de sociale schulden van de aannemers uit de bouwsector** kunnen vrij geraadpleegd worden. Deze databank is een interessant hulpmiddel bij de controle op de toepassing van artikel 30 bis van de wet op de sociale zekerheid⁶ (ketenaansprakelijkheid tussen de onderaannemers in de sector van de werken in onroerende staat). Deze bevoegdheid behoort gezamenlijk aan de Sociale Inspectie en de RSZ-inspectie. De databank is toegankelijk via de portaalsite van de RSZ. Het attest geeft aan of de werkgever in regel is met de betaling van zijn sociale bijdragen aan de RSZ en het Fonds voor Bestaanszekerheid van de Bouwsector. Dit attest is een voorwaarde die de hoofdaannemer vrijstelt van de verplichting tot inhouding op de facturen van de onderaannemers (de tweede voorwaarde is dat de onderaannemer geregistreerd moet zijn bij een provinciale registratiecommissie).

⁶ Art. 30 bis van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (BS 25 juli 1969).

De databank van de **werfmeldingen** wordt beheerd door de RSZ. Deze databank vermeldt alle werven en bevat informatie over de onderaannemers en de omvang van de werken. In het kader van artikel 30 bis van de wet op de sociale zekerheid zijn de hoofdaannemers verplicht hun werven te melden bij de RSZ, evenals de keten van onderaannemers waarop ze een beroep doen. Deze gegevens kunnen geraadpleegd worden door de RSZ en de Sociale Inspectie. De dienst Toezicht Sociale Wetten werkt een project uit om deze gegevens te kunnen gebruiken voor de verrijkingsfase van haar onderzoeken. De implementatie van dit project is voorzien voor begin 2006.

De **multifunctionele aangifte**, afgekort tot **DmfA**, heeft de “papieren” RSZ-aangifte vervangen in 2003. Deze aangifte bevat alle gegevens betreffende de prestaties, de bezoldigingen van de werknemers en de sociale bijdragen die de werkgevers verschuldigd zijn. In 2005 had enkel de RSZ toegang tot deze gegevens. In 2006 zullen ook de andere diensten van de arbeidsinspectie deze gegevens kunnen raadplegen via het “GENESIS”-platform.

b) Externe databanken.

Alle diensten van de arbeidsinspectie hebben toegang tot de volgende databanken:

- het **rijksregister** is een lijst van de natuurlijke personen die in België wonen (op basis van het nationaal nummer);
- de **kruispuntbank der ondernemingen** is de lijst van alle rechtspersonen, handelaars en natuurlijke personen die ingeschreven zijn bij de btw of de hoedanigheid van werkgever hebben en een activiteit uitoefenen in België (op basis van het ondernemingsnummer).

Via deze twee databanken is het in principe mogelijk om op elk ogenblik het domicilie van een natuurlijke persoon of de maatschappelijke zetel van een rechtspersoon vast te stellen, alsook de exploitatiezetels van deze twee categorieën. Via de kruispuntbank der ondernemingen kan men de natuurlijke persoon (of personen) bepalen die bevoegd zijn om de vennootschap te verbinden of te vertegenwoordigen.

De dienst Toezicht Sociale Wetten, de Sociale Inspectie en de RSZ-inspectie hebben bovendien ook toegang tot het **Werkgeversrepertorium** van de RSZ⁷. Hierin kunnen de “RSZ”-gegevens van een werkgever geraadpleegd worden. Deze toepassing zal in GENESIS opgenomen worden en in 2006 ook uitgebreid worden naar de andere diensten.

Ter herinnering vermelden we ook nog dat de RVA toegang heeft tot een databank betreffende de sociale verzekeringen van de zelfstandige werknemers: het ARZA-systeem.

⁷ De RSZ heeft rechtstreeks toegang tot dit repertorium, TSW en SI via de toepassing SP11 (die vervangen zal worden door GENESIS).

c) Databanken binnen de diensten.

Elke dienst heeft een systeem uitgewerkt voor het beheer van de eigen onderzoeken of de eigen gegevens.

Het interne programma van de **sociale inspectie** heet **PEGASIS**. Dit programma omvat in eerste instantie een lijst van de onderzoeken en een lijst van de werkgevers. Verder omvat het ook een programma voor de verwerking van de activiteitenrapporten en de kostenstaten van de sociale controleurs (online) en een programma met formulieren bestemd voor het beheer van de onderzoeken (ontvangstbevestiging, takenblad, enz.).

De dienst **Toezicht Sociale Wetten** gebruikt twee programma's die een zelfde doel nastreven: **OMNIS** is de lijst met de onderzoeken en **INGRID** de lijst met de werkgevers. Verder beschikken de medewerkers van deze dienst ook over een administratief ondersteuningsprogramma waarmee de gegevens van de twee bovenvermelde programma's automatisch ingevoerd kunnen worden in administratieve formulieren. Dit programma kreeg de naam **TOOL** en wordt gebruikt voor het beheer van de onderzoeken en voor de opmaak van de activiteitenrapport en de kostenstaten.

De RSZ-inspectie beschikt over de databank "**DBEO**". Deze databank omvat alle onderzoeken met de nodige informatie over hun aard, de medewerker die het dossier behandelt, de datum waarop het dossier geopend werd. Verder staat op de draagbare pc's van alle sociale controleurs en inspecteurs het "**PASTIN**"-programma. "**PASTIN**" is het systeem voor de administratieve verwerking van de dossiers. Elk individueel "**PASTIN**"-programma omvat alle dossiers van de betrokken medewerker.

De RVA heeft een programma gecreëerd voor het beheer van de onderzoeken: **FORTE**. Dit omvat twee beheerstools:

- **ProMES** (Productivity Measurement and Enhancement System) vervangt het systeem van de boordtabellen en dient voor de opvolging en het beheer van de onderzoeken;
- "**Justine-Handhavingsbeleid**" is een programma voor het kwaliteitsbeheer van de onderzoeken.

d) Programma's voor fraudeopsporing.

Het letterwoord **OASIS** staat voor antifraudeorganisatie van de sociale inspectiediensten. Nadat dit programma oorspronkelijk opgestart werd door de Sociale Inspectie, werden achteraf ook de vier sociale inspectiediensten betrokken in alle fasen van de ontwikkeling ervan. Het programma is bedoeld om fraude op te sporen in de bouwsector, de schoonmaaksector en de vervoersector. Op basis van alarmscenario's vergelijkt het gegevens die afkomstig zijn van verschillende bronnen: hoofdzakelijk van de RSZ, de RVA en de FOD Financiën (btw en belastingen). Deze scenario's beogen onder andere de opsporing van zwartwerk, van georganiseerde insolventie, van schijnzelfstandigen, van frauduleuze aangiften, enz. In 2005 is OASIS in de testfase gekomen. Elke dienst is

onderzoeken gestart bij werkgevers die het voorwerp uitmaakten van een ernstige alarmsituatie om op die manier de aanwijzingen van fraude te toetsen aan de realiteit.

De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening heeft een eigen programma gelanceerd om het gebruik van de databanken te maximaliseren met het oog op de opsporing van fraudegevallen op het vlak van illegale cumulatie van werkloosheidsuitkeringen met andere bronnen van inkomsten: “**D-Base fraude**”.

e) Toegang tot informatie op elektronische drager.

De inspectiediensten van de SI, de RSZ, de RVA en de dienst TSW hebben een elektronische toegang ontwikkeld tot een geactualiseerde documentatie die zowel wetteksten als richtlijnen en interne documenten omvat. De informatie is afkomstig van zowel gespecialiseerde interne diensten (bv. intranetsite beheerd door de dienst Logistieke Steun van de Sociale Inspectie, Inspectnet en Riodoc bij de RSZ of bij de RVA) als van externe leveranciers (bv. Kluwer bij de SI, Juridisk of de gegevensbank voor de bouwsector bij de dienst TSW).

De medewerkers van de SI, de dienst TSW en de RSZ hebben vrij toegang tot het internet. De controleurs van de RVA hebben toegang tot de officiële sites van de federale en regionale diensten via hun intranet.

f) Programma's in ontwikkeling.

OASIS zit nog steeds in de ontwikkelingsfase. Voorlopig beperkt dit programma zich nog tot de bouw-, de schoonmaak- en de vervoersector, maar op termijn zou het ook naar andere activiteitssectoren uitgebreid worden.

GENESIS is een gemeenschappelijke toepassing van de vier federale sociale inspectiediensten die werd ontwikkeld in 2005. Hierbij is het de bedoeling de toegang tot verschillende databanken op één gemeenschappelijk platform te groeperen:

- het kadaster van de onderzoeken vermeldt alle onderzoeken die behandeld worden door één van de inspectiediensten;
- het GOTOT IN-project is een databank waarin alle detachingsattesten zijn opgenomen van werknemers die in België werken voor rekening van een buitenlandse werkgever en onderworpen blijven aan de sociale zekerheid van hun land van oorsprong. Dit project zal aangevuld worden met het LIMOSA-project dat een detachingsaangifte voorziet ongeacht de plaats van onderwerping van de werknemer en ongeacht diens statuut (zelfstandige of werknemer);
- de DmfA (aangiften van prestaties, bezoldigingen, sociale RSZ-bijdragen) zal geconsulteerd kunnen worden door de vier sociale inspectiediensten, evenals DIMONA, de KBO, het Rijksregister, ...

2. Regionale inspecties:

	<i>Regionale inspecties</i>	<i>Vlaamse Gemeenschap</i>	<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	<i>Waals Gewest</i>	<i>Duitstalige Gemeenschap</i>
DB i.v.m. zwartwerk	DIMONA	-	-	-	-
DB gemeenschappelijk aan de diensten	Nationaal Register	X	X	X	X
	Kruispuntbank Ondernemingen	X	X	-	X
	VLAS	X	-	-	-
	GENESIS	-	-	-	-
DB eigen aan de dienst	DB arbeidskaarten en arbeidsvergunningen	X	X	X	X
Programma's voor fraudeopsporing		-	-	-	-
Elektronisch raadpleegbare documentatie	EuroDB	-	X	-	-
	Eigen intranet van de inspectiediensten	X	-	X	-
	Algemene internettoegang	X	-	X	-
In ontwikkeling	LIMOSA	X	-	-	-
	Specifieke gegevensbank voor de inspectie	-	-	X	-

Geen enkele regionale inspectiedienst is momenteel in staat om de gegevens van DIMONA te consulteren. De Vlaamse Gemeenschap en het Waalse Gewest hebben een toegangsaanvraag ingediend.

In de Duitstalige Gemeenschap heeft de aanvraag voor toegang tot het rijksregister die werd ingediend in 2002, op 21/06/2005 geleid tot een tijdelijke toegang, onder voorbehoud van de voorlegging van een informatieveiligheidsplan.

Alle diensten hebben een eigen databank ontwikkeld met een inventaris van de arbeidsvergunningen. Deze databanken omvatten enkel de vergunningen die door elk

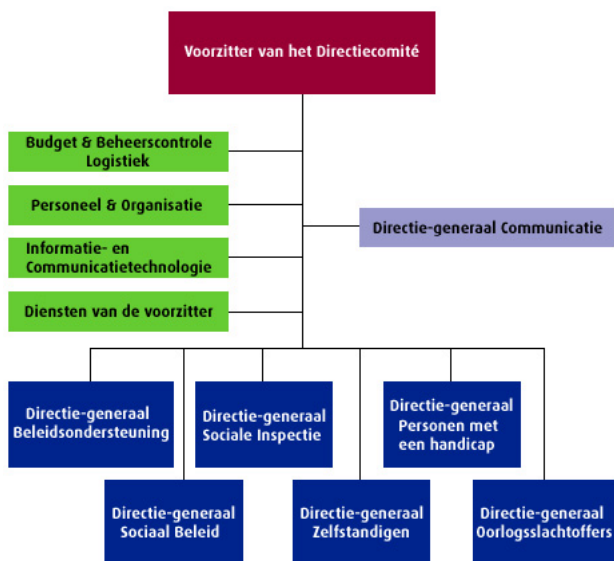
respectief gewest afgeleverd zijn. De gewesten hebben geen toegang tot de DB van de andere gewesten.

De Vlaamse Gemeenschap heeft onder andere toegang tot de databank van het Vreemdelingenbureau (VLAS) en heeft een aanvraag ingediend om GENESIS en LIMOSA te kunnen raadplegen (databank met gedetacheerde werknemers in België).

D. Structuren en organogrammen.

1. Federale diensten.

a) Sociale Inspectie:

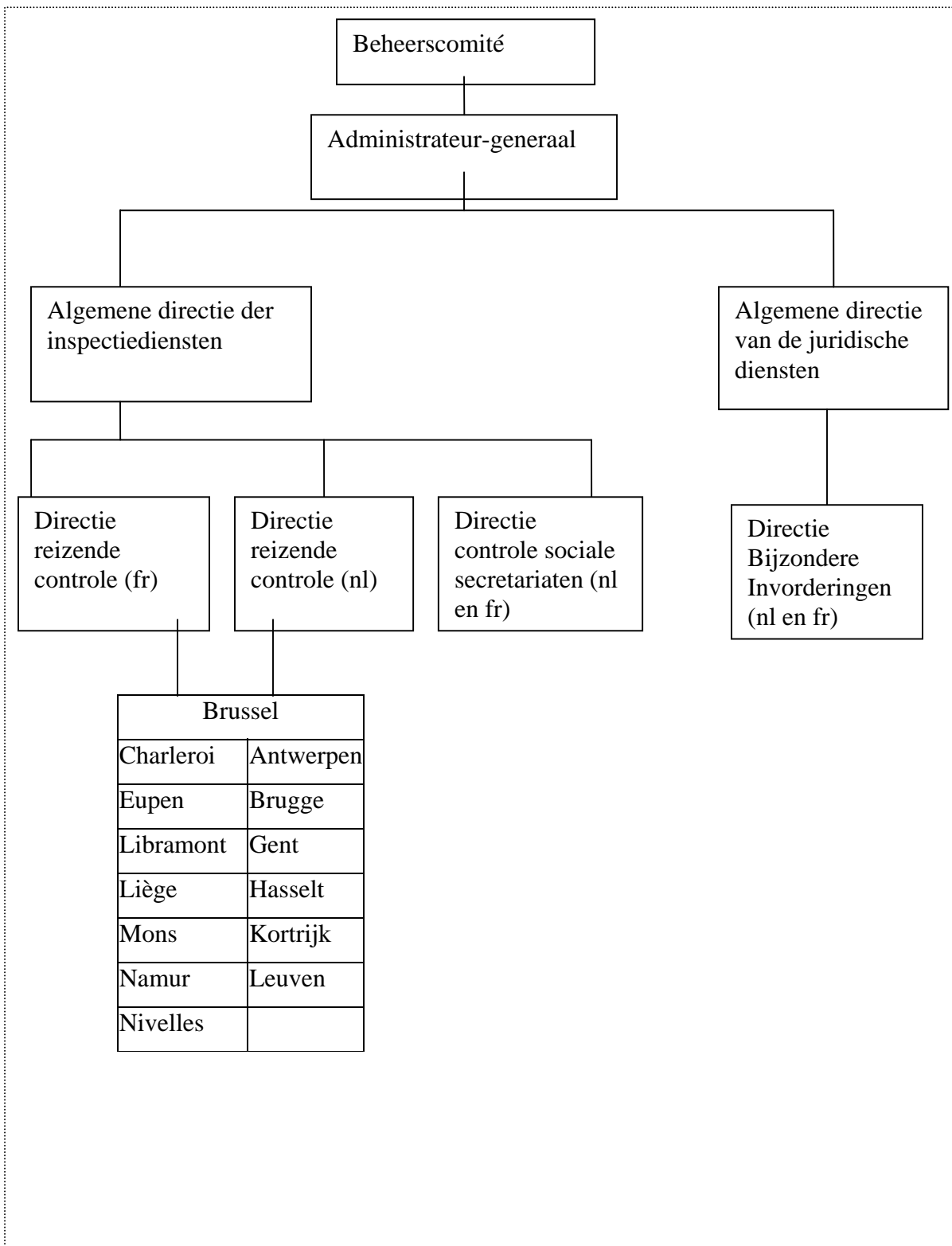
Directie-generaal van de Sociale Inspectie	
Hoofdbestuur (samengesteld uit verschillende cellen: administratieve cel, logistieke cel, strategische cel en informaticacel)	9 regionale directies
	Regio 1 – West-Vlaanderen
	Regio 2 – Oost-Vlaanderen
	Regio 3 – Antwerpen
	Regio 4 – Limburg
	Regio 5 – Henegouwen
	Regio 6 – Namen, Luxemburg, Waals Brabant
	Regio 7 – Luik
	Regio 8 a – Brussel (nl) en Vlaams Brabant.
	Regio 8 b – Brussel-Hoofdstad (fr)

Elk gewest telt een sociale inspecteur-directeur, evenals een aantal sociale inspecteurs en controleurs.

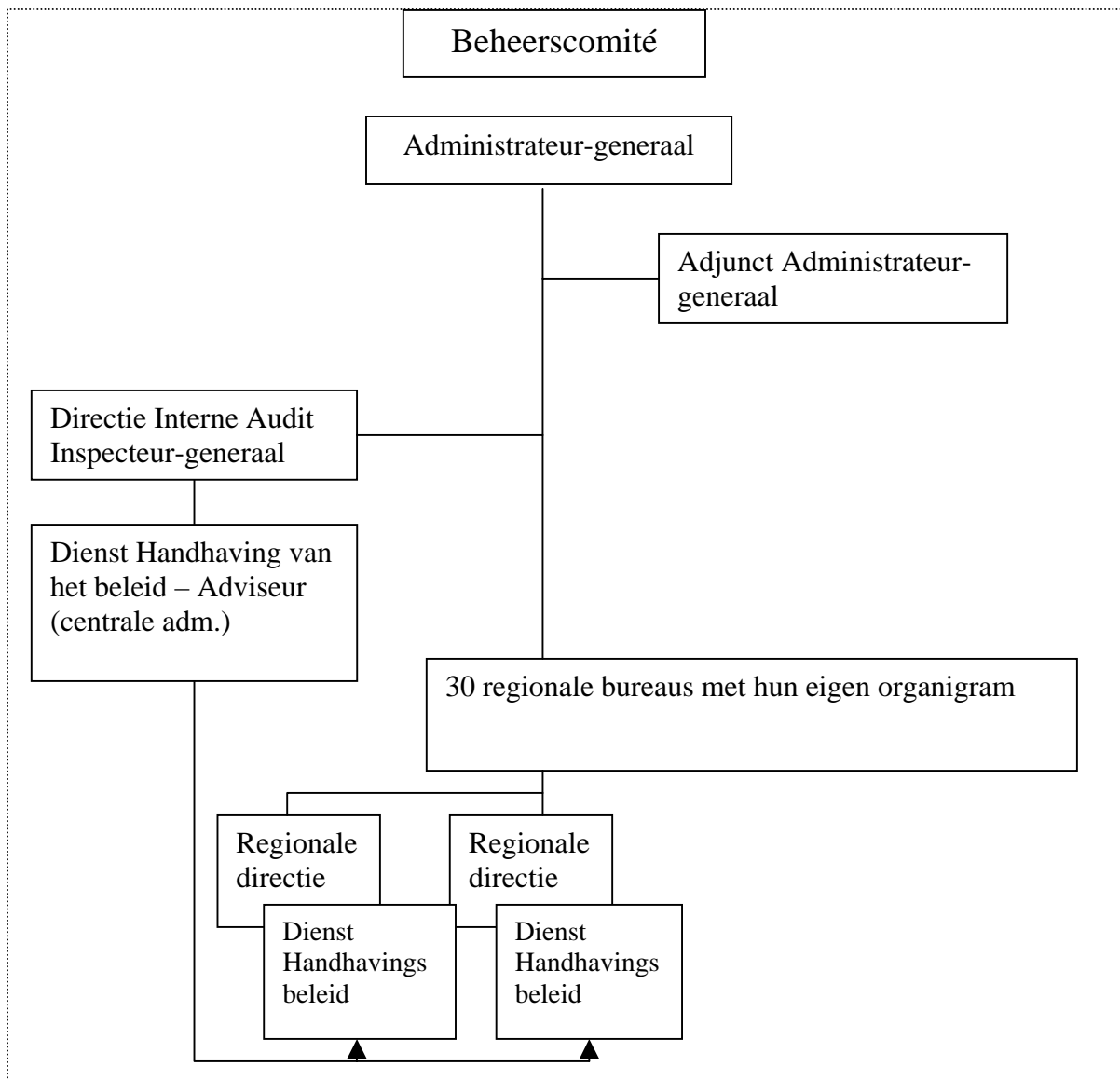
Elk regionaal bureau is functioneel ingedeeld in gespecialiseerde cellen:

- Cel “Grensarbeiders” (detachering van werknemers met behoud van de sociale zekerheid van het land van oorsprong);
- Cel “Grote ondernemingen” (controle van ondernemingen met meer dan 50 werknemers);
- Cel “Mensenhandel” (controles op arbeidskaarten en toegang tot het grondgebied);
- Algemene cel (verwerking van restdossiers);
- Cel “Coördinatie” (administratieve verwerking van de dossiers).

b) RSZ:

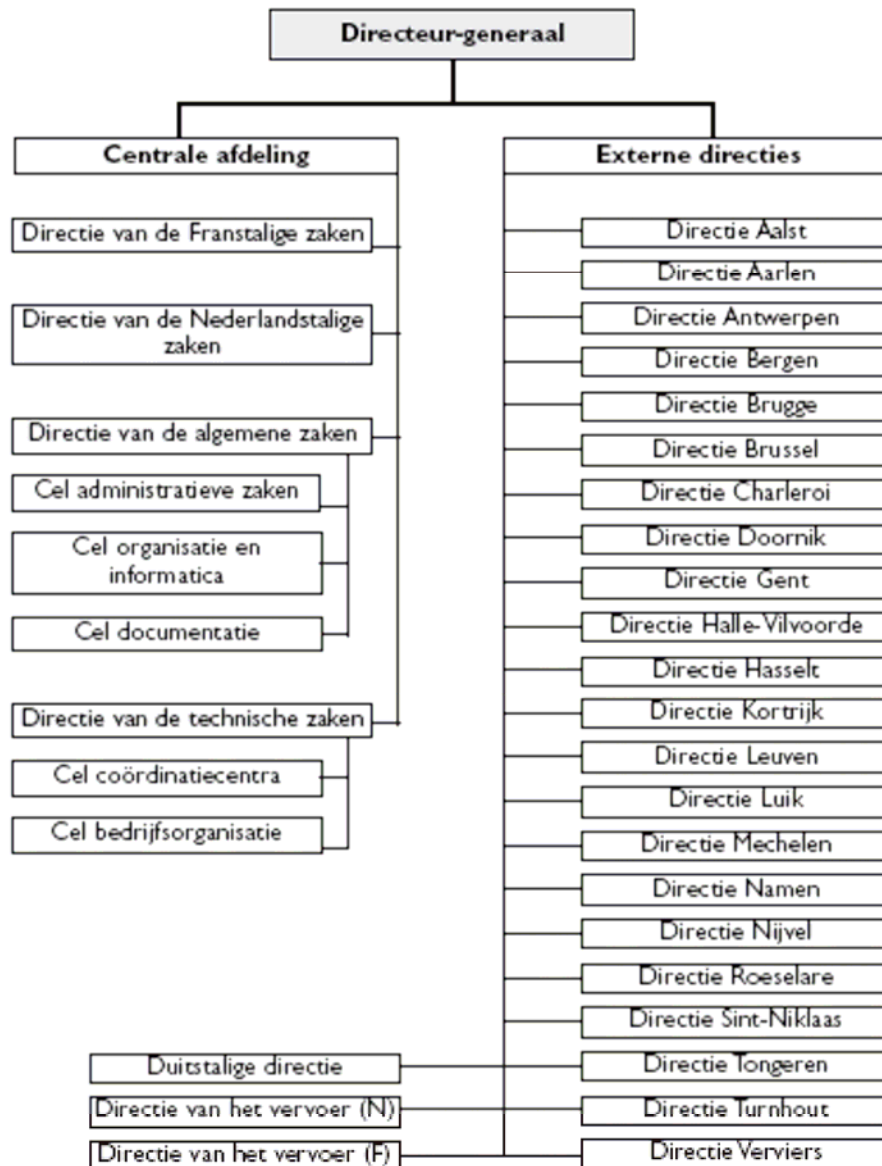
c) RVA:

De dienst “Handhaving van het Beleid” van de centrale administratie komt tussen ter ondersteuning van de diensten “Handhaving van het Beleid” van de regionale directies. Deze laatste kaderen in de organisatiestructuur van de regionale bureaus.

d) Toezicht Sociale Wetten:

ALGEMENE DIRECTIE TOEZICHT OP DE SOCIALE WETTEN

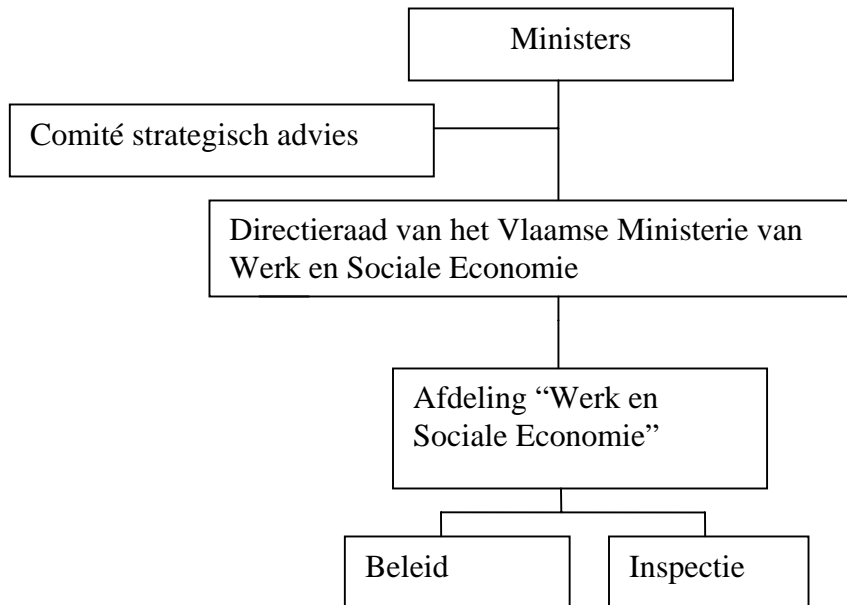

Elk regionaal bureau telt een inspecteur en enkele sociale controleurs⁸.

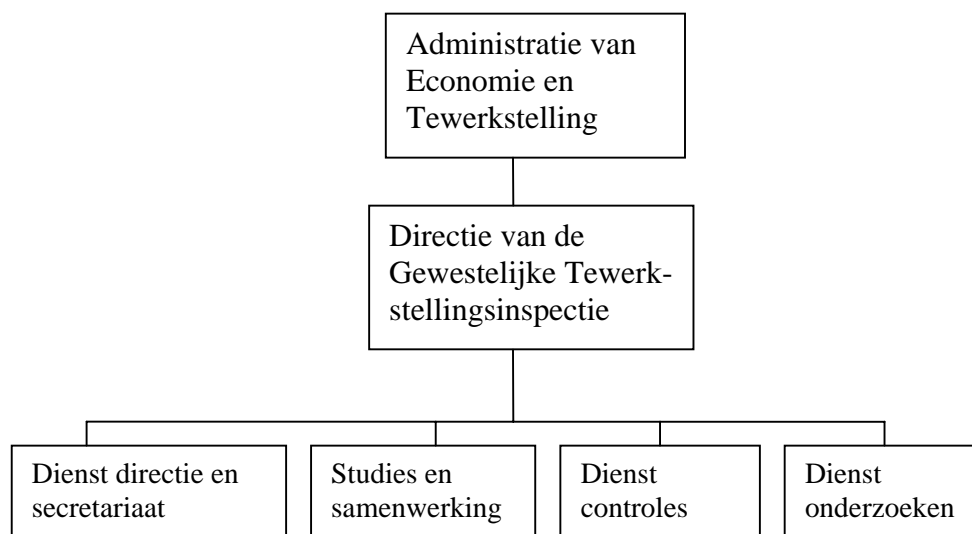
⁸ Sinds september 2006 zijn de Franstalige directies van Huy en La Louvière verhuisd naar de regionale bureaus van Luik en Charleroi.

2. De regionale diensten.

a) Vlaamse Gemeenschap:

b) Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

c) Waals Gewest :

MINISTERE DE LA REGION WALLONNE			
DIRECTION GENERALE DE L'ECONOMIE ET DE L'EMPLOI			
Division de la Politique économique			
Division de l'Industrie et du Crédit public			
Division des P.M.E			
Division de l'Inspection Economique			
Commissariat Général au Tourisme			
Division de l'Emploi et de la Formation professionnelle			
Direction de l'Emploi et de l'Immigration	Direction de la Résorption du Chômage	Direction de la Formation Professionnelle	Direction de l'Inspection

d) Duitstalige Gemeenschap:

Ministerium der DG Abteilung Beschäftigung, Gesundheit und Soziales
--

E. Gegevens van de diensten.

1) Federale arbeidsinspecties			
Sociale Inspectie	RSZ	RVA	TSW
FOD Sociale Zekerheid Algemene directie Sociale Inspectie Eurostation II, Victor Hortaplein, 40 bus 20 - 1060 Brussel	Rijksdienst Sociale Zekerheid Victor Hortaplein, 11 - 1060 Brussel	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening Keizerslaan, 7 - 1000 Brussel	FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg Algemene directie Toezicht Sociale Wetten Ernest Blerotstraat, 1 - 1070 Brussel
Tel 02/528.62.20 Fax 02/528.69.62	Tel 02/509.31.11 Fax 02/509.30.19	Tel 02/515.41.11 Fax 02/514.11.06	Tel 02/233.41.11 Fax 02/233.48.29 Fax 02/233.48.27
www.socialsecurity.fgov.be (rubriek sociale inspectie)	www.rsz.be www.socialsecurity.be	www.rva.fgov.be	www.werk.belgie.be
nihil	nihil	nihil	tsw@meta.fgov.be

2) Regionale inspecties			
Vlaamse Gemeenschap (vanaf 1 december 2006)	Brussels Hoofd- stedelijk Gewest	Waals Gewest	Duitstalige Gemeenschap
Departement voor Werk en Sociale Afdeling Inspectie Koning Albert II laan 35 bus 20 1030 Brussel	Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest Bestuur Economie en Werkgelegenheid Directie Gewestelijke Werkgelegenheids- inspectie Kruidtuinlaan 20 1035 Brussel	Ministère de la Région wallonne Direction de l'Economie et de l'Emploi Division de l'Emploi et de la Formation professionnelle Direction de l'Inspection Place de Wallonie, 1 5100 Namur	Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft Abteilung Beschäftigung, Gesundheit und Soziales Gospertstrasse, 1 - 4700 Eupen
Tel 02/553.44.15 Fax 02/553.42.71	Tel 02/800.35.35 Fax 02/800.38.07	Tel 081/33.44.21 Fax 081/33.44.22	Tel 087/59.63.59 Fax 087/55.64.73
http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/werk/mi_g_kort.htm	www.brussel.irisnet.be	www.emploi.wallonie.be	www.dglive.be
werkgelegenheid.inspectie@vlaanderen.be	Nihil	dgee.defp.inspection@mrw.wallonie.be	soziales@dgov.be

Titel II - Statistisch luik

Activiteiten van de diensten: algemene acties en acties van de arrondissementscel.

Inleiding.

Deze voorstelling is bedoeld om aan de hand van de beschikbare gegevens een stand van zaken op te stellen met betrekking tot de strijd die de federale en regionale sociale inspectiediensten in 2005 gevoerd hebben tegen de illegale arbeid en de sociale fraude.

Onder de strijd tegen de illegale arbeid worden de activiteiten van de diensten in volgende drie materies verstaan:

- de sociale documenten en DIMONA: met name het koninklijk besluit nr. 5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van de **sociale documenten** (personeelsregister en individuele rekeningen) en het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een **onmiddellijke aangifte van tewerkstelling**, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels;
- de maatregelen tot **bekendmaking van de arbeidstijden/werkroosters voor deeltijdse werknemers** bepaald in de programmawet van 22 december 1989 (art. 157 tot 173);
- de **buitenlandse werknemers**: omvat de wet van 30 april 1999 betreffende de **tewerkstelling van buitenlandse werknemers**, de wet van 19 februari 1965 betreffende de uitoefening van **zelfstandige beroepsactiviteiten** door vreemdelingen en de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het **verblijf**, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en de **mensenhandel** zoals bepaald in het Strafwetboek⁹.

Voorafgaand aan elke commentaar bij de tabellen die volgen, moet men stellen dat elke dienst de nodige gegevens verschaft heeft in functie van:

- de beschikbare gegevens,
- de mogelijkheden van het eigen systeem voor registratie van de onderzoeken; elk systeem is in eerste instantie zodanig ontworpen dat het rekenschap geeft van de uitvoering van de eigen taken van elke administratie,

⁹ De artikelen 433 quinquies tot decies die toegevoegd werden aan het Strafwetboek door de wet van 10 augustus 2005 tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op de versterking van de strijd tegen **mensenhandel en mensensmokkel** en tegen de praktijken van huisjesmelkers, BS 02.09.05 (van kracht op 12/9/2005) – Voorheen: art. 77 en 77bis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied.

- voor sommigen een onderverdeling in activiteitssectoren op basis van de statistiekrubrieken die van kracht waren in toepassing van het samenwerkingsakkoord 1993¹⁰, voor anderen een onderverdeling van de gegevens per NACE-code die vervolgens werden samengevoegd in sectoren die beschouwd worden als “tekenend”¹¹,
- de kostprijs ten laste van de dienst voor de extractie van deze gegevens uit de computerregistratiesystemen; zo zijn bepaalde gegevens beschikbaar op het niveau van de algemene activiteiten en niet op het niveau van de activiteiten van de arrondissementen of vice versa.

Bijgevolg hebben wij deze gegevens gegroepeerd in tabellen die een samenvatting vormen van de gedefinieerde activiteitssectoren per dienst. Om die reden wordt elke tabel voorgesteld met een onderverdeling van de activiteitssectoren die niet altijd dezelfde is.

In een eerste punt wordt de activiteit van elke dienst voorgesteld in termen van de onderzoeken per activiteitssector, zowel op het niveau van de algemene activiteiten als op het niveau van de activiteiten gerealiseerd in de arrondissementen. Tabel 1 plaatst de activiteiten in de arrondissementen binnen de context van de algemene activiteiten van elke dienst en identificeert de belangrijkste sectoren in elk ervan. Toch verschaffen deze gegevens slechts een gedeeltelijk beeld van de activiteiten van de diensten in de strijd tegen de illegale arbeid. We weten immers dat de onderzoeken gerealiseerd in de arrondissementen deze doelstelling nastreven, maar op basis van deze gegevens kunnen we uit alle onderzoeken niet die onderzoeken identificeren die betrekking hebben op de hierboven gedefinieerde drie materies gelinkt aan “illegale arbeid”. Dit aspect wordt in het derde deel besproken.

Vervolgens hebben we met behulp van de informatie in de tabellen 2 en 3 geprobeerd te schatten hoeveel werknemers betrokken zijn bij zowel de controles als de onregelmatigheden, en dit per dienst en per activiteitssector, zowel op het niveau van de algemene activiteiten van de diensten als op het niveau van de activiteiten van de arrondissementen.

Het derde punt beoogt de gedane vaststellingen in de drie materies met betrekking tot illegale arbeid, evenals de onregelmatigheden en het gevolg dat daaraan wordt gegeven (de tabellen 4 tot 8), in cijfers uit te drukken. Via deze tabellen kunnen de activiteiten ter bestrijding van de illegale arbeid benaderd worden in zowel de algemene activiteiten van de dienst als in de activiteiten van de arrondissementen.

Tot slot zijn er de gegevens die werden verschaft door de RVA. Deze gegevens worden niet toegevoegd aan de algemene structuur van de voorstelling omdat het computersysteem dat de taken van de RVA registreert zich evenzeer, zonet zelfs meer, concentreert op de

¹⁰ Akkoord van 30 juli 1993 betreffende de samenwerking tussen de diverse sociale inspectiediensten ter coördinatie van de controles in geval van inbreuken op de sociale en arbeidswetgeving.

¹¹ Nadat alle gegevens meegedeeld zijn per NACE-code (2 cijfers), worden de gegevens van de activiteitssectoren kleiner dan 1% van het totaal samengevoegd in een rubriek “overige”. In de andere gevallen werd deze rubriek “overige” ons als dusdanig meegedeeld door de inspectiedienst.

sociale uitkeringsgerechtigden dan op de werkgevers. Deze gegevens worden verzameld en van commentaar voorzien in punt 4.

Tabel 1 : activiteiten van de diensten verdeeld per activiteitssector – onderzoeken 2005

Sector	TSW		SI		RSZ		Vlaamse Gemeenschap		Région wallonne		Brussels Hoofdstedelijk Gewest		Deutshsprachige Gemeinschaft					
	algemene activiteit	waarvan Cel (2)	algemene activiteit	waarvan Cel (2)	algemene activiteit	waarvan Cel	algemene activiteit (4)	waarvan Cel	algemene activiteit	waarvan Cel	algemene activiteit (6)	waarvan Cel	algemene activiteit	waarvan Cel				
Landbouw, jacht en aanverwante diensten	1244	430	709	166	niet beschikbaar (onderzoeken geventileerd volgens oorsprong en niet volgens activiteitssector)	niet beschikbaar	58	niet beschikbaar (ventilatie volgens aantal gecontroleerde werkgevers en werknemers)	niet beschikbaar	niet beschikbaar								
voedingsindustrie	1080	118	548	111													1	1
textielnijverheid	123	1	28	2											10			
Metallurgie	56	2	20	3													1	
vervaardiging metaalproducten	800	62	188	31														
bouwbedrijf	9482	1574	3246	832							43				272	4		
Handel in, onderhoud en herstelling van autovoertuigen en motorrijwielen; kleinhandel in brandstoffen	919	103	434	105														
Groothandel en handelsbemiddeling, uitgezonderd de handel in autovoertuigen en motorrijwielen	1846	123	716	79														
Kleinhandel, met uitsluiting van handel in autovoertuigen en motorrijwielen; herstelling van huishoudartikelen	3424	407	1840	319														
Hotels en restaurants	5434	942	3169	731							62				107	2	1	1
wegvervoer	3760	171	1250	64							34				149	6	1	1
Post en telecommunicatie	259	18	340	89											13		2	
Informaticaactiviteiten	203	2	91	5											37	2		
Overige zakelijke dienstverlening	723	234	1105	158											14			
Onderwijs	297	5	57	2													1	
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	1355	27	283	23														
Recreatie, cultuur en sport	537	50	221	54								54			9			
Andere diensten			337	80														
Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel	214	10	137	4								64		61(5)	53			
Andere	6338	306	1110	110							172				62	2	1	1
Onbekend			249	49														
Totaal	38094	4585	16078	3017	25012 (3)	1022	487	89	436	127	759	16 (7)	8	4				

(1) Onderzoeken voor alle bevoegdheden en afgesloten in 2005, behalve indien uitdrukkelijk vermeld

(2) Het betreft enkel "celcontroles" met uitsluiting van het samenwerkingsprotocol Mensenhandel en het protocol/actieplan vervoer

(3) Enkel een ventilatie volgens oorsprong van het dossier is beschikbaar . 20364 van de 25012 afgesloten onderzoeken in 2005 waren gevoerd omwille van afwezigheid van een aangifte van de werkgevers (zgn. "stiltzijgers").

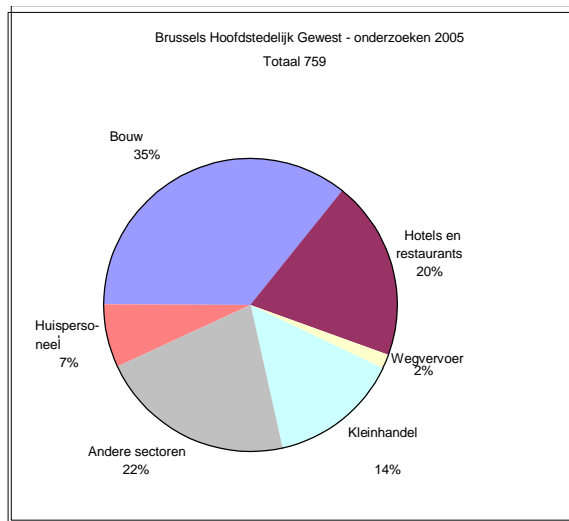
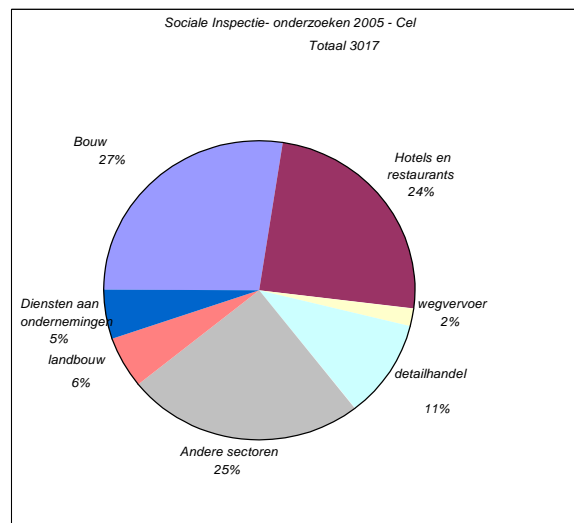
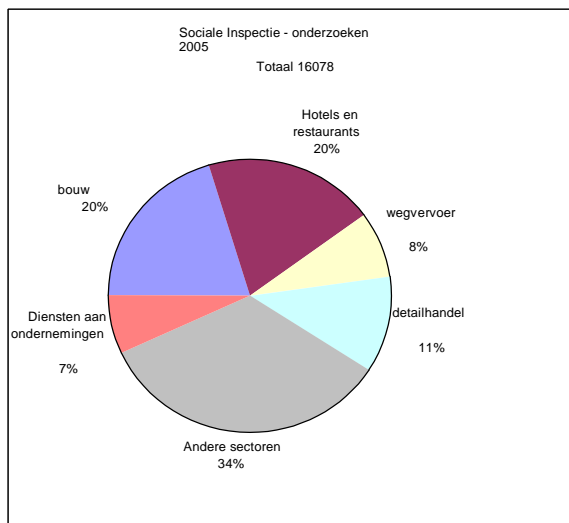
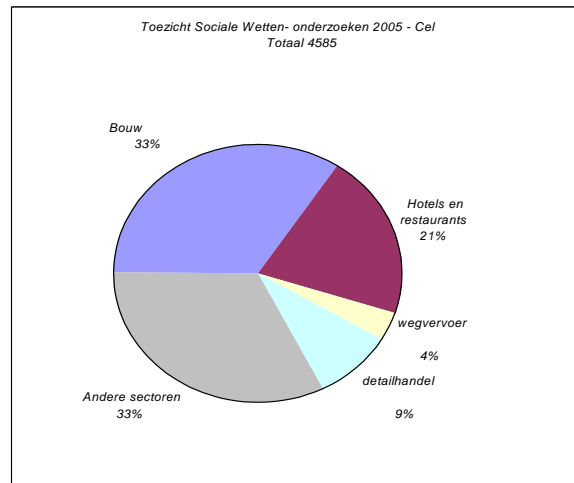
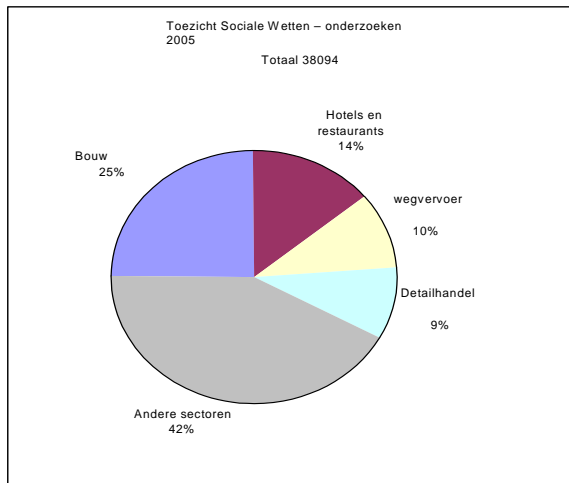
(4) De tabel geeft enkel de controles weer die in 2005 gevoerd zijn inzake tewerkstelling van buitenlandse werknemers. Alle bevoegdheden samen werden er 1810 controles uitgevoerd.

(5) "au pair-jongeren"

(6) De tabel geeft enkel de controles weer die in 2005 gevoerd zijn inzake tewerkstelling van buitenlandse werknemers en waarin vaststellingen plaatsvonden.

(7) Niet alle celonderzoeken werden systematisch geregistreerd en de werkgevers waarvoor geen enkele inbreuk werd vastgesteld werden niet geregistreerd.

Aandeel van de voornaamste activiteitssectoren in de onderzoeken van Toezicht Sociale Wetten, van de Sociale Inspectie en van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

I. Onderzoeken uitgevoerd in 2005.

Tabel 1: activiteiten van de diensten verdeeld per activiteitssector – onderzoeken 2005.

Voorafgaand moeten we verduidelijken dat de gegevens in deze tabel over de “celonderzoeken” betrekking hebben op de onderzoeken die werden uitgevoerd in het kader van de arrondissementscellen, met uitzondering van elk ander samenwerkingsakkoord (namelijk het “miniprotocol MH” en het “Vervoer-protocol”).

In eerste instantie vallen de aanzienlijke verschillen op in het aantal onderzoeken dat elke dienst uitvoerde. Het aantal uitgevoerde onderzoeken door de federale diensten loopt in de duizenden, terwijl het voor de regionale diensten eerder om honderden onderzoeken gaat. Maar ook binnen deze twee groepen zijn de verschillen aanzienlijk. Om slechts één voorbeeld te nemen: het aantal gevoerde onderzoeken bij de Sociale Inspectie is slechts de helft van het aantal voor de dienst Toezicht Sociale Wetten (16.078 voor de Sociale Inspectie en 38.094 voor de dienst Toezicht Sociale Wetten). Deze vaststelling wordt vergezeld van een opmerking.

De absolute waarden zijn van relatief belang in die mate dat ze heel verschillende realiteiten en telmethodes dekken naargelang van de dienst. Deze absolute waarden worden immers beïnvloed door een massa variabelen waaronder het aantal sociale controleurs, de doelgroep en de inhoud van de controles, de controlemethode, de bepaling van de doelstellingen van de sociale controleurs, de manier waarop deze controles ingevoerd worden in de respectieve databanken, enz. Het geringere aantal verschillen in het aantal onderzoeken uitgevoerd in de arrondissementscel lijkt aan te geven dat het begrip “onderzoek” - toch minstens op dit niveau - een veel grotere eenvormigheid vertoont.

We zullen ons dan ook voornamelijk bezighouden met het bestuderen van de verbanden tussen de gegevens.

A. Verhouding van de uitgevoerde onderzoeken binnen de arrondissementscel tot de algemene activiteit van de inspectiediensten.

Wat betreft de federale inspectiediensten is de verhouding van de uitgevoerde onderzoeken in de arrondissementscellen enerzijds tot de algemene activiteit van de inspectiedienstendiensten anderzijds als volgt:

- 12% voor de dienst Toezicht Sociale Wetten (hetzij 4.585 onderzoeken in de arrondissementscel tegenover 38.094 onderzoeken in totaal);
- 19% voor de Sociale Inspectie (hetzij 3.017 onderzoeken op 16.078);
- en 4% voor de RSZ-inspectie (hetzij 1.022 onderzoeken op 25.012). Toch bedraagt het aandeel van de onderzoeken van de arrondissementscel 22% van de

openstaande dossiers, met uitzondering van de “stille” onderzoeken¹² (hetzij 4.648).

Globaal genomen vertegenwoordigen de onderzoeken in de arrondissementscellen ca. 10 tot 20% van het totale aantal onderzoeken dat wordt uitgevoerd door de federale inspectiediensten. Dit vertegenwoordigt, naargelang van het arrondissement, één tot twee controledagen per maand, met uitzondering van het administratieve werk, de voorbereiding en de opvolging die deze controles met zich meebrengen.

De strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude beperkt zich niet tot de samenwerking van de diensten binnen de arrondissementscellen, maar ze geeft er een goede indicatie van.

Om een idee te hebben van het verschil tussen de algemene activiteit van een inspectiedienst gewijd aan deze problematiek en het aandeel van de activiteit binnen de arrondissementscel, kunnen we de situatie van de dienst Toezicht Sociale Wetten vermelden. Van de 38.094 werkgevers die in 2005 gecontroleerd werden, werden er 14.397 gecontroleerd voor sociale fraude door de dienst Toezicht Sociale Wetten, hetzij 38% van het totaal, en daarvan werden er 4.585 gecontroleerd binnen de arrondissementscel (hetzij 12% van het totaal).

Voor de inspecties van Gemeenschappen en Gewesten zijn de verschaftte gegevens erg heterogeen. We herinneren eraan dat de controles uitgevoerd door deze inspectiediensten in het kader van de arrondissementscellen enkel betrekking hebben op werkgevers die buitenlandse werknemers tewerkstellen.

In 2005 heeft de Vlaamse Gemeenschap 487 controles besteed aan de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, op een totaal van 1810 controles voor al haar bevoegdheden¹³. Controles op het vlak van de tewerkstelling van buitenlandse werknemers vinden voor 18% plaats in de arrondissementscel of in het kader van het miniprotocol “Mensenhandel” (89 controles op 487)¹⁴. Op een totaal van 1810 controles heeft de Vlaamse gemeenschap 277 controles uitgevoerd bij bureaus voor private arbeidsbemiddeling – o.m. uitzendbureaus. Deze controles hebben in het bijzonder betrekking op de erkenningvoorwaarden voor deze bureaus.

Het Waalse Gewest besteedt 29% van haar activiteit aan de “celonderzoeken” (hetzij 127 controles op een totaal van 436).

Het Brussels Gewest vermeldt 16 onderzoeken uitgevoerd binnen de cel op 759 uitgevoerde controles in 2005, hetzij nauwelijks 2%. Dit percentage ligt heel wat lager

¹² Aantal “stille” onderzoeken: 20.364 – dit zijn onderzoeken die gestart worden bij gebrek aan enige aangifte door de werkgevers.

¹³ Afdeling Inspectie Werkgelegenheid, Jaarrapport 2005.

¹⁴ Op basis van de verschaftte gegevens kan geen onderscheid gemaakt worden tussen de akkoorden. Het miniprotocol dat ook wel het “protocol MH” wordt genoemd, is het **samenwerkingsakkoord van 31 mei 2001 in de strijd tegen de mensenhandel** dat werd afgesloten tussen de Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid en de dienst Toezicht Sociale Wetten van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Maandelijks is één controle voorzien in de volgende prioritaire activiteitsgebieden: prostitutie, land- en tuinbouw, exotische restaurants, confectieateliers, lompenhandels en schoonmaakbedrijven.

dan de realiteit. Het Gewest benadrukt immers dat de onderzoeken uitgevoerd binnen de arrondissementscel waarbij door de dienst geen onregelmatigheid werd vastgesteld, niet geregistreerd zijn.

De Duitstalige Gemeenschap tot slot, heeft een heel beperkt aantal onderzoeken geregistreerd in 2005: in totaal 8, waarvan 4 in de arrondissementscel.

Samengevat kunnen we stellen dat, voor het Vlaamse en het Waalse Gewest, de deelname van de regionale inspecties in de controles van de arrondissementscellen een aanzienlijk deel van hun activiteiten uitmaakt (van een vijfde tot bijna een derde).

De deelname van de inspectiediensten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of van de Duitstalige Gemeenschap is op basis van de beschikbare gegevens veel moeilijker te beoordelen.

B. Indeling van de onderzoeken per activiteitssector.

Wij beschikken over voldoende gegevens voor de volgende diensten:

- de dienst Toezicht Sociale Wetten,
- de Sociale Inspectie,
- de Vlaamse Gemeenschap,
- en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Eerste vaststelling: de activiteit zowel op algemeen niveau als in de arrondissementscel concentreert zich op drie activiteitssectoren:

- de bouwsector,
- de hotelsector (hotels, restaurants, cafés gegroepeerd onder de afkorting horeca),
- de detailhandel.

Deze drie sectoren groeperen tussen 50% (Toezicht Sociale Wetten en Sociale Inspectie) en 70% (Brussels Gewest) van de activiteiten van alle diensten, behalve in de Vlaamse Gemeenschap waar ze slechts 21,5% van de algemene activiteit vertegenwoordigen wat betreft de uitgevoerde controles. Toch is de Vlaamse Gemeenschap niet echt een uitzondering te noemen, want het aandeel van de werkgevers gecontroleerd in de arrondissementscel bedraagt 51% van alle gecontroleerde werkgevers¹⁵ (hetzij 240 op 470 werkgevers).

¹⁵ Verdeling van de controles in de arrondissementscel per activiteitssector:

Nace	Sector	Werkgevers		werknemers	
1	Landbouw, jacht	167	35,53%	1230	50,45%
17	Textielnijverheid	2	0,43%	17	0,70%
45	Bouwbedrijf	76	16,17%	245	10,05%
52	Kleinhandel (behalve auto's en motorrijwielen)/herstelling	16	3,40%	68	2,79%
55	Hotels & restaurants	148	31,49%	501	20,55%
61	wegvervoer	14	2,98%	106	4,35%
92	Recreatie, cultuur en sport	1	0,21%	0	0,00%
93	Persoonlijke diensten	46	9,79%	271	11,12%
	Algemeen totaal	470	100,00%	2438	100,00%

Bron: tabel gehaald uit de tabel met het aantal gecontroleerde werkgevers en werknemers per gerechtelijk arrondissement en per sector (rapport van de Federale Raad op 12/5/2006).

Wat betreft de verdeling van de onderzoeken in de arrondissementscellen per activiteitssector beschikken we enkel over gegevens van de dienst Toezicht Sociale Wetten en van de Sociale Inspectie. In de arrondissementscel ligt de vertegenwoordiging van deze drie sectoren in de controles 10 tot 15% hoger in verhouding tot hun vertegenwoordiging in de algemene activiteit¹⁶. Samen vertegenwoordigen ze 64% van de “celcontroles” door de dienst Toezicht Sociale Wetten en 62% door de Sociale Inspectie.

Op het niveau van elke activiteitssector kunnen we een ruw beeld geven van het activiteitsaandeel van de inspectiediensten in 2005.

De bouwsector overheerst in de algemene activiteit van alle diensten, met uitzondering van de inspectie van de Vlaamse Gemeenschap¹⁷. Voor de algemene activiteit van de diensten variëren de resultaten tussen 20% en 35% van de onderzoeken. Voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie, diensten waarvan we over de volledige gegevens beschikken, ligt de vertegenwoordiging van de bouwsector in de controles uitgevoerd in de arrondissementscellen 7 tot 10% hoger in verhouding tot hun vertegenwoordiging in de algemene activiteit. Bij de dienst Toezicht Sociale Wetten gaat ze van 25 naar 33% en bij de Sociale Inspectie van 20 naar 27%.

De horecasector wordt eenvormiger vertegenwoordigd in de activiteit van de verschillende diensten. Op het niveau van de algemene activiteit neemt deze sector 14% van de controles door de dienst Toezicht Sociale Wetten in, en 20% van de controles door de Sociale Inspectie. Voor de controles in de arrondissementscellen stijgt de vertegenwoordiging van deze sector in elke dienst. Ze gaat naar 21% bij de dienst Toezicht Sociale Wetten en naar 24% bij de Sociale Inspectie.

De sector van de kleinhandel komt vervolgens met een vertegenwoordiging van 9 tot 14% van de onderzoeken in de algemene activiteit van de diensten (Toezicht Sociale Wetten, Sociale Inspectie en Brussels Gewest). Haar vertegenwoordiging in de cellen varieert heel weinig (9% voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en 11% bij de Sociale Inspectie).

¹⁶ (hetzij van 48,14% naar 68,68% voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en van 51,34% naar 62,38% voor de SI)

¹⁷ Verdeling van de controles in de arrondissementscel per activiteitssector:

Nace	Sector	Werkgevers		werknemers	
1	Landbouw, jacht	167	35,53%	1230	50,45%
17	Textielnijverheid	2	0,43%	17	0,70%
45	Bouwbedrijf	76	16,17%	245	10,05%
52	Kleinhandel (behalve auto's en motorrijwielen)/herstelling	16	3,40%	68	2,79%
55	Hotels & restaurants	148	31,49%	501	20,55%
61	Wegvervoer	14	2,98%	106	4,35%
92	Recreatie, cultuur en sport	1	0,21%	0	0,00%
93	Persoonlijke diensten	46	9,79%	271	11,12%
	Algemeen totaal	470	100,00%	2438	100,00%

Bron: tabel gehaald uit de tabel met het aantal gecontroleerde werkgevers en werknemers per gerechtelijk arrondissement en per sector (rapport van de Federale Raad op 12/5/2006).

Naast deze drie sectoren kunnen we nog twee belangrijke sectoren vermelden: de vervoersector en de land- en tuinbouwsector.

De vervoersector is beter vertegenwoordigd in de algemene activiteit dan in de “cel”-activiteit. Haar vertegenwoordiging schommelt tussen 8 en 10% van de algemene activiteit naargelang van de dienst, met uitzondering van de inspectie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (bijna 2%). In de arrondissementcel daalt haar vertegenwoordiging sterk (4% bij de dienst Toezicht Sociale Wetten en 2% bij de Sociale Inspectie). Dit kan verklaard worden door het feit dat de strijd tegen de illegale arbeid in deze sector zich hoofdzakelijk afspeelt buiten de arrondissementcel:

- via de activiteit van een gespecialiseerde cel die werd opgericht binnen de dienst Toezicht Sociale Wetten, de cel “Vervoer”;
- en tijdens de maandelijkse controles op de autosnelwegen (één halve dag per maand) die voorzien zijn in het “Vervoerprotocol”¹⁸.

De sector van de land- en tuinbouw wordt op elke dienst afzonderlijk behandeld. De dienst Toezicht Sociale Wetten heeft voor deze sector de voorkeur gegeven aan de controles in de arrondissementcellen (9% van de “cel”-onderzoeken tegenover 3% van alle onderzoeken). De Sociale Inspectie besteedt hiervoor een gelijkaardig deel van haar activiteit, zowel op algemeen niveau als in de cellen. Deze sector vertegenwoordigt 4,5% van de algemene activiteit en 5,5% van de onderzoeken gerealiseerd in de cellen. Tot slot heeft de inspectiedienst van de Vlaamse Gemeenschap duidelijk de nadruk gelegd op deze sector. Binnen haar algemene activiteit voert ze er 12% van haar controles uit. In de arrondissementcellen vertegenwoordigt deze sector 35% van haar activiteit in termen van gecontroleerde werkgevers (167 gecontroleerde werkgevers op 470).

Uit de tabel blijkt ook een bijzonderheid van de regionale inspectiediensten. De controle op de arbeidskaarten van huispersoneel en au pair-jongeren vertegenwoordigt een belangrijk aandeel van hun activiteiten (tussen 7 en 14% van de algemene activiteit).

C. Synthèse.

De federale sociale inspectiediensten voeren een vijfde tot een tiende van hun onderzoeken uit in de arrondissementcellen. Wat betreft de algemene activiteit van de diensten die hun gegevens bezorgd hebben, concentreren de onderzoeken zich ongeveer rond de 50% van de algemene activiteit in drie sectoren: de bouw, de horeca en de kleinhandel. Op het niveau van de arrondissementcellen halen deze drie sectoren rond de 60% van de onderzoeken. De vervoersector vertegenwoordigt ongeveer 10% van de algemene onderzoeken en maakt buiten de arrondissementcellen het voorwerp uit van een specifieke controle. De land- en tuinbouwsector is een niet te verwaarlozen sector in

¹⁸ Actie- en samenwerkingsplan “Vervoer”: het actieplan van 20 november 2001 betreffende de samenwerking tussen de verschillende controlediensten met het oog op de coördinatie van de controles van het personen- en goederenvervoer over de weg. Per maand is één weg- of autowegcontrole voorzien.

het aantal onderzoeken van alle diensten (ongeveer 3 tot 5%). Bij de Vlaamse Gemeenschap besteedt men iets meer aandacht aan deze sector.

II. Gevolg van de strijd tegen de illegale arbeid in termen van betrokken werknemers.

Uit de studie van het aantal gecontroleerde werknemers en het aantal werknemers dat betrokken is bij een onregelmatigheid kunnen we de omvang van de uitgevoerde controles afleiden, maar ook het effect van de controles op de bescherming van de rechten van de werknemers en op de vermindering van de oneerlijke concurrentie.

Vooreerst wordt in tabel 2 een overzicht gegeven van de algemene activiteit van de diensten in termen van betrokken werknemers en per activiteitssector.

Daarna zullen we de bijzonderheden bestuderen van de controles in het kader van de arrondissementscel wat betreft het aantal gecontroleerde werknemers en wat betreft het aantal werknemers dat betrokken is bij een inbreuk (tabel 3).

Tabel 2 : gecontroleerde werknemers en werknemers betrokken bij een onregelmatigheid – Globale activiteit van de diensten – 2005 (1)																
Sector	TSW		SI		RSZ		Vlaamse Gemeenschap		Région wallonne		Brussels Hoofdstedelijk Gewest		Deutschsprachige Gemeinschaft			
	Gecontr WNS	WNS bij. onregelmatig heden	Gecontr WNS	WNS bij. Onregelm. (4)	Gecontr WNS	WNS bij. Onregelm. (2)	Gecontr WNS	WNS bij. Onregelm.	Gecontr WNS	WNS bij. Onregelm. (3)	Gecontr WNS	WNS bij. Onregelm.	Gecontr WNS	WNS bij. Onregelm.		
Landbouw, jacht & bosbouw	6373	2795	4359	1155	Niet beschikbaar (niet geregistreerd)	15	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar (niet geregistreerd)				Niet beschikbaar	Niet beschikbaar		
Industrie	219155	11259	33267	12688		9									22	14
Productie en verdeling van elektriciteit, gas en water	6975	16	6	1												
Bouwbedrijf	46194	25370	12184	3437		21						10			541	205
Groot- en kleinhandel, herstelling van autovoertuigen en huishoudartikelen	83495	13313	13513	4260		39						21			194	52
Hotels & restaurants	21186	15424	11978	5636		106						50			213	47
Vervoer, opslag en communicatie	48558	11236	6417	2240								4			44	6
Financiële activiteiten	69727	383	879	357											1	0
Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	74481	9956	9011	4079								3			27	1
Openbaar bestuur	6979	599	601	269												
Onderwijs	23567	188	319	127											3	0
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	69110	7374	7111	2339											11	2
Gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	14579	3863	3108	1069		13						2			41	6
Particuliere huishoudens met werknemers	290	763	246	222		3									50	5
Andere	769	162	55	40		7										
Onbekend			480	299	37											
Totaal	691438	102701	103534	38218	250			90	1147	338						

(1) Globale activiteit van de diensten en alle bevoegdheden samengenomen, behalve indien uitdrukkelijk vermeld.

(2) Aantal gecontroleerde werknemers waarvoor een **onregelmatigheid** werd vastgesteld **en** waarvoor pro justitia werd opgesteld.

(3) Idem.

(4) Aantal gecontroleerde werknemers waarvoor een **onregelmatigheid** werd vastgesteld **en** waarvoor werd geregulariseerd of pro justitia werd opgesteld.

Tabel 2 – Werknemers gecontroleerd en betrokken bij een onregelmatigheid.

Voor wat betreft de algemene activiteit van de diensten beschikken we over volledige gegevens, met name het aantal gecontroleerde werknemers en het aantal werknemers dat betrokken is bij een onregelmatigheid, en dit voor drie diensten:

- de dienst Toezicht Sociale Wetten,
- de Sociale Inspectie,
- en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De andere diensten hebben het aantal werknemers dat betrokken is bij een onregelmatigheid meegedeeld, met uitzondering van de Vlaamse Gemeenschap die enkel over dit cijfer beschikt voor de controles in de arrondissementen.

Eerste vaststelling: er is een verschil in grootteorde tussen de verschafte gegevens.

Dit schaalverschil vindt zijn oorsprong onder andere in de definitie die elke dienst geeft aan het begrip “gecontroleerde werknemer”:

- o de ene keer gaat het om werknemers die actief zijn in de onderneming ten tijde van de controle (dit is het geval voor de dienst Toezicht Sociale Wetten);
- o de andere keer gaat het om het aantal werknemers dat effectief gecontroleerd is (dit is het geval voor de Sociale Inspectie);
- o en nog een andere keer gaat het om buitenlandse werknemers die gecontroleerd worden in het kader van het toezicht op de wetgeving betreffende de arbeidskaarten (dit is het geval voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Vlaamse Gemeenschap¹⁹).

Het begrip “werknemers betrokken bij een onregelmatigheid” is evenmin eenvormig. Hier beschikken we over de gegevens van vijf diensten:

- bij de dienst Toezicht Sociale Wetten wordt elke werknemer die betrokken is bij een inbreuk op de bevoegdheid van de dienst als één eenheid gerekend. Indien een werknemer (natuurlijke persoon) betrokken is bij meerdere inbreuken tijdens een zelfde onderzoek, telt hij voor evenveel eenheden als er inbreuken zijn waarbij hij betrokken is (om die reden ligt het aantal werknemers betrokken bij een inbreuk in de sector van het huispersoneel hoger dan het aantal gecontroleerde werknemers);
- bij de Sociale Inspectie komt één eenheid overeen met een gecontroleerde werknemer, ongeacht of die werknemer betrokken is bij één of meer inbreuken vastgesteld tijdens een zelfde onderzoek;
- bij de RSZ komt één eenheid overeen met een werknemer die betrokken is bij een inbreuk waarvoor een pro justitia werd opgesteld (dit is de benaming die gebruikt wordt voor het proces-verbaal dat de inbreuk vaststelt);
- in het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest komt één eenheid overeen met een werknemer zonder arbeidskaart.

¹⁹ Voor de Vlaamse Gemeenschap geldt deze opmerking voor het in tabel 3 vermelde aantal werknemers gecontroleerd in de arrondissementen.

Wat betreft de cijfers die ons bezorgd zijn door de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie, moeten we rekening houden met het feit dat de uitgevoerde onderzoeken bij werkgevers die een groot aantal werknemers tewerkstellen, leiden tot een oververtegenwoordiging van de activiteitssector waarin deze onderzoeken gevoerd zijn. Bovendien hebben deze onderzoeken meestal te maken met de specifieke materies van de diensten en zelden met illegale arbeid.

Na deze verduidelijkingen kunnen we nu enkele heel algemene commentaren geven op basis van deze tabel.

Wat betreft de inspecties van de twee federale overheidsdiensten, namelijk de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie, kunnen we de volgende gemeenschappelijke trends vermelden.

De gecontroleerde werknemers bevinden zich:

- voor een derde in de verwerkingsindustrie (31,70% en 32,13%);
- voor 12 tot 13% in de groot- en kleinhandel, in de sectoren van de autoherstelling en de huishoudapparaten (12,08% en 13,05%);
- voor 9 tot 11% in de vastgoedsector, in de verhuursector en in de sector van de diensten aan bedrijven waaronder industriële reiniging, uitzendarbeid en informatica (10,77% en 8,70%);
- en voor 7 tot 10% in de gezondheidssector en de sociale sector (10% en 6,87%).

We stellen vast dat de drie sectoren die zowat 50 tot 70% van de onderzoeken vertegenwoordigden, namelijk de horeca, de bouw en de detailhandel, duidelijk minder vertegenwoordigd zijn in de algemene activiteit in termen van de betrokken werknemers (21 tot 37%).

Het aantal gecontroleerde werknemers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft hoofdzakelijk drie sectoren: de bouw (47%), de horeca (19%) en de groot- en kleinhandel en de autoherstelling (17%). Deze verdeling volgt de verdeling van de onderzoeken met een groter aandeel gecontroleerde werknemers dan onderzoeken in de bouwsector.

Als we het aantal gecontroleerde werknemers vergelijken met het aantal werknemers dat betrokken is bij een onregelmatigheid in de drie diensten waarvoor we over gegevens beschikken, krijgen we de volgende onregelmatigheidscijfers:

- 15% van de werknemers gecontroleerd door de dienst Toezicht Sociale Wetten zijn betrokken bij een onregelmatigheid begaan door hun werkgever;
- dit aantal bedraagt 37% bij de Sociale Inspectie;
- en 29,5% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Deze percentages zijn louter indicatief van aard omdat de gegevens waarop ze steunen niet eenvormig zijn.

Wanneer we de werknemers die betrokken zijn bij een onregelmatigheid indelen volgens de activiteitssectoren, kunnen we stellen dat het belang van de horecasector de enige gemeenschappelijke trend is bij alle diensten.

Het aandeel van de werknemers die betrokken zijn bij een onregelmatigheid op het totale aantal gecontroleerde werknemers in de horecasector bedraagt:

- 73% voor de dienst Toezicht Sociale Wetten;
- 47% voor de Sociale Inspectie;
- 22% voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Bij de RSZ en in het Waalse Gewest vertegenwoordigen de werknemers uit de horeca respectievelijk 42% en 55% van de werknemers die betrokken zijn bij een onregelmatigheid.

Voor alle andere sectoren kunnen geen gemeenschappelijke trends vastgesteld worden, de verschillen in aantal gecontroleerde werknemers en aantal werknemers betrokken bij een onregelmatigheid zijn eigen aan elke sector en aan elke dienst. We verwijzen dan ook beter naar de tabel.

Tabel 3: gecontroleerde werknemers en werknemers betrokken bij een onregelmatigheid (1) – Activiteit van de arrondissementscellen - 2005

Sector	TSW		SI		RSZ		Vlaamse Gemeenschap		Région wallonne		Brussels Hoofdstedelijk Gewest		Deutschsprachige Gemeinschaft	
	Gecontr. WNS.	Betr. WNS	Gecontr. WNS.	Betr. WNS	Gecontr. WNS.	Betr. WNS (2)	Gecontr. WNS.	Betr. WNS	Gecontr. WNS.	Betr. WNS	Gecontr. WNS.	Betr. WNS	Gecontr. WNS.	Betr. WNS
Landbouw, jacht & bosbouw	2558	470	1362	113	Niet beschikbaar	3	1230	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Industrie	1060	162	1681	551		3	17							
Productie en verdeling van elektriciteit, gas en water	2	0	1	0										
Bouwbedrijf	4158	811	3273	267		10	245							
Groot- en kleinhandel, herstelling van autovoertuigen en huishoudartikelen	1242	602	1510	261		9	68							
Hotels en restaurants	2945	1768	2524	857		78	501							
Vervoer, opslag en communicatie	242	47	407	170			106							
Financiële activiteiten	7	0	4	2										
Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	747	319	990	147										
Openbaar bestuur	5	0	8	2										
Onderwijs	6	2	5	4										
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	346	17	121	13										
Gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	551	305	936	247		12	271							
Particuliere huishoudens met werknemers	6	1	6	4										
Andere			3	0		2								
Onbekend			47	16		19								
Totaal	13875	4504	12878	2654		136	2438							

(1) hierna genoemd "betrokken werknemers" (= werknemers betrokken bij een pro justitia, een regularisatie of een waarschuwing)

(2) Aantal gecontroleerde werknemers waarvoor een **onregelmatigheid** werd vastgesteld en die aanleiding heeft gegeven tot een pro justitia of een regularisatie

Tabel 3 – Gecontroleerde werknemers en werknemers betrokken bij een onregelmatigheid tijdens acties van de arrondissementscel.

Wij beschikken over de volledige gegevens van twee diensten: de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie.

Tabel 3 vermeldt het aantal gecontroleerde werknemers en het aantal werknemers dat betrokken is bij een onregelmatigheid tijdens acties van de arrondissementscel. Deze tabel is een aanvulling op de voorgaande.

De Vlaamse Gemeenschap en de RSZ hebben ons gegevens verschaft over de verdeling per sector hetzij van de gecontroleerde werknemers (Vlaamse Gemeenschap), hetzij van de werknemers die betrokken zijn bij een inbreuk (RSZ). We zullen deze gegevens afzonderlijk behandelen.

A. Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie.

Wat de totalen betreft, liggen de gegevens die ons bezorgd werden door de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie in dezelfde grootteorde. De controles uitgevoerd in de arrondissementscellen van de dienst Toezicht Sociale Wetten betroffen 13.875 werknemers, bij de Sociale Inspectie ging het om 12.878 werknemers.

We moeten ook opmerken dat de onderzoeken gevoerd in de arrondissementscellen door de twee diensten eenvormiger zijn:

- omdat ze zich in de meeste gevallen richten op werkgevers met weinig personeel;
- omdat de onderzoeksmethode hoofdzakelijk steunt op de visuele vaststellingen van de tewerkgestelde werknemers, wat het aantal gecontroleerde werknemers beperkt;
- omdat de statistiekformulieren die voortvloeien uit het akkoord 1993 het aantal gecontroleerde werknemers vermelden (niet het aantal werknemers dat in dienst is bij de onderneming) en deze informatie doorgaans als dusdanig overgenomen wordt in de eigen statistiekformulieren van elke dienst.

Het aantal werknemers dat betrokken is bij een onregelmatigheid in vergelijking met het aantal gecontroleerde werknemers, met andere woorden het onregelmatigheidscijfer, verschilt aanzienlijk naargelang van de dienst. Voor de dienst Toezicht Sociale Wetten ligt dit cijfer op 32,5%, terwijl het bij de Sociale Inspectie 20,5% bedraagt. Het telverschil (één werknemer telt voor één inbreuk bij de dienst Toezicht Sociale Wetten, één werknemer telt voor één werknemer betrokken bij een inbreuk bij de Sociale Inspectie) speelt vermoedelijk een rol bij dit verschil in resultaat, zonder dat we de omvang ervan kunnen meten.

Deze twee cijfers vormen de kern voor de evaluatie van de onregelmatigheidscijfers eigen aan de activiteitssectoren.

1. Indeling van de gecontroleerde werknemers per activiteitssector.

De concentratie in de bouwsector, de horeca en de handel die we al opmerkten bij de indeling van de onderzoeken, wordt ook nog eens bevestigd bij de gecontroleerde werknemers. Deze drie sectoren omvatten 60% van de werknemers die gecontroleerd werden door de dienst Toezicht Sociale Wetten en 57% van de werknemers gecontroleerd door de Sociale Inspectie²⁰. De bouwsector telt voor 30 of 25%, de horeca voor ongeveer 20% en de groot- en kleinhandel plus de autoherstelling voor 9 tot 12%. Deze indeling volgt globaal genomen de indeling van de onderzoeken.

De land- en tuinbouwsector omvat 18,5% van de werknemers gecontroleerd door de dienst Toezicht Sociale Wetten en 10,5% van de werknemers gecontroleerd door de Sociale Inspectie. Wat betreft belang staat deze sector op de derde plaats. Dat betekent dat een onderzoek in deze sector tweemaal meer arbeiders treft dan in de andere sectoren²¹.

2. Onregelmatigheidscijfer per gecontroleerde sector.

Als we het aantal werknemers dat betrokken is bij een onregelmatigheid en het aantal gecontroleerde werknemers, zoals meegedeeld door de twee diensten, met elkaar vergelijken, kunnen we overeenstemmende tendensen vaststellen in de sectoren van de horeca, de bouw en de landbouw.

De **horeca** onderscheidt zich door een hoog aantal werknemers dat betrokken is bij een onregelmatigheid in verhouding tot het aantal gecontroleerde werknemers: 60% voor Toezicht Sociale Wetten (bijna tweemaal het gemiddelde van 32,5%) en 34% voor de Sociale Inspectie (meer dan anderhalf maal het gemiddelde van 20,5%).

De **bouwsector** heeft een onregelmatigheidscijfer dat duidelijk lager ligt dan het gemiddelde voor de twee diensten, hetzij respectievelijk 19,50% voor Toezicht Sociale Wetten en 8% voor de Sociale Inspectie (gemiddelden: 32,5% voor Toezicht Sociale Wetten – 20,5% voor de Sociale Inspectie). Een verschil dat we kunnen verklaren door het feit dat de bouwsector minder homogeen is wat betreft de verdeling van de sociale fraude bij de werkgevers. De “cel”-controles in de bouwsector betreffen ook verschillende soorten werven:

- de werven voor de bouw of omvorming van een collectieve infrastructuur of een collectief gebouw vereisen aanzienlijke technische en financiële middelen;
- terwijl de kleine werven voor de bouw of renovatie van middelmatige woningen lichte structuren vragen.

²⁰ Respectievelijk 64 en 66% wat betreft de onderzoeken in de arrondissementscellen.

²¹ Respectievelijk 9,30% en 5,5% wat betreft de onderzoeken in de arrondissementscellen. Met andere woorden: wat betreft het aantal gecontroleerde werknemers is deze sector tweemaal meer vertegenwoordigd dan wat betreft de onderzoeken.

Op de eerste soort werven vinden we werknemers van zowel grote als middelgrote ondernemingen, terwijl we bij de onderaannemers of op de kleine werven werknemers terugvinden uit verschillende kleine ondernemingen. De werkgevers van de grote en middelgrote ondernemingen doen zelden rechtstreeks een beroep op zwartwerkers, gezien de risico's die dit met zich meebrengt op wettelijk en veiligheidsvlak. De kleine structuren zijn daarentegen wel gevoeliger voor illegale arbeidspraktijken. In totaal leidt dit tot een daling van het onregelmatigheidscijfer in de sector.

Voor de **land- en tuinbouw**sector hebben we de volgende onregelmatigheidscijfers: 18,5% voor Toezicht Sociale Wetten en 8,5% voor de Sociale Inspectie.

Voor de andere sectoren zijn de kenmerken eigen aan elke dienst en moeten we dus direct verwijzen naar de tabel.

B. Vlaamse Gemeenschap.

De gegevens meegedeeld door de Vlaamse Gemeenschap geven aan dat van de 2.438 werknemers die gecontroleerd werden in de arrondissementscellen, 90% behoorden tot vier activiteitssectoren:

- de land- en tuinbouw (50% van de gecontroleerde werknemers);
- de horeca (20%);
- de collectieve, sociale en persoonlijke diensten waartoe de kappers behoren (11%);
- en de bouwsector (10%).

Dat de controles zich vooral op de land- en tuinbouwsector en, in iets mindere mate, op de horeca richten, wordt weerspiegeld in de cijfers.

C. RSZ.

We stellen vast dat de RSZ in 2005 weinig processen-verbaal heeft opgesteld. De inspectie van de RSZ richt zich prioritair op het snel binnenhalen van de gegevens van de aangifte opdat de inningen op de meest correcte basis zouden plaatsvinden; om deze reden kunnen de resultaten van de RSZ in termen van processen-verbaal niet vergeleken worden met de resultaten van de Sociale Inspectie of van het Toezicht op de Sociale Wetten. 136 personen worden vermeld in de opgestelde processen-verbaal. Hun verdeling laat een duidelijk overwicht zien van de horecasector (bijna 60% van de betrokken werknemers). Drie andere belangrijke sectoren liggen elk tussen de 7 en de 9% van het totaal: de collectieve, sociale en persoonlijke diensten, de bouwsector en de handel.

D. Synthèse.

Wat betreft de algemene activiteit kunnen we, ondanks de heterogeniteit van de absolute waarden die ons door de verschillende diensten werden meegedeeld, de volgende punten vaststellen.

- De sectoren met een sterke concentratie aan werkkrachten uit grote en middelgrote ondernemingen (verwerkingsindustrie, financiële sector, enz.) zijn in de algemene activiteit oververtegenwoordigd wat betreft de gecontroleerde werknemers. De controles in deze sectoren betreffen voornamelijk materies die niets of weinig te maken hebben met illegale arbeid.
- Wat betreft de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie, varieert het aandeel van de werknemers die betrokken zijn bij een onregelmatigheid in het aantal gecontroleerde werknemers van een derde tot een zesde. Het enige gemeenschappelijke kenmerk is dat dit cijfer heel hoog ligt in de horecasector.
- Voor de regionale inspectiediensten beschikken we over de gegevens van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest. De sectoren die hier overheersen, zijn de bouw, de horeca en de groot- en kleinhandel plus de autoherstelling. Hun specifieke overwicht in termen van gecontroleerde werknemers of in termen van werknemers die betrokken zijn bij een onregelmatigheid weerspiegelt de sociaaleconomische realiteit en de prioriteiten van elk gewest:
 - o de controle van de werven in het Brusselse Gewest (controles waarbij het aantal onregelmatig tewerkgestelde werknemers het hoogst is);
 - o de controle van de buurthandels, de horeca en de kleinhandel in het Waalse Gewest.

Voor de arrondissementscellen is het zo dat de onregelmatigheidscijfers nog sterk verschillen naargelang van de dienst, ook al zijn de absolute waarden die ons meegedeeld werden door de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie iets homogener (een derde voor Toezicht Sociale Wetten en een vijfde bij de Sociale Inspectie). Dit verschil vloeit vermoedelijk voort uit de statistische telmethodes.

De indeling per activiteitssector van de in de cellen gecontroleerde werknemers is gelijkaardig aan de indeling beschreven in punt 1. Drie sectoren staan in voor 60% van de gecontroleerde werknemers: de bouw, de horeca en de kleinhandel. Wanneer we deze drie sectoren afzonderlijk bekijken, zien we dat ze respectievelijk en in grote lijnen ongeveer 30, 20 en 10% van het totaal vertegenwoordigen.

Wat betreft het percentage werknemers dat betrokken is bij een onregelmatigheid per gecontroleerde werknemer, vertonen de gegevens van de twee diensten enige coherentie in de drie sectoren. Het cijfer van de horecasector is erg hoog, tussen anderhalf en tweemaal het gemiddelde. Voor de bouw- en de landbouwsector ligt het dan weer duidelijk onder het gemiddelde. Voor de andere sectoren zijn de cijfers heel verschillend.

De gegevens meegedeeld door de Vlaamse Gemeenschap en de RSZ duiden op een bijzonderheid eigen aan elke dienst:

- de helft van de werknemers die gecontroleerd werden in de cellen door de Vlaamse Gemeenschap komt uit de land- en tuinbouwsector;
- terwijl 60% van de werknemers waarvoor de RSZ een pro justitia heeft opgesteld, tewerkgesteld zijn in de horeca.

III. Resultaten van de strijd tegen de illegale arbeid per reglementeringsmaterie.

De strijd tegen de illegale arbeid wordt benaderd vanuit drie reglementeringsmateries:

- de sociale documenten en DIMONA;
- de deeltijdse arbeid;
- de arbeid door buitenlandse staatsburgers.

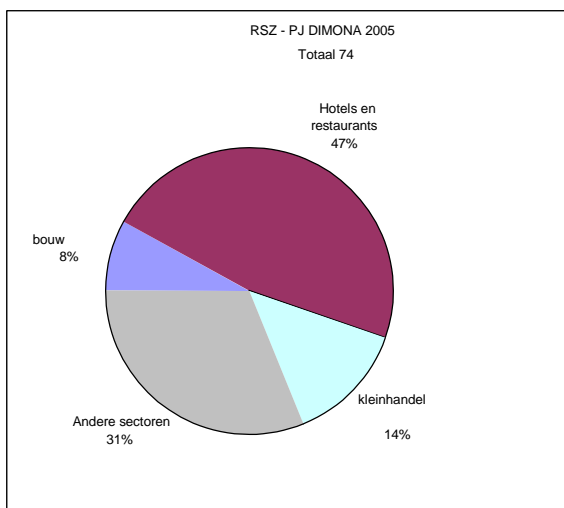
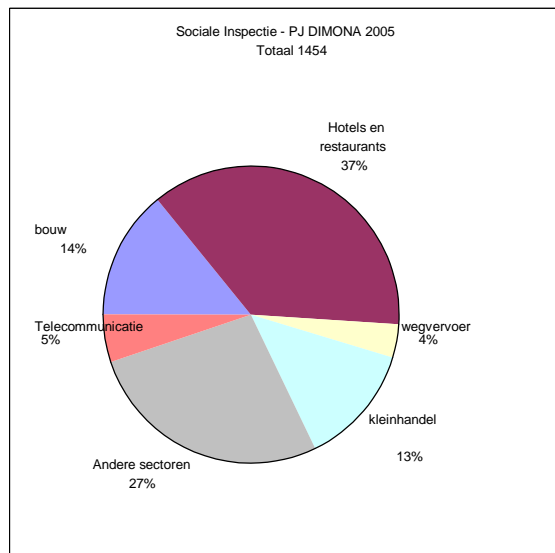
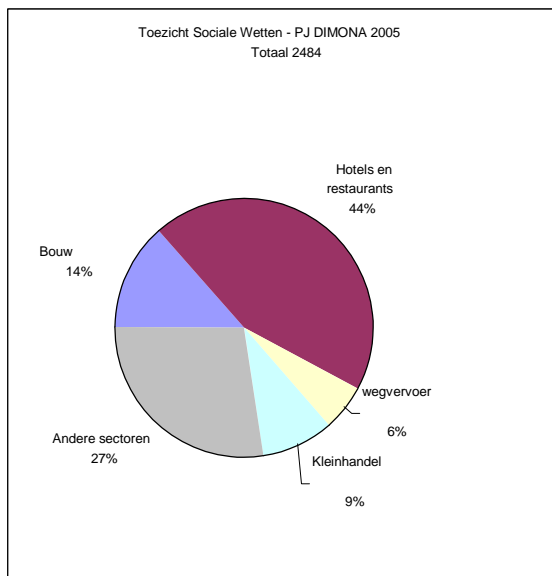
Tabel 4 : Sociale documenten en Dimona – vaststellingen en gevolgen – per sector – 2005 – Algemene activiteit van de diensten													
Sector	TSW				SI				RSZ				
	Vaststel-lingen (1)	Onregelma-tigheden	Regularisaties	Pro Justitia	Vaststel-Lingen (2)	Onregel-matigheden	Regulari-saties	Pro Justitia	Vaststel-lingen (3)	Onregel-matigheden	Waarsc-huwing	Onregel-matigheden	Pro Justitia
Landbouw, jacht & aanverwante diensten	594	195	39	110	642	159	129	30	Niet geregistreerd	Niet geregistreerd	Niet geregistreerd	Niet geregistreerd	1
Voedingsnijverheid					495	166	128	38					4
Bouwbedrijf	3026	876	344	337	2512	545	341	204					6
Handel in, onderhoud en herstelling van autovoertuigen en motorrijwielen, kleinhandel in brandstoffen	357	149	60	56	357	124	78	46					3
Groothandel en handelsbemiddeling, uitgezonderd de handel in autovoertuigen en motorrijwielen	an	180	91	52	571	161	132	29					
Kleinhandel, uitgezonderd de handel in autovoertuigen en motorrijwielen, herstelling van huishoudartikelen	1281	548	203	223	1409	525	334	191					10
Hotels & restaurants	2600	1802	467	1095	2840	1310	771	539					35
Wegvervoer	1215	366	130	146	958	190	139	51					
Post en telecommunicatie					182	111	36	75					
Overige zakelijke dienstverlening	169	101	31	40	741	198	144	54					
Recreatie, cultuur en sport					164	64	51	13					1
Andere diensten					289	112	75	37					
Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel					111	96	47	49					1
Andere	2676	1182	517	425	1474	483	413	70					2
Onbekend					78	45	17	28	11				
Totaal	12435	5399	1882	2484	12823	4289	2835	1554	623	14			

(1) De vaststellingen zijn de onderzoeken tijdens dewelke een materie werd gecontroleerd.

(2) Vaststellingen = in regel + onregelmatigheden.

(3) Aantal onderzoeken voor de materie « DIMONA ».

Aandeel van de pro justitia opgesteld door Toezicht Sociale Wetten, Sociale Inspectie en de RSZ, per activiteitssector – Algemene activiteit.

Tabel 4 – Inbreuken sociale documenten en DIMONA – Globale activiteit.

Het toezicht op de sociale documenten²² en DIMONA²³ is een bevoegdheid van de federale sociale inspectiediensten, met name de dienst Toezicht Sociale Wetten, de Sociale Inspectie, de RSZ en de RVA. We beschikken enkel over volledige gegevens voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie. De RSZ heeft gegevens meegedeeld over het aantal opgestelde pro justitia. Voor de RVA hebben we evenwel geen gegevens.

De onregelmatigheden omvatten het aantal uitgevoerde regularisaties en het aantal opgestelde pro justitia, alsook – voor de dienst Toezicht Sociale Wetten – het aantal waarschuwingen (die zijn opgenomen in de kolom “regularisaties” voor de Sociale Inspectie).

Het aantal vaststellingen door de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie ligt in dezelfde grootteorde (respectievelijk 12.435 en 12.823 eenheden).

Van de drie materies die de illegale arbeid definiëren zijn de sociale documenten de belangrijkste. We tellen in deze materie viermaal meer inbreuken dan voor de deeltijdse arbeid, en tienmaal meer dan op het vlak van de tewerkstelling van buitenlandse werknemers.

De gegeven gevolgen aan de onregelmatigheden vastgesteld door de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie maken duidelijk dat er een verschil is in de aanpak van deze twee diensten. De dienst Toezicht Sociale Wetten geeft de voorkeur aan pro justitia (2.484 pro justitia hetzij 57% van de inbreuken) tegenover 1.882 regularisaties (43% van de inbreuken). De Sociale Inspectie kiest hoofdzakelijk voor regularisatie (2.835 regularisaties hetzij 66% van de inbreuken) en in mindere mate voor pro justitia (1.454 pro justitia hetzij 34% van de inbreuken)²⁴.

Dit verschil in aanpak vloeit voort uit een verschillende opvatting bij de twee diensten over het doel van de controle. Voor de Sociale Inspectie is de controle bedoeld om de werknemers aan te geven bij de RSZ en aldus een eind te stellen aan de inbreuk. De dienst Toezicht Sociale Wetten beschikt niet over die mogelijkheid (ambtshalve aangifte). Zij moeten dan ook een beroep doen op pro justitia om de inbreuk vast te leggen in de hoop dat die zich niet opnieuw voordoet.

²² Koninklijk besluit nr. 5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van de sociale documenten (BS 2/12/1978).

²³ Koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (BS 20/11/2002)

²⁴ Hypothese: de regularisatie van de individuele rekeningen is een belangrijk onderdeel van de inbreuken op de sociale documenten (ze vloeit voort uit een regularisatie van de aangifte van een bezoldiging of vakantiegeld).

Beschrijving per activiteitssector.

De sectoren met de meeste vaststellingen inzake de sociale documenten zijn:

- de bouwsector (24,5% van de onderzoeken door Toezicht Sociale Wetten en 19,5% door de Sociale Inspectie);
- de hotelsector (21% en 22%);
- de kleinhandel (10,5% en 11%);
- het vervoer over de weg (10% en 7,5%);
- de land- en tuinbouw (en aanverwante sectoren) (5% en 5%);
- de groothandel (4% en 4,5%).

Deze zes sectoren vertegenwoordigen op zich al 70% van de gedane vaststellingen in alle activiteitssectoren.

De verdeling van de vastgestelde inbreuken per pro justitia opgesteld door de RSZ (de enige beschikbare informatie) ligt volledig in de lijn van de trends van deze verdeling.

De cijfers van de inbreuken in deze zes hoofdsectoren zijn gelijkaardig voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie, met uitzondering van de horecasector. Deze laatste sector heeft het hoogste cijfer bij de twee diensten, maar met een sterkere accentuering voor de dienst Toezicht Sociale Wetten (60% bij Toezicht Sociale Wetten en 46% bij de Sociale Inspectie).

In dalende volgorde hebben we de volgende inbreukcijfers:

- de kleinhandel (ongeveer 35%);
- de groothandel (28%);
- de landbouw en de aanverwante activiteiten (25%);
- de bouwsector (22%);
- het vervoer over de weg (20%).

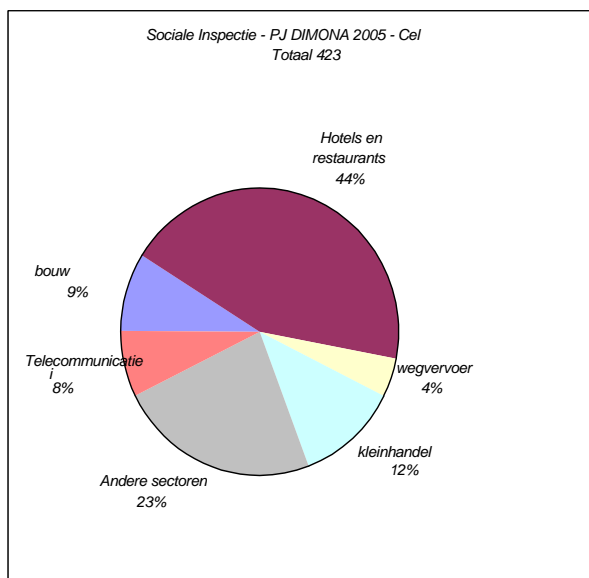
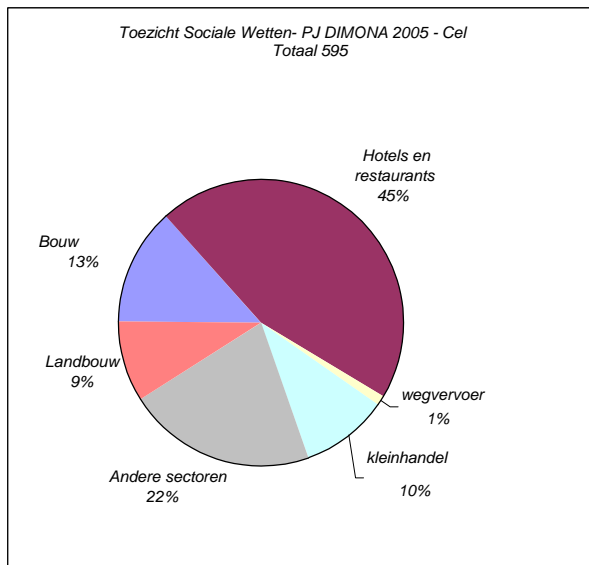
Het enige gemeenschappelijke kenmerk wat betreft de gevolgen die gegeven worden aan de vastgestelde inbreuken in de verschillende activiteitssectoren is dat de inbreuken die vastgesteld worden in de horecasector veel vaker leiden tot een pro justitia, zowel bij Toezicht Sociale Wetten als bij de Sociale Inspectie (hetzij in 70% van de inbreuken vastgesteld door Toezicht Sociale Wetten - algemeen cijfer bedraagt 57% - en in 41% van de inbreuken vastgesteld door de Sociale Inspectie – algemeen cijfer bedraagt 34%).

In de andere sectoren wijkt de aanpak nogal sterk af, zodat het beter is om in die gevallen rechtstreeks naar de tabel te verwijzen.

**Tabel 5: sociale documenten en Dimona - vaststellingen en gevolgen - per sector - 2005 –
Activiteiten van de arrondissementscellen**

Sector	TSW		SI		RSZ	
	Regula- risaties	Pro Justitia	Regula- risaties	Pro Justitia	Regula- risaties	Pro Justitia
Landbouw, jacht en aanverwante diensten	5	54	44	13	Niet geregistreerd	
Voedingsnijverheid			18	14		3
Bouwbedrijf	3	80	49	38		2
Handel in, onderhoud en herstelling van autovoertuigen en motorrijwielen; kleinhandel in brandstoffen	1	19	16	15		2
Groothandel en handelsbemiddeling, uitgezonderd de handel in autovoertuigen en motorrijwielen	1	8	12	4		
Kleinhandel met uitsluiting van handel in autovoertuigen en motorrijwielen ; herstelling van huishoudartikelen	7	57	42	49		4
Hotels en restaurants	31	268	217	186		21
Wegvervoer	1	8	26	19		
Post en telecommunicatie			2	32		
Overige zakelijke dienstverlening	2	6	9	16		
Recreatie, cultuur en sport			13	3		
Andere diensten			13	10		
Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel			3	2		
Andere	18	95	20	11		1
Onbekend			3	11		7
Totaal	69	595	487	423		40

Aandeel van de pro justitia opgesteld door Toezicht Sociale Wetten en door de Sociale Inspectie per activiteitssector – arrondissementscellen.

Tabel 5 – Inbreuken sociale documenten en DIMONA – arrondisementscellen.

De regularisaties en de opgestelde pro justitia in de arrondisementscellen met betrekking tot de sociale documenten en DIMONA vertegenwoordigen ongeveer 15% van de totale activiteit (15% bij Toezicht Sociale Wetten en 17% bij de Sociale Inspectie)²⁵.

In absolute cijfers liggen de gevolgen gegeven aan inbreuken in termen van regularisaties en pro justitia heel wat hoger bij de Sociale Inspectie dan bij de dienst Toezicht Sociale Wetten, hetzij 246 (of ongeveer een derde) meer. Zoals we al meldden in het kader van de algemene activiteit, beschikt de Sociale Inspectie ook hier over de mogelijkheid om de aangifte bij de RSZ ambtshalve te regulariseren. Hierdoor komen de “regulariseerbare” inbreuken, bij de indeling van de te geven gevolgen aan gezamenlijke controles, prioritair voor bij deze dienst.

Rechtstreeks gevolg hiervan is dat de dienst Toezicht Sociale Wetten in 2005 de vastgestelde inbreuken hoofdzakelijk heeft opgevolgd met pro justitia (595) en een geringer aantal regularisaties (69). Terwijl we bij de Sociale Inspectie een omgekeerde tendens waarnemen met een iets hoger aantal regularisaties (487) dan pro justitia (423).

In vergelijking met de algemene activiteit doen de twee diensten vaker een beroep op pro justitia bij de behandeling van inbreuken in de arrondisementscel. Het percentage pro justitia gaat van 57 naar 89% voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en van 34 naar 46,5% bij de Sociale Inspectie. Dat wijst erop dat de controles in de arrondisementscel zich meer richten op het zwartwerk. Maar deze stijging kan ook verklaard worden door het feit dat de onderzoeken binnen de arrondisementscel om werkingsredenen altijd bestaan uit onaangekondigde controles, wat uiteraard de waarschijnlijkheid doet toenemen dat men bepaalde soorten inbreuken zal vaststellen. Bovendien beperken ze zich in de meeste gevallen tot een controlebezoek van beperkte duur, wat de mogelijkheden tot regularisatie beperkt.

De vastgestelde inbreuken concentreren zich voor 70% in vier sectoren:

- de horecasector die op zich al goed is voor bijna 45% van de vastgestelde inbreuken;
- de bouwsector, iets meer dan 10% van de vastgestelde inbreuken;
- de kleinhandel, ongeveer 10% van de vastgestelde inbreuken;
- de landbouw, tussen 5 en 10% van de vastgestelde inbreuken.

²⁵ Opgelet: de hier vermelde gevolgen zijn de gevolgen die gegeven worden onmiddellijk na de “cel-controlle”. Wanneer het dossier na de controle doorgegeven wordt voor onderzoek aan een andere dienst, is de registratie ervan als een “celonderzoek” onzekerder (ze is dan immers afhankelijk van de specifieke coderingsregels van elke dienst).

Inbreuken sociale documenten en DIMONA (tabellen 4 en 5) – Synthese.

In de materie van de sociale documenten en DIMONA hebben de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie elk ongeveer 12.500 vaststellingen (controles) gedaan, waarvan ongeveer 33% onregelmatigheden vertoonde. Wat betreft de gevolgen die hieraan gegeven werden, maakt de dienst Toezicht Sociale Wetten vaker gebruik van pro justitia. De Sociale Inspectie beschikt daarentegen over de mogelijkheid om de inbreuk te regulariseren via een ambtshalve aangifte bij de RSZ, zodat ze minder gebruik maakt van pro justitia.

Op het vlak van de algemene activiteit concentreren de vaststellingen zich voor 55% in vier hoofdsectoren: de bouwsector voor 20%, de horeca 20%, de kleinhandel 10% en de land- en tuinbouw 5%. Het vervoer over de weg en de groothandel zijn twee andere belangrijke sectoren wanneer we het hebben over de algemene vaststellingen (respectievelijk 10 en 5%).

Het aantal vastgestelde inbreuken met betrekking tot de sociale documenten en DIMONA ligt in de horecasector duidelijk hoger dan het gemiddelde. Voor de kleinhandel ligt dit cijfer dicht bij het algemene cijfer, terwijl de land- en tuinbouw en ook de bouwsector lagere cijfers kunnen voorleggen.

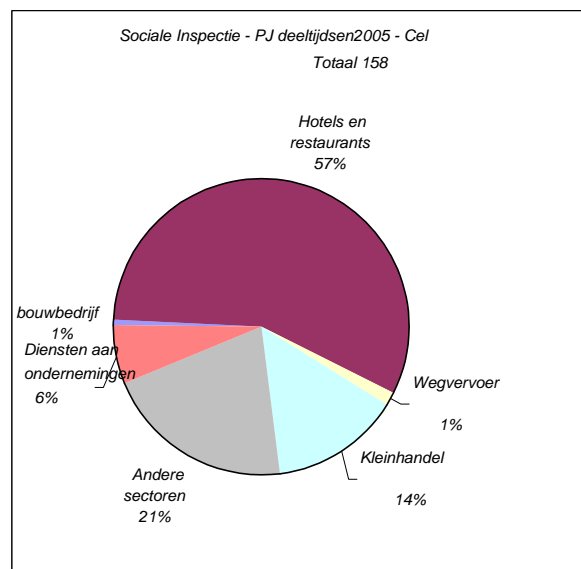
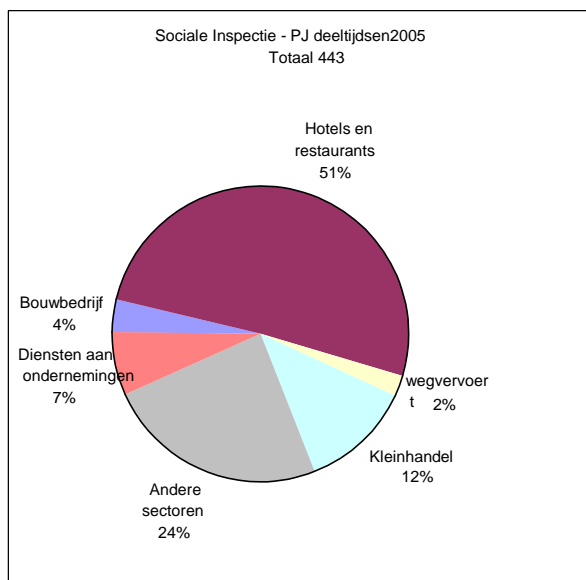
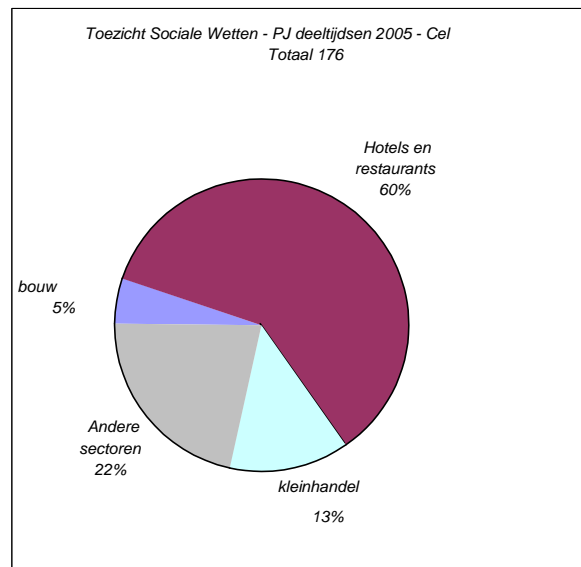
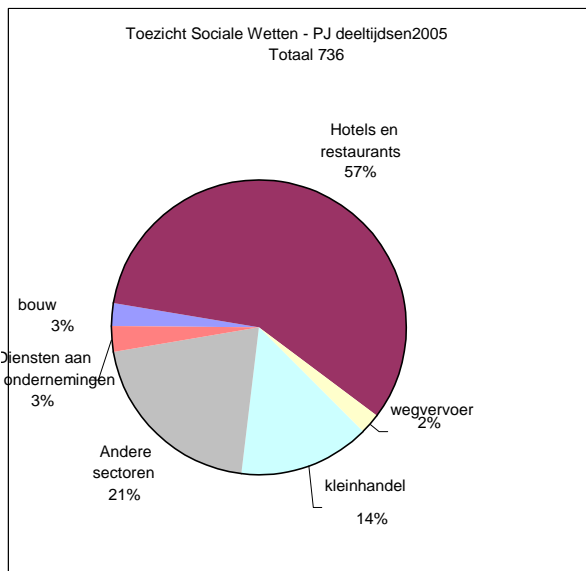
15 tot 20% van de vaststellingen van elke dienst gebeuren tijdens onderzoeken die uitgevoerd werden in de arrondissementscellen. De in de cellen vastgestelde inbreuken concentreren zich nog meer in de vier hoofdsectoren. Samen vertegenwoordigen ze ongeveer 70% van de vastgestelde inbreuken. De horecasector heeft een overheersend aandeel van 45%, terwijl de drie andere sectoren (de bouwsector, de kleinhandel en de landbouw) elk een equivalent aandeel van 10% hebben.

Tabel 6: deeltijdsen (1) – vaststellingen en gevolgen - per sector - 2005 – Algemene activiteit van de diensten en activiteit van de arrondissementscel

Sector	TSW - totaal			SI - totaal			TSW - cel		SI - cel	
	Vaststellingen	Regularisaties - Totaal	Pro Justitia - Totaal	Vaststellingen	Regularisaties - Totaal	Pro Justitia - Totaal	Regularisaties - Cel	Pro Justitia - Cel	Regularisaties - Cel	Pro Justitia - Cel
Landbouw, jacht en aanverwante diensten	37	6	10	86	25	6	0	4	8	2
Voedingsnijverheid				149	45	17			9	3
Bouwbedrijf	139	41	19	155	48	16	0	9	8	1
Handel in, onderhoud en herstelling van autovoertuigen en motorrijwielen; kleinhandel in brandstoffen	100	30	18	94	25	13	1	6	8	5
Groothandel en handelsbemiddeling, uitgezonderd de handel in autovoertuigen en motorrijwielen	109	41	13	113	39	11	0	1	7	3
Kleinhandel met uitsluiting van handel in autovoertuigen en motorrijwielen; herstelling van huishoudartikelen	638	135	105	446	115	53	6	23	33	22
Hotels en restaurants	1.040	156	424	1042	276	226	8	106	94	90
Wegvervoer	55	13	16	89	25	10	0	0	7	2
Post en telecommunicatie				41	8	18			1	5
Overige zakelijke dienstverlening	81	17	20	171	35	31	1	4	3	10
Recreatie, cultuur en sport				54	16	5			9	2
Andere diensten				103	24	20			5	6
Andere	795	208	111	338	125	13	20	23	5	4
Onbekend	0			9	1	4			1	3
Totaal	2.994	647	736	2.890	807	443	36	176	198	158

(1) Bekendmaking van de werkroosters van de deeltijdse werknemers

Aandeel van de activiteitssectoren in de pro justitia opgesteld door Toezicht Sociale Wetten en Sociale Inspectie – algemene activiteit & activiteit arrondissementscel – Deeltijdse werknemers.

Tabel 6 – Vaststellingen en inbreuken met betrekking tot de bekendmaking van de arbeidstijden voor deeltijdse werknemers.

De vaststellingen op het vlak van de deeltijdse arbeid betreffen het toezicht op de artikelen 157 tot 172 van de programmawet van 22 december 1989²⁶.

Het toezicht op de naleving van de maatregelen tot bekendmaking van de arbeidstijden voor deeltijdse werknemers is een bevoegdheid van de dienst Toezicht Sociale Wetten, de Sociale Inspectie en de RVA. Wij hebben geen gegevens over vaststellingen door de RVA in deze materie.

De dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie hebben ons de volgende informatie verschaft:

- het aantal vaststellingen gedaan tijdens de algemene activiteit;
- het aantal regularisaties en het aantal pro justitia zowel tijdens de algemene activiteit als tijdens acties in de arrondissementscellen.

A. Algemene activiteit.

Het aantal vaststellingen inzake de naleving van de maatregelen tot bekendmaking van de arbeidstijden voor deeltijdse werknemers bedraagt 2.994 voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en 2.890 voor de Sociale Inspectie.

Het aantal vastgestelde inbreuken op de naleving van de maatregelen tot bekendmaking van de arbeidstijden voor deeltijdse werknemers ligt in dezelfde grootteorde voor de twee diensten:

- Toezicht Sociale Wetten: 1.383 onregelmatigheden;
- Sociale Inspectie: 1.250 onregelmatigheden.

Bijgevolg is het onregelmatigheidscijfer per vaststelling gelijkaardig voor de twee diensten (46% voor Toezicht Sociale Wetten en 43% voor de Sociale Inspectie).

De gevolgen gegeven aan de inbreuken variëren naargelang van de dienst. Bij Toezicht Sociale Wetten is de aanpak redelijk verdeeld tussen regularisatie en pro justitia: de inbreuken hebben geleid tot 647 regularisaties (47% van de gevallen) en tot 736 pro justitia (53% van de gevallen). Bij de Sociale Inspectie werd vooral voor regularisatie gekozen (807 regularisaties, hetzij 65% van de gevallen), terwijl bijna de helft minder inbreuken hebben geleid tot een pro justitia (443, hetzij 35% van de gevallen). Dit verschil in aanpak dat we ook eerder al vermeldden, wordt versterkt door het feit dat de Sociale Inspectie, naast de mogelijkheid tot regularisatie, de RSZ kan wijzen op werknemers waarvoor de maatregelen tot bekendmaking van de deeltijdse arbeidstijden

²⁶ Programmawet van 22 december 1989 (BS 30/12/1989) – Hoofdstuk IV.

niet zijn nageleefd op basis van het wettelijke vermoeden van een voltijdse tewerkstelling of een tewerkstelling voor de duur voorzien in de bekendgemaakte arbeidstijden²⁷.

1. De vaststellingen per sector.

Meer dan de helft van de vaststellingen gebeuren in twee activiteitssectoren:

- horeca (ongeveer 35%);
- kleinhandel (tussen 15 en 20%).

In deze sectoren komt de tewerkstelling van deeltijdse werknemers het vaakst voor.

We kunnen ook nog drie andere belangrijke sectoren vermelden (rond de 5%):

- de andere diensten die hoofdzakelijk geleverd worden aan ondernemingen;
- de bouwsector;
- de voedingsindustrie.

2. De onregelmatigheidscijfers per sector.

De horecasector heeft het hoogste aantal vastgestelde onregelmatigheden bij de twee diensten (56% bij Toezicht Sociale Wetten en 48% bij de Sociale Inspectie).

De sector van de kleinhandel heeft het laagste cijfer (38% in de twee diensten).

B. Acties in de arrondissementcellen.

Het aandeel van de onregelmatigheden die vastgesteld worden in de arrondissementcellen tegenover de inbreuken die door de dienst vastgesteld worden in het kader van haar algemene activiteit ligt hoger bij de Sociale Inspectie, hetzij 28% (356/1.250) dan bij Toezicht Sociale Wetten, hetzij 15% (212/1.383). Net als in het voorgaande punt heeft het feit dat de Sociale Inspectie gebruik kan maken van het wettelijke vermoeden van een voltijdse tewerkstelling of van een tewerkstelling volgens de bekendgemaakte arbeidstijden om de vaststelling aan te geven bij de RSZ, tot gevolg dat ze er vaker voor kiest om inbreuken aldus te regulariseren.

Het aandeel van de pro justitia binnen de gevolgen gegeven aan de inbreuken komt sterk naar voor in de arrondissementcellen (plus 30% bij Toezicht Sociale Wetten met een cijfer van 83% en plus 9% bij de Sociale Inspectie met een cijfer van 44%).

²⁷ Artikel 22 ter van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (BS 25/7/1969).

C. Relatief belang van de activiteitssectoren in het aantal vastgestelde inbreuken.

Zowel bij de controles in de cellen als bij de controles in het kader van de algemene activiteit concentreren de inbreuken zich voornamelijk in twee activiteitssectoren: de horeca en de kleinhandel. Samen vertegenwoordigen ze ongeveer 68% van alle vastgestelde inbreuken op de bekendmaking van de deeltijdse arbeidstijden, hetzij een toename van meer dan 10% in verhouding tot hun aandeel in de algemene activiteit van de dienst Toezicht Sociale Wetten en van de Sociale Inspectie.

Deze verhoging komt er bijna enkel door toedoen van de horeca. Ongeveer 53% van de inbreuken die door de twee diensten vastgesteld worden, situeren zich in de horecasector, hetzij 12% meer in verhouding tot het aandeel van de inbreuken vastgesteld tijdens de algemene activiteit (ongeveer 41%).

De vertegenwoordiging van de kleinhandel in de cellen kan vergeleken worden met haar vertegenwoordiging in de algemene activiteit en ligt rond de 15% voor de inbreuken die vastgesteld worden door de ene of de andere dienst.

De werkgevers uit de “horeca” en de kleinhandel die gecontroleerd werden in de arrondissementscellen, zijn uitbaters van kleine etablissementen die vaker een beroep doen op deeltijdse arbeid. De spontane controles die de regel uitmaken in de cellen, geven een beeld dat vermoedelijk nauwer aanleunt bij de realiteit. Gezien hun kleine omvang beschikken deze ondernemingen niet over een institutioneel intern controlesysteem, noch over een vakbondsafvaardiging en à fortiori over overlegorganen zoals het comité voor preventie en bescherming op het werk en de ondernemingsraad. De werkgevers beroepen zich regelmatig op de administratieve verplichting van de maatregelen tot bekendmaking van de arbeidstijden in de erg flexibele organisatie van het werk dat afhankelijk is van de niet te voorziene schommelingen in het cliënteel. De wet voorziet echter in de mogelijkheid om een geautomatiseerd arbeidsregistratiesysteem (priklok) in te voeren, een mogelijkheid die blijkbaar weinig gebruikt wordt in deze twee sectoren. Een betere informatieverlening over de bestaande reglementering en, op termijn, de integratie in DIMONA van de arbeidstijden naar het voorbeeld van wat voorzien is voor de tijdelijke werknemers, zijn twee ideeën waarover nagedacht wordt met betrekking tot de middelen die ingevoerd kunnen worden om het aantal inbreuken in deze twee sectoren te verminderen.

In de arrondissementscel in het bijzonder merkt men een hoger percentage pro justitia dan gemiddeld, en dat voor de beide diensten (93% bij Toezicht Sociale Wetten tegenover 83% en 49% bij de Sociale Inspectie tegenover 44%).

Voor de andere sectoren kunnen we nog het volgende vermelden:

- de cijfers voor de sector van de kleinhandel liggen dicht bij het gemiddelde voor elke dienst (79% bij Toezicht Sociale Wetten en 40% bij de Sociale Inspectie);
- in de sector van de overige diensten die voornamelijk geleverd worden aan ondernemingen (waaronder schoonmaak, uitzendarbeid en informatica) ligt het percentage PJ erg hoog bij de Sociale Inspectie: 77%.

De cijfers voor pro justitia in de andere sectoren zijn zodanig laag, dat hun afwijking niet echt belangrijk is.

D. Synthese.

In 2005 hebben de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie elk bijna 3.000 controles uitgevoerd met betrekking tot de bekendmaking van de arbeidstijden voor deeltijdse werknemers. 45% van deze controles hebben geleid tot de vaststelling van een onregelmatigheid. De twee diensten volgen een verschillende aanpak wat betreft de gevolgen die ze geven aan deze inbreuken. De Sociale Inspectie geeft veruit de voorkeur aan de regularisatie, terwijl de dienst Toezicht Sociale Wetten vooral kiest voor pro justitia. De Sociale Inspectie wordt daarbij geholpen door het wettelijke vermoeden van een voltijdse tewerkstelling of van een tewerkstelling volgens de bekendgemaakte arbeidstijden voorzien door de wet op de sociale zekerheid²⁸.

De helft van de vaststellingen gebeurt in de horecasector (35%) en de kleinhandel (15%), waar het aantal inbreuken respectievelijk ongeveer 50 en 40% bedraagt. De andere vaststellingen zijn verspreid verdeeld over de andere activiteitssectoren.

In de arrondissementscellen maken de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie vaker gebruik van pro justitia, hetzij respectievelijk in 83% of 44% van de gevallen. Deze onregelmatigheden concentreren zich voor bijna 70% in de twee hoofdsectoren: de horeca en de kleinhandel (tegenover 56% in de algemene activiteit).

²⁸ Wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (BS 25/7/1969) – art. 22 ter.

Tabel 7 : tewerkstelling van vreemde werknemers –illegaal verblijf – Beroepskaarten van buitenlandse zelfstandigen– Algemene activiteit van de diensten																	
Sector	TSW (1)		SI (2)		RSZ		Vlaamse gemeenschap (4)		Région wallonne (3)		Brussels Hoofdstedelijk Gewest		Deutschsprachige Gemeinschaft (4)				
	Vaststellingen	PJ	Vaststellingen	PJ	Vaststellingen	PJ	Vaststellingen	PJ	Vaststellingen	PJ	Vaststellingen	PJ	Vaststellingen	PJ			
Landbouw, jacht en aanverwante diensten	215	38	151	13	Niet beschikbaar	2	Niet beschikbaar	16	Niet beschikbaar		0	0					
Voedingsnijverheid			44	21									1	0		1	
Bouwbedrijf	154	61	185	88		3		4			6	272	77				
Handel in, onderhoud en herstelling van autovoertuigen en motorrijwielen; kleinhandel in brandstoffen	48	24	37	19		2							29	9			
Groothandel	43	9	24	9									10	3			
Kleinhandel met uitsluiting van handel in autovoertuigen en motorrijwielen ; herstelling van huishoudartikelen	97	63	202	99		5						17	112	20		1	1
Hotels en restaurants	343	171	490	220		8		7			31	150	31			1	
Wegvervoer	42	15	24	11							3	13	2			2	
Vervoersondersteunende activiteiten			10	4								2					
Post en telecommunicatie			114	70								37	1				
Overige zakelijke dienstverlening	25	10	50	17								2	0				
Persoonlijke diensten			21	11													
Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel			32	24				1				53	2				
Andere	264	65	40	22		5		3	78	11			2				
Onbekend			32	14													
Totaal	1231	456	1456	642		20	487 (5)	33	375	60	759	156	7	1			

(1) Inbreuken op illegaal verblijf, op tewerkstelling van vreemdelingen zonder arbeidsvergunning of arbeidskaart en op de wet van 19/02/1965 betreffende buitenlandse zelfstandigen (beroepskaart).

(2) Idem als 1.

(3) Inbreuken op tewerkstelling buitenlandse werknemers (inbegrepen au pair-jongeren)

(4) Inbreuken op de wet van 9 april 1999 inzake tewerkstelling van buitenlandse werknemers.

(5) Totaal aantal onderzoeken inzake tewerkstelling van buitenlandse werknemers.

Tabel 7 – Vaststellingen en inbreuken met betrekking tot de tewerkstelling van buitenlanders.

De vaststellingen met betrekking tot de tewerkstelling van buitenlandse werknemers betreffen drie wetgevingen:

- de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van **buitenlandse werknemers**;
- de wet van 15 december 1980 betreffende de **toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen** – wat betreft de verblijfsvergunning;
- de wet van 19 februari 1965 betreffende de uitoefening van **zelfstandige beroepsactiviteiten door vreemdelingen** – wat betreft de beroepskaarten.

In 2005 variëren de **cijfers van het aantal vaststellingen** naargelang de diensten.

Bij de federale diensten hebben de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie respectievelijk 1.231 en 1.456 vaststellingen gedaan. Ook het aantal onderzoeken dat werd gevoerd door deze twee diensten ligt in dezelfde lijn. Twee maatregelen hebben een grote invloed gehad op deze aantallen:

- de Sociale Inspectie en de dienst Toezicht Sociale Wetten hebben gezamenlijke controles gehouden in uitvoering van het samenwerkingsakkoord van 31 mei 2001 in de strijd tegen de mensenhandel dat werd afgesloten door de Sociale Inspectie van FOD Sociale Zekerheid en de dienst Toezicht Sociale Wetten van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Maandelijks is één controle voorzien in de volgende prioritaire actiegebieden: prostitutie, land- en tuinbouw, exotische handels en restaurants, confectieateliers, ondernemingen voor lompenrecuperatie en schoonmaakbedrijven; deze sectoren worden immers beschouwd als risicosectoren voor de mensenhandel;
- de Sociale Inspectie heeft de nadruk gelegd op deze controles via de teams die per regionale directie²⁹ gespecialiseerd zijn in de strijd tegen de mensenhandel binnen de Sociale Inspectie.

Voor de RSZ zijn er geen gegevens beschikbaar met betrekking tot het aantal vaststellingen per sector. Toch blijkt uit de in totaal twintig opgestelde pro justitia dat de controle op de tewerkstelling van buitenlandse werknemers niet echt een prioriteit geweest is binnen de activiteiten van de RSZ in 2005.

Wat betreft de Gewesten moeten we eerst verduidelijken dat de vaststellingen uitsluitend betrekking hebben op de bepalingen van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers.

²⁹ 9 regionale directies: Brussel-Hoofdstad (FR), Vlaams Brabant (+ Brussel-Hoofdstad NL), Antwerpen, Limburg, West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Henegouwen, Waals Brabant-Namen-Luxemburg en Luik.

In 759 onderzoeken gevoerd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er vaststellingen gedaan, wat grosso modo overeenkomt met de helft van het aantal onderzoeken gevoerd bij de 2 federale inspectiediensten.

Het Waalse Gewest heeft 375 onderzoeken gerealiseerd naar aanleiding van een vaststelling.

De Vlaamse Gemeenschap heeft 487 onderzoeken gevoerd in deze materie.

De Duitstalige Gemeenschap tot slot, heeft 7 onderzoeken gevoerd naar vaststellingen in deze materie.

Het aantal controles varieert sterk van gewest tot gewest. Deze cijfers zijn afhankelijk van de grootte van de gewesten en van hun structuur. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft binnen haar administratie een specifieke dienst opgericht, de sociale inspectie. Deze dienst telt veertien personen die zich uitsluitend bezighouden met de controle van de arbeidskaarten, hoofdzakelijk via controles op de arbeidsplaatsen (in het bijzonder op bouwwerven). Het Waalse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap beschikken elk over een inspectiedienst die respectievelijk zes en zestien personen telt. Naast de controle van de arbeidskaarten houden deze diensten zich ook bezig met de officiële erkenning van ondernemingen die werknemers ter beschikking stellen (uitzendkantoren) en de controle van andere tewerkstellingsmaatregelen.

De Duitstalige Gemeenschap heeft deze controletaken toegewezen aan een ambtenaar die zich daarnaast ook nog met andere zaken bezighoudt.

Het aantal pro **justitia** opgesteld in 2005 is voor alle diensten gekend.

A. De federale diensten.

De dienst Toezicht Sociale Wetten heeft 456 pro justitia opgesteld, de Sociale Inspectie 642. De verhouding van het aantal pro justitia tot de vaststellingen bedraagt 37% voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en 44% voor de Sociale Inspectie. Dit verschil vloeit voort uit het feit dat de Sociale Inspectie in elk gewest beschikt over een team gespecialiseerde sociale controleurs die sinds 1998 gerichte spontane onderzoeken voeren naar dit soort inbreuken.

Zoals hierboven gemeld heeft de RSZ 20 pro justitia opgesteld.

B. De regionale diensten.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft 156 pro justitia opgesteld, hetzij in 20,55% van de onderzoeken met vaststelling.

Het Waalse Gewest heeft 60 pro justitia opgesteld, hetzij in 18% van de gevoerde onderzoeken met een vaststelling met betrekking tot de tewerkstelling van buitenlandse werknemers.

De Vlaamse Gemeenschap heeft 33 pro justitia opgesteld. We beschikken echter niet over het aantal onderzoeken met een vaststelling en kunnen geen vergelijkbare ratio berekenen.

De Duitstalige Gemeenschap heeft één pro justitia opgesteld.

C. Bestudering van de situatie per activiteitssector.

Het toezicht op de arbeid en het verblijf van buitenlandse staatsburgers heeft hoofdzakelijk in vier activiteitssectoren (ingedeeld in orde van belangrijkheid) pro justitia opgeleverd:

- de hotelsector,
- de bouwsector,
- de kleinhandel,
- de landbouw en de aanverwante activiteiten.

Deze vier sectoren staan in voor 65 tot 80% van de vaststellingen of pro justitia (naargelang van de dienst).

De sector van het **huishoudelijk werk** wordt sterker gecontroleerd door de regionale inspectiediensten, voornamelijk omwille van de bijkomende voorwaarden voor de toekenning van arbeidskaarten door de Gewesten (7% van de vaststellingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 3% van de pro justitia bij de Vlaamse Gemeenschap). Op federaal niveau vertegenwoordigt deze sector 3% van de vaststellingen gedaan door de Sociale Inspectie.

D. De gevolgen gegeven aan de vastgestelde inbreuken.

Om een beeld te kunnen geven van de trends in de verdeling van de gevolgen die gegeven worden aan inbreuken vastgesteld tijdens onderzoeken naar de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, moeten we twee soorten gegevens met elkaar vergelijken:

- het aantal vaststellingen,
- en het aantal pro justitia.

Slechts drie diensten kunnen deze twee soorten gegevens verschaffen:

- de dienst Toezicht Sociale Wetten,
- de Sociale Inspectie,
- het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Voor alle andere diensten beschikken we enkel over het aantal pro justitia opgesteld in 2005.

Het aandeel van de pro justitia in de vaststellingen voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en dat voor de Sociale Inspectie liggen op een gelijkaardig niveau, namelijk rond de 40% (37% en 44%). In het Brusselse Gewest ligt het op 21% van de vaststellingen.

Voor de dienst Toezicht Sociale Wetten en de Sociale Inspectie volgt de verdeling van de percentages pro justitia per vaststelling in de hoofdsectoren een gelijkaardige trend.

In de volgende sectoren bedraagt het percentage meer dan het gemiddelde:

- de sector van de **kleinhandel**,
- en in mindere mate, de horecasector.

Dit kan verklaard worden door de doelgerichte controles van exotische restaurants en “night shops” die uitgevoerd worden in het kader van het miniprotocol Mensenhandel.

De percentages in de bouwsector liggen dicht bij het gemiddelde.

Het aantal pro justitia in de land- en tuinbouw ligt duidelijk lager dan het gemiddelde. De controles in deze sector zijn willekeuriger omdat enerzijds de tewerkstelling van seizoenarbeiders erg afhankelijk is van het weer, en anderzijds de ligging van de arbeidsplaatsen niet altijd de controle van alle tewerkgestelde werknemers toelaat, behalve indien daartoe aanzienlijke middelen ingezet worden, wat moeilijk te realiseren is op een systematische manier.

Verder moeten we ook nog het hoge aantal pro justitia in de post- en communicatiesector vermelden (hieronder vallen de phone shops). Deze sector vertegenwoordigt 8% van de vaststellingen door de Sociale Inspectie met betrekking tot de arbeid door buitenlanders. Deze cijfers zijn afkomstig van twee nationale acties waarbij de “phone shops” gecontroleerd werden (in mei en september 2005).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest laat een heel ander profiel zien.

- de bouwsector is de belangrijkste sector wat betreft de vaststellingen en heeft ook het grootste aantal pro justitia: 28% (het gemiddelde percentage bedraagt 20% in het Brusselse Gewest);
- de horeca ligt in de middenmoot;
- en dat geldt ook voor de sector van de kleinhandel.

Daarnaast moeten we nog het relatief lage aantal pro justitia vermelden bij de particulieren die huispersoneel in dienst hebben (4%), terwijl de sector goed is voor ongeveer 7% van de vaststellingen.

Deze cijfers weerspiegelen tezelfdertijd een sociaaleconomische realiteit en controleprioriteiten die eigen zijn aan het Gewest.

Tabel 8: vreemde werknemers - pro justitia - per dienst en sector - 2005 – Algemene activiteit van de diensten en activiteit van de arrondissementscellen

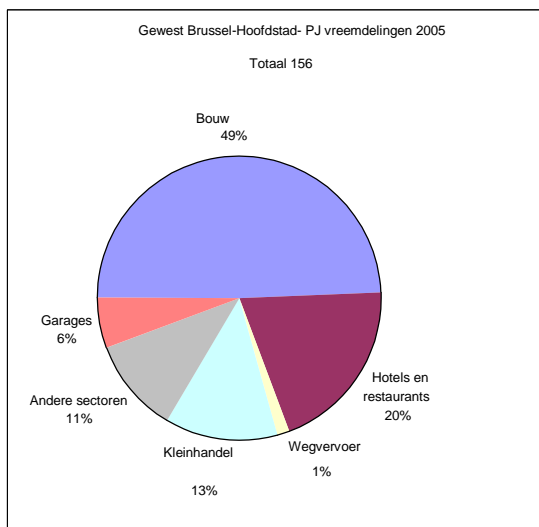
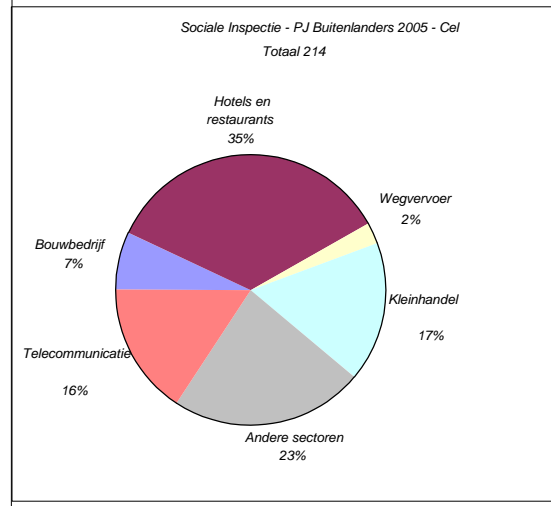
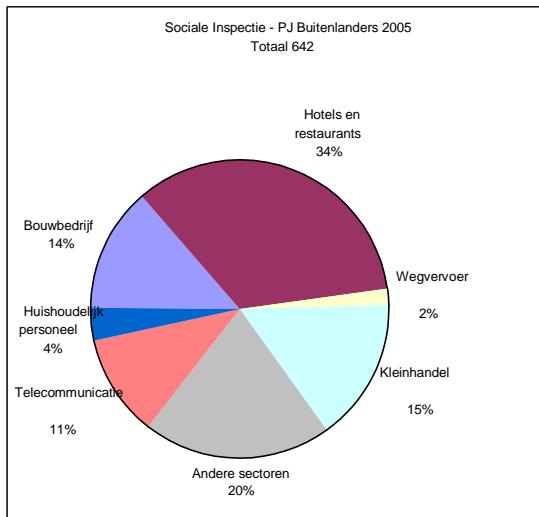
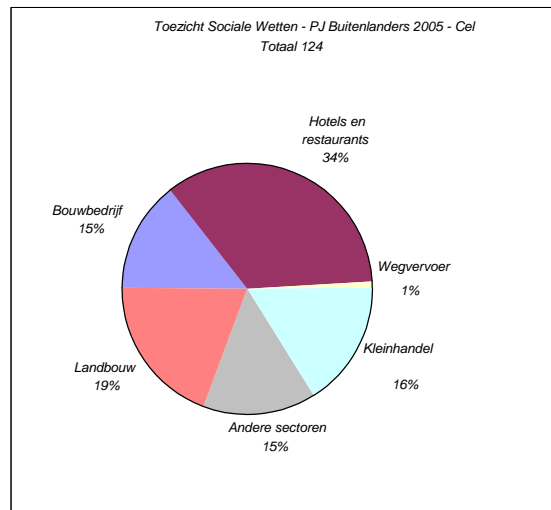
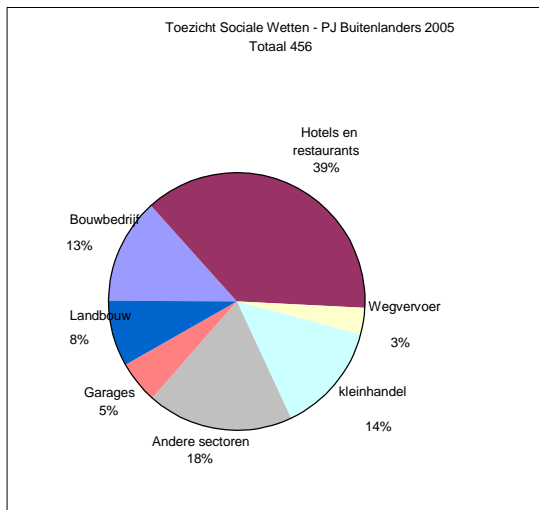
Sector	TSW (1)		SI (1)		RSZ (2)		Vlaamse Gemeenschap (3)		Région wallonne (3)		Brussels Hoofdstedelijk Gewest (3)		Deutschsprachige Gemeinschaft (3)				
	Pro Justitia - Totaal	Pro Justitia - Cel	Pro Justitia - Totaal	Pro Justitia - Cel	Pro Justitia - Totaal	Pro Justitia - Cel	Pro Justitia - Totaal	Pro Justitia - Cel	Pro Justitia - Totaal	Pro Justitia - Cel	Pro Justitia - Totaal	Pro Justitia - Cel	Pro Justitia - Totaal	Pro Justitia - Cel			
Landbouw, jacht en bosbouw	38	24	13	6	2	2	16	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar							
Voedingsnijverheid			21	9													
Bouwbedrijf	61	18	88	15	3	2	4				6	77					
Groot- en kleinhandel, reparatie van auto's en consumentenartikelen	24	4	19	7	2	1					17	9					
Detailhandel en herstelling van consumentenartikelen, met uitsluiting van handel in auto's en motorrijwielen	63	20	99	36	5	3						20			1		
Hotels en restaurants	171	43	220	75	8	3	7				31	31					
Wegvervoer	15	1	11	5							3	2					
Vervoersondersteunende activiteiten			4	1													
Post en telecommunicatie			70	34								1					
Overige zakelijke dienstverlening	10	1	17	8													
Persoonlijke diensten			11	4								3					
Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel			24	2			1					2					
Andere	74	13	31	6			5				3	11					
Onbekend			14	6													
Totaal	456	124	642	214	20	11	33				60	156	1	0			

(1) inbreuken inzake illegaal verblijf, tewerkstelling van vreemdelingen zonder arbeidsvergunning of zonder arbeidskaart en inbreuken op de wet van 19/2/1965 betreffende buitenlandse zelfstandigen (beroepskaart)

(2) Pro Justitia opgesteld wegens tewerkstelling van buitenlandse werknemers zonder arbeidsvergunning en zonder geldige verblijfsvergunning

(3) onwettige tewerkstelling van buitenlandse werknemers

Aandeel van de activiteitssectoren in de pro justitia opgesteld door Toezicht Sociale Wetten en door Sociale Inspectie—globale activiteit & activiteit arrondissementscellen – Arbeid door buitenlandse onderdanen.

Tabel 8 – Aantal pro justitia – Algemene activiteit en activiteit in de arrondissementscellen.

Deze tabel biedt bijkomende informatie over de inbreuken vastgesteld in de arrondissementscellen.

Voor de voorstelling van de resultaten van de controles inzake tewerkstelling van buitenlanders uitgevoerd in de arrondissementscel beschikken wij enkel over informatie voor drie federale inspectiediensten: de dienst Toezicht Sociale Wetten, de Sociale Inspectie en de RSZ. De meegedeelde gegevens betreffen het aantal pro justitia opgesteld in de cellen per activiteitssector. Om de inbreuken te kunnen situeren in de algemene activiteit van de diensten vermeldt de tabel ook het globale aantal pro justitia opgesteld door elke dienst.

Het aandeel van de pro justitia die voortvloeien uit controles gerealiseerd in het kader van de verschillende akkoorden bedraagt 27% voor Toezicht Sociale Wetten (124 op 456) en 33% voor de Sociale Inspectie (214 op 642).

IV. Activiteit van de RVA in de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid.

A. *Activiteit in termen van onderzoeken en gecontroleerde activiteitssectoren.*

1. Verdeling van de activiteit over de arbeidstijd.

Type van activiteit.	in %
Acties bestrijding van de fraude (geplande acties uitgevoerd door de arrondissementscellen,...)	29,6
Gerichte en opgelegde controles van de arbeidssituatie (deeltijdse arbeid,...)	48,5
Controle van de aangiftes, verklaringen en van de naleving van toekenningvoorwaarden	11,6
Spontane onderzoeken op initiatief van de sociaal controleur	5,2
Nazicht van de familiale situatie van de werklozen	5,1
	100

Bron: RVA jaarverslag 2005

Van alle activiteiten van de RVA-diensten die zich bezighouden met controle, wordt bijna 30% van de tijd gespendeerd aan acties ter bestrijding van de sociale fraude (geplande acties gerealiseerd in arrondissementscellen en andere).

Wat de onderzoeken betreft, gebruikt de RVA andere maatstaven om rekenschap te geven van haar controleactiviteit. Aan de hand van deze maatstaven kan men het aantal controles in de arrondissementscellen niet exact bepalen, maar men kan ze wel gebruiken om een globale raming te maken van het relatieve belang van de onderzoeken naar sociale fraude in het geheel van de activiteiten.

De gerealiseerde onderzoeken kunnen onderverdeeld worden in drie categorieën:

- de onderzoeken type A zijn bedoeld om in een zo kort mogelijke termijn de nodige elementen te verzamelen om een lopend dossier verder te kunnen verwerken binnen de interne diensten;
- de onderzoeken type B controleren of de verklaringen en de documenten van de werkgevers, werknemers of werklozen overeenkomen met de realiteit;

- de onderzoeken type C vermelden de controleacties georganiseerd in de belangrijkste economische sectoren³⁰.

2. Verdeling van het aantal onderzoeken³¹ per type.

onderzoeken	A	B	C	Totaal	Contr. DB *
2005	13 749	43 402	48 392	105 543	16 064

* Andere controles op basis van de raadpleging van de databanken

Bron: RVA jaarverslag 2005

In 2005 werden 105.543 onderzoeken gevoerd. Daarvan waren 48.392 onderzoeken van het type C, m.a.w.: controles georganiseerd in de belangrijkste economische sectoren. Deze onderzoeken die rechtstreeks gelinkt zijn aan de strijd tegen de sociale fraude, vertegenwoordigen 46% van het totaal. Dit percentage omvat ook de controles gevoerd binnen de arrondissementen, maar er kan geen onderscheid gemaakt worden tussen deze laatste controles en het geheel.

3. Verdeling van de controles (onderzoeken type C) per activiteitssector.

Sectoren	Gecontr.		Gecontr.	
	werkgevers	sect/tot. %	werknemers	sect/tot. %
Bouwbedrijf	2 329	26,44%	14 151	35,75%
Horeca	2 812	31,93%	8 531	21,55%
Kleinhandel en markten	1 429	16,23%	3 779	9,55%
Tuinbouw	394	4,47%	3 106	7,85%
Andere	1 843	20,93%	10 018	25,31%
Totaal	8 807	100,00%	39 585	100,00%

82% van de RVA-onderzoeken betreft werknemers, 18% betreft werkgevers. Deze verdeling is helemaal eigen aan de werkloosheidsreglementering die strafrechtelijke sancties voorziet in geval van een inbreuk door werkgevers en door werknemers die een werkloosheidsuitkering ontvangen. In tegenstelling tot de andere diensten die zich concentreren op de verplichtingen van de werkgever, houdt de RVA zich vooral bezig met het luik "prestaties" van de sociale zekerheid – tak "werkloosheid".

Wat betreft de sectorale verdeling van de onderzoeken concentreren twee sectoren samen meer dan 57% van de gecontroleerde werkgevers en werknemers: de bouwsector en de horecasector.

³⁰ Uittreksel RVA jaarverslag 2005.

³¹ De onderzoeken zijn niet verbonden aan één werkgever – ze betreffen controles m.b.t. de naleving van de reglementering door zowel de werkgever als de werknemer.

De bouwsector is goed voor 26,5% van de gecontroleerde werkgevers en 36% van de gecontroleerde werknemers.

Het aandeel van de gecontroleerde werkgevers en werknemers uit de **horecasector** kent een omgekeerde verdeling dan die van de bouwsector: 32% van de werkgevers en 21,5% van de werknemers.

De sector van de **kleinhandel** die onder andere de markten omvat, is goed voor 16% van de gecontroleerde werkgevers en 9,55% van de gecontroleerde werknemers.

Tot slot vertegenwoordigt de **tuinbouw** 4,47% van de gecontroleerde werkgevers en 7,85% van de gecontroleerde werknemers.

B. Inbreuken vastgesteld bij de afgesloten onderzoeken.

Verdeling van het aantal inbreuken ten laste van werkgevers en ten laste van werknemers per sector.

Sector	Gecontr.			Gecontr.		
	werkgevers	PV	PV/contr. %	werknemers	PV	PV/contr.%
Bouwbedrijf	2 329	309	13,27	14 151	788	5,57
Horeca	2 812	541	19,24	8 531	582	6,82
Kleinhandel/markten	1 429	160	11,2	3 779	240	6,35
Tuinbouw	394	32	8,12	3 106	122	3,93
Andere	1 843	193	10,47	10 018	455	4,54
Totaal	8 807	1 235	14,02	39 585	2 187	5,52

In 2005 werden in de groep van de onderzoeken type C (m.a.w. de onderzoeken uitgevoerd tijdens georganiseerde acties) 8.807 werkgevers en 39.585 werknemers gecontroleerd. Er werden 3.422 processen-verbaal opgesteld voor inbreuken, waarvan 1.235 ten laste van werkgevers (hetzij 14% van de gecontroleerde werkgevers) en 2.187 ten laste van werknemers (hetzij 5,5% van de gecontroleerde werknemers). In dit laatste geval begaat de werknemer zelf een inbreuk, voornamelijk tegen de werkloosheidsreglementering.

De waarschuwingen (niet opgenomen in de bovenstaande gegevens) zijn als volgt verdeeld: 351 waarschuwingen aan werkgevers (hetzij 4%) en 60 aan werknemers (hetzij 0,15%).

Op sectoraal vlak komen de hoogste inbreukpercentages voor in de horecasector:

- 19% van de werkgevers begaat een inbreuk, of bijna één werkgever op 5,
- en 7% van de gecontroleerde werknemers begaat een inbreuk.

In de bouwsector bedragen de inbreukpercentages 13% voor de werkgevers (of bijna één werkgever op 7) en 5,5% voor de werknemers. De sector van de **kleinhandel** volgt diezelfde trend: 11% van de gecontroleerde werkgevers en 6,5% van de gecontroleerde werknemers begaan een inbreuk.

Tot slot kent de sector van de **tuinbouw** de laagste inbreukpercentages, vooral bij de werknemers. 8% van de gecontroleerde werkgevers en bijna 4% van de gecontroleerde werknemers begaan een inbreuk.

V. Conclusies.

Illegale arbeid is duidelijk een kenmerkend fenomeen in drie sectoren: de horeca, de bouwsector en de kleinhandel – deze sectoren vertonen de hoogste onregelmatigheidscijfers, of het nu gaat om het aantal betrokken werknemers of om het aantal inbreuken in de verschillende materies die kenmerkend zijn voor illegale arbeid.

We vinden in deze sectoren een zeker aantal gemeenschappelijke kenmerken terug:

- behoefte aan een groot aantal werknemers;
 - een groot deel van de activiteit vereist weinig kwalificaties;
 - een deel van de activiteit is seizoensgebonden of afhankelijk van bepaalde pieken.
- Dat leidt tot grote personeelsbehoeften voor korte periodes.

In het verleden werd de bouwsector regelmatig getroffen door frauduleuze praktijken van “leveranciers” van werkkrachten. In 2005, na de toetreding tot de Europese Unie van acht staten uit Centraal-Europa, komen we herhaaldelijk werknemers tegen die afkomstig zijn uit deze landen en tewerkgesteld worden in rechtsstructuren die moeilijk te vatten zijn (actieve vennoten, vennootschap die lokaal werkkrachten ter beschikking stelt, enz.).

Deze sectoren zijn gelijkmatig aanwezig in het hele land en komen dan ook vaker voor in de controles dan de sectoren met een geografische lokalisatie.

Sinds de oprichting van de arrondissementscellen via het Samenwerkingsakkoord van 1993 worden deze sectoren regelmatig gecontroleerd. Maar de inbreukpercentages blijven stabiel. Daarom blijven de inspectiediensten deze sectoren doelgericht controleren tijdens acties georganiseerd in de arrondissementscel.

De cijfergegevens met betrekking tot de onderzoeken, de gecontroleerde werknemers en de vaststellingen en gevolgen geven rekenschap van de activiteit van de inspectiediensten in het kader van de strijd tegen de sociale fraude, maar niet van de effecten van de controles op de realiteit inzake zwartwerk. Buiten de hierboven genoemde drie sectoren blijven de trends eerder vluchtig. Conclusies trekken op basis van deze gegevens houdt het risico in dat er praktijken versterkt worden waarvan men de reële effecten op de frauderealiteit niet kent. Bijgevolg voelt men dat er een noodzaak is om indicatoren in te voeren waarmee men enerzijds de bestaande fraude zou kunnen bepalen, los van de activiteit van de diensten, en anderzijds de evolutie volgen van de frauduleuze praktijken na de acties van de diensten.

Titel III – Coördinatieorganen van de inspectiediensten.

Inleiding.

Sociale fraude en illegale arbeid creëren een zekere kwetsbaarheid, ondermijnen de solidariteit en vervalsen de concurrentie.

Illegale arbeid is een dagelijkse realiteit in ons land.

De gevolgen van de ondergrondse activiteiten zijn rampzalig op economisch niveau door de omvang die de oneerlijke concurrentie aanneemt. De Federale Staat registreert een belangrijk verlies van fiscale en sociale inkomsten. De werknemers ontvangen de sociale bescherming niet waarop zij recht hebben. En ook de verbruikers worden geschaad omdat ze niet dezelfde garanties krijgen voor de verleende diensten en goederen.

Het fenomeen van de illegale arbeid beperkt zich niet tot het Belgische grondgebied, heel Europa wordt erdoor getroffen. In april 1998 heeft de Europese Commissie met de goedkeuring van het document over zwartwerk de nadruk gelegd op de noodzaak om een doelgerichte globale strategie uit te werken en een gecoördineerde actie te voeren op het niveau van de Europese Unie. Om een dergelijke gecoördineerde actie te kunnen voeren op het niveau van de Unie zou België een federale structuur moeten oprichten die bevoegd is voor de coördinatie van de interne acties en die ook de contacten kan onderhouden met de Europese landen teneinde een efficiënte samenwerking op poten te zetten tussen de verschillende overheidsadministraties.

In die context werd de wet van 3 mei 2003 goedgekeurd, wet houdende oprichting van de Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude, het Federale Coördinatiecomité, de Partnerschapscommissie en de Arrondissementscellen.

Zo werd een geïntegreerde structuur met 3 niveaus uitgewerkt.

Het luik gewijd aan de arrondissementscellen wordt voorgesteld na dit hoofdstuk.

I. De Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude.

A. Taken.

De Federale Raad is belast met de uitvoering van het beleid ter bestrijding van de sociale fraude en de illegale arbeid zoals vastgesteld door de Ministerraad, met volgende taken:

- coördinatie van de acties gevoerd door de verschillende administraties die bevoegd zijn voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude;
- sensibilisering van de verschillende diensten en administraties;
- aansturing inzake preventie en definiëring van de respectieve acties;
- opmaak van voorstellen voor de bevoegde ministers met het oog op aanpassingen aan de geldende wetgeving m.b.t. de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude;
- opmaak van adviezen en aanbevelingen met betrekking tot de wetsontwerpen en wetsvoorstellen inzake de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude;
- promotie en ontwikkeling van protocolakkoorden op nationaal niveau, met de gewesten en de gemeenschappen, op internationaal niveau, met de lidstaten van de Europese Unie;
- voorstelling van een jaarverslag aan het Parlement door de Voorzitter met betrekking tot de stand van zaken in de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude en de acties gevoerd door de verschillende sociale inspectiediensten.

B. Samenstelling.

De Federale Raad bestaat uit:

- de voorzitter die instaat voor het dagelijkse beheer van de Federale Raad;
- de voorzitters van de directiecomités van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, Sociale Zekerheid en Financiën;
- de administrateurs-generaal van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening;
- de vier leidende ambtenaren van de vier federale sociale inspectiediensten (Toezicht Sociale Wetten, Sociale Inspectie, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening);
- de vertegenwoordigers van de Gewesten en de Gemeenschappen;
- de procureur-generaal aangeduid door het College van procureurs-generaal;
- de commissaris-generaal van de federale politie;
- de secretaris van de Nationale Arbeidsraad;
- de coördinator-generaal van het Federale Coördinatiecomité.

In de loop van 2005 is de Federale Raad viermaal bijeengekomen.

II. Het Federale Coördinatiecomité.

A. Taken.

Het Federale Coördinatiecomité is het operationele coördinatieorgaan.

Het is belast met:

- de uitvoering van de aansturingen van de Federale Raad en van de partnerschapsovereenkomsten ondertekend door de ministers;
- de opstelling van richtlijnen voor de arrondissementscellen;
- de coördinatie binnen de arrondissementscellen van de acties van de sociale inspecties;
- de realisatie van de federale preventieacties;
- de voorbereiding van de werkzaamheden van de Raad, waaronder de adviezen en de aanbevelingen;
- het verlenen van de nodige bijstand aan de betrokken diensten voor de controleoperaties;
- de verbetering van de opmaak van de processen-verbaal van vaststelling van inbreuken;
- de coördinatie van de informatie, de opleiding en het ter beschikking stellen van de geschikte documentatie voor de diensten;
- het tweemaal per jaar bijeenbrengen van de voorzitters van de arrondissementscellen;
- de realisatie van studies waaronder statistieken en de opmaak van het overzicht van de door de diensten gevoerde acties;
- het voeren van een beleid inzake het verzamelen en uitwisselen van informatie, in het bijzonder van geïnformatiseerde inlichtingen, in samenwerking met de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid;
- het uitwerken van een gespecialiseerde opleiding voor magistraten die bevoegd zijn voor economische, financiële en sociale materies.

B. Samenstelling.

Het Federale Coördinatiecomité bestaat in principe uit:

- een coördinator-generaal;
- zes coördinatoren gedetacheerd vanuit de vier sociale inspectiediensten;
- een coördinator gedetacheerd vanuit de FOD Financiën;
- een magistraat-coördinator gedetacheerd vanuit het Arbeidsauditoraat-generaal;

- twee analisten gedetacheerd vanuit de FOD Sociale Zekerheid;
- vier sociaal controleurs gespecialiseerd in informatica gedetacheerd vanuit één van de vier federale sociale inspectiediensten.

In 2005 was het team coördinatoren niet volledig. Er ontbrak een coördinator van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, een coördinator van Financiën en een coördinator van de Sociale Inspectie omdat één van de twee coördinatoren van deze dienst het Federale Coördinatiecomité verliet na promotie.

Bovendien ontbraken er ook twee sociaal controleurs gespecialiseerd in informatica.

Tot slot worden de Federale Raad en het Federale Coördinatiecomité ondersteund door een secretariaat dat vier leden telt die gedetacheerd zijn vanuit de vier voormelde inspectiediensten.

C. Realisaties.

In de loop van 2005 heeft het Federale Coördinatiecomité een verslag opgesteld over de controleacties die de inspectiediensten in 2004 hebben gevoerd in het kader van de strijd tegen de mensenhandel en arbeidsexploitatie.

Er werd een opleiding georganiseerd voor de arrondissementscellen betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werkrachten, arbeidsexploitatie en mensenhandel.

Bovendien werd een onderzoek gevoerd naar de werking van de arrondissementscellen.

Verder werden ook gesprekken gestart met de Gemeenschappen en de Gewesten om een samenwerkingsakkoord af te sluiten en er werd contact genomen met de FOD Financiën om een kader te creëren voor een gestructureerde informatie-uitwisseling tussen de sociale inspectiediensten en bepaalde diensten van de FOD Financiën.

Tot slot werden contacten gelegd met sociale inspectiediensten van andere landen om ook met hen administratieve samenwerkingsakkoorden te bespreken (Luxemburg, Duitsland en Nederland).

III. De Partnerschapscommissie.

A. Taken.

De Partnerschapscommissie houdt zich bezig met de voorbereiding van de partnerschapsovereenkomsten die afgesloten worden tussen de bevoegde ministers en de betrokken sociale partners. Dit om de beroepsmensen uit bepaalde activiteitssectoren te betrekken bij de drie stadia van de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid:

- preventie door een goede informatieverstrekking;
- opsporing door uitwisseling van informatie over beroepspraktijken met de administraties en de sociale inspectiediensten;
- gerichte en georganiseerde repressie in functie van de voorafgaande preventie- en opsporingsfactoren.

B. Samenstelling.

De Partnerschapscommissie bestaat uit:

- de voorzitters van de drie federale overheidsdiensten die deel uitmaken van de Federale Raad ;
- de administrateurs-generaal van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening;
- de secretaris van de Nationale Arbeidsraad;
- de coördinator-generaal van het Federale Coördinatiecomité;
- de voorzitter van de Federale Raad;
- en de facto de vier leidende ambtenaren van de vier federale sociale inspectiediensten.

De Partnerschapscommissie is in 2005 tweemaal bijeengekomen en heeft een studiedag georganiseerd die gewijd was aan de partnerschapsovereenkomsten. De activiteiten van deze studiedag zijn opgenomen in een publicatie.

In 2005 kon op initiatief van deze commissie geen enkele partnerschapsovereenkomst worden afgesloten. Toch zijn er enkele vruchtbare contacten gelegd met de sociale partners van bepaalde paritaire comités.

IV. De arrondissementscellen.

De arrondissementscellen bestaan sinds 1993, het jaar waarin een samenwerkingsakkoord werd ondertekend tussen de federale sociale inspectiediensten. In 1995 werd een bijkomend akkoord ondertekend dat de inspectiediensten van de Gewesten en Gemeenschappen in staat stelde deel te nemen aan de acties die georganiseerd werden binnen de arrondissementscellen.

De arrondissementscellen werden opgericht om gezamenlijke controleacties op poten te zetten met de verschillende sociale inspectiediensten en zo, op het niveau van elk gerechtelijk arrondissement van ons land, efficiënter de sociale fraude te kunnen bestrijden. Deze cellen moesten gemiddeld twee controledagen per maand realiseren. Het voorzitterschap van de cellen was van bij de start verzekerd op basis van een beurtroelsysteem waarbij elk van de federale sociale inspectiediensten voor een termijn van zes maand het voorzitterschap opnam.

Gedurende tien jaar zijn op die manier heel wat controles uitgevoerd op het niveau van de arrondissementscel. Elke cel mag dan al actief geweest zijn, toch kunnen we betreuren dat er geen globale visie was over het fenomeen van de sociale fraude. Elke arrondissementscel bouwde haar eigen controlebeleid uit, als we al konden spreken van een beleid; de gevoerde acties waren vooral reactief en niet proactief. In die context is men gaan nadenken over het systeem, met als resultaat de goedkeuring van de wet van 3 mei 2003 die een geïntegreerde structuur van drie niveaus creëerde voor de strijd tegen de

sociale fraude en de illegale arbeid. Aangezien de arrondissementscellen al blijk gegeven hadden van hun werkingscapaciteit op het terrein, werden zij via deze wet geïnstitutionaliseerd. Het takenpakket en de samenstelling van deze cellen is ongewijzigd gebleven. De enige verandering die werd aangebracht door de wet van 3 mei 2003 heeft te maken met het voorzitterschap van de cel: die functie wordt voortaan bekleed door de Arbeidsauditeur.

A. Taken.

In principe is er één cel per gerechtelijk arrondissement, die is belast met:

- de organisatie en coördinatie van de controles a rato van twee acties per maand;
- de uitvoering van de richtlijnen van het comité;
- het uitwerken van informatiesessies en opleidingen voor de medewerkers van de diensten;
- de opmaak van de balans van de gevoerde acties;
- de opmaak van een jaarlijks activiteitenrapport voor het Comité.

B. Samenstelling.

De arrondissementscellen bestaan uit:

- de Arbeidsauditeur die het voorzitterschap op zich neemt;
- een vertegenwoordiger van elk van de vier federale sociale inspectiediensten;
- een vertegenwoordiger van de FOD Financiën;
- een magistraat van het parket van de Procureur des Konings;
- een medewerker van de federale politie;
- een secretariaat dat verzekerd wordt door een sociaal inspecteur gedetacheerd vanuit de Sociale Inspectie of van de dienst Toezicht Sociale Wetten.

De Arbeidsauditeur brengt de leden van de cel eenmaal per maand samen in het kader van de beperkte groep en eenmaal om de drie maanden in het kader van de plenaire zitting.

De beperkte groep bestaat uit de Arbeidsauditeur, de vertegenwoordigers van de Sociale Inspectie, de dienst Toezicht Sociale Wetten, de inspectiediensten van de RVA en de RSZ.

C. Evolutievooruitzichten.

Na één werkjaar heeft men de werking van de nieuwe structuur en de realisaties beoordeeld.

Het systeem dat werd ingevoerd in 2003 moet nog verbeterd worden om het nog efficiënter en flexibeler te maken. Men beoogde dan ook een wijziging van de wet van 3 mei 2003 met de bedoeling de aansturing en de coördinatie van de acties op het terrein te verbeteren.

Er is beslist om een nieuw orgaan op te richten, de “Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst” (afgekort: SIOD), die de in 2003 opgerichte structuur zal vervangen³². De Federale Raad wordt de Algemene Raad van de Partners, een orgaan dat zich zal bezighouden met reflecties en adviezen.

Het Federale Coördinatiecomité wordt omgevormd tot een Federaal Aansturingsbureau (centrum voor aansturing, expertise en ondersteuning). De hoofdtaak van dit bureau zal erin bestaan een strategisch plan en een operationeel plan uit te werken die het dan zal opvolgen. Het wordt beheerd door een Directiecomité bestaande uit de directeur van het Bureau, de vier leidende ambtenaren van de vier federale sociale inspectiediensten en de procureur-generaal aangeduid door het College van procureurs-generaal.

Tot slot is de werking van de arrondisementscellen niet gewijzigd, behalve het feit dat de coördinatoren van het Federaal Aansturingsbureau nu lid worden van de arrondisementscellen.

³² Zie Titel XII van de programmawet I van 27.12.2006 (BS 28.12.2006).

Titel IV – Activiteit van de arrondissementscellen

Statistieken van de arrondissementscellen.

Inleiding.

De navolgende tabellen omvatten de gegevens die rechtstreeks werden meegedeeld door de 22 arrondissementscellen van het land³³. Deze gegevens werden verzameld aan de hand van het model van statistiekformulier opgesteld in het kader van het “samenwerkingsprotocol 1993”³⁴. Naast de gegevens over de werking van de cellen, met name het aantal vergaderingen, het aantal controles en het aantal medewerkers dat betrokken is bij deze controles, vinden we er ook gegevens terug over de sectorale verdeling van de controles en de pro justitia per inbreuk, voornamelijk voor de 4 materies inzake illegale arbeid (DIMONA, deeltijdse arbeid, tewerkstelling van buitenlandse werknemers en werkloosheid³⁵).

De activiteitssectoren werden ingedeeld in 9 categorieën. Wat de controles betreft geeft een rubriek het aantal gecontroleerde arbeidsplaatsen weer, hetgeen toelaat een beter overzicht te geven van de soort controles die werden uitgevoerd door de cellen.

De stand van zaken op het vlak van de inbreuken wordt enkel beoordeeld op basis van het aantal opgestelde pro justitia. Deze indicator versterkt de weergave van de inbreuken van het type “illegale arbeid” die makkelijker te typeren zijn vanuit een strafrechtelijk standpunt. Onregelmatigheden die geregulariseerd worden of bestraft worden met een burgerrechtelijke/administratieve sanctie (vergoeding, bijdrageopslag, boete, verwijlinteressen) komen bijna niet voor. Dat is met name het geval voor de onregelmatigheden:

³³ Oudenaarde, Antwerpen, Brugge, Brussel, Charleroi, Gent, Halle-Vilvoorde, Huy, Kortrijk-Roeselare, La Louvière, Leuven, Luik, Limburg, Luxemburg, Mechelen, Bergen, Namen, Nijvel, Dendermonde, Doornik, Turnhout, Verviers.

³⁴ Protocol van 30 juli 1993 betreffende de samenwerking tussen de diverse sociale inspectiediensten tot coördinatie van de controles bij inbreuk op de arbeids- en de sociale wetgeving.

Maken deel uit van het Akkoord:

- Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid,
- Ministerie van Verkeer en Infrastructuur,
- Ministerie van Justitie,
- Ministerie van Economische Zaken,
- Ministerie van Financiën,
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken,
- Ministerie van Middenstand,
- Ministerie van Sociale Zaken,
- Ministerie van Maatschappelijke Integratie, Volksgezondheid en Leefmilieu.

³⁵ Koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering (BS 31/12/1991).

- met betrekking tot werfaangiftes en inhoudingen op facturen van niet-geregistreerde werkgevers of werkgevers met sociale schulden in de sector van de werken in onroerende staat (artikel 30 bis³⁶),
- met betrekking tot onderwerping aan de RSZ van de bezoldigingen en prestaties van de ten onrechte in het stelsel van de zelfstandigen aangegeven werknemers³⁷,
- met betrekking tot onderwerping aan de Belgische sociale zekerheid van de onregelmatig gedetacheerde werknemers³⁸,
- met betrekking tot de illegale terbeschikkingstelling van werknemers ten behoeve van gebruikers³⁹.

Deze regularisaties vereisen vaak lange bijkomende onderzoeken om alle feitelijke omstandigheden van de situatie uit te zoeken. Met uitzondering van het “artikel 30 bis” waarvan de inbreuk zuiver feitelijk is, betreffen deze onregelmatigheden immers voornamelijk de juridische kwalificatie van een arbeidsbetrekking die niet overeenstemt met de realiteit. Dat is vooral het geval voor de reële gezagsverhouding tussen de werknemer, de contractuele werkgever en de begunstigde van de prestatie⁴⁰. Indien de werkgever weigert de situatie te regulariseren, worden deze inbreuken vaker behandeld via een burgerlijke rechtspleging dan via strafrechtelijke weg. De RSZ, die over een eigen rechtspersoonlijkheid beschikt, kan de werkgever immers voor de arbeidsrechtbank

³⁶ Artikel 30bis van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (BS 25/7/1969).

³⁷ Artikelen 1 tot 4 van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (BS 25/7/1969).

³⁸ - Artikel 3 van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (BS 25/7/1969).

- Artikelen 14 tot 17 van de Verordening (EEG) 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op werknemers en hun gezinnen die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen.

- Specifieke artikelen van de bilaterale overeenkomsten inzake sociale zekerheid tussen België en derde landen: Algerije, Canada, Chili, Kongo, Kroatië, Verenigde Staten, Israël, Japan, Marokko, Filipijnen, San Marino, Tunesië en Joegoslavië.

³⁹ Wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers (BS 20/8/1987).

⁴⁰ Deze gezagsverhouding betreft:

- de gezagsverhouding voorzien in de wet betreffende de arbeidsovereenkomsten (die de basis vormt voor de onderwerping aan de sociale zekerheid van werknemers die aangeworven worden onder een statuut van schijnzelfstandigen) (art. 2 tot 5 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten);
- de organieke band met betrekking tot detachering van een werknemer in België met behoud van zijn onderwerping aan de sociale zekerheid van een andere Staat (art. 14, 1 a & b van Verordening 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op werknemers, zelfstandigen en hun gezinsleden die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen en Besluit 181 van 13 december 2000 betreffende de interpretatie van artikel 14, §1 (detachering van werknemers), 14 bis, § 1 (detachering van zelfstandigen) en 14 ter §1 en §2 (zeelieden), van Verordening 1408/71 van de Raad betreffende de wetgeving die van toepassing is op de gedetacheerde werknemers en op de zelfstandigen die tijdelijk een activiteit uitoefenen buiten de bevoegde staat),
- de gezagsverhouding met betrekking tot het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers (art. 31 § 1 van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers).

dagen met het oog op de inning van de ontdoken bijdragen, de bijdrageopslagen, de vergoedingen en de verwijlinteresten. In tegenstelling tot de pro justitia duurt deze procedure veel langer en zijn de resultaten die de RSZ bekomt, op basis van verslagen meegedeeld door de inspectiediensten via de statistieken bijgehouden door de cellen, veel willekeuriger.

I. Gegevens met betrekking tot de werking van de arrondissementscellen en de organisatie van de controles.

Aantal celvergaderingen	225
Aantal controledagen	797

Aantal gecontroleerde arbeidsplaatsen	5445
Aantal gecontroleerde werkgevers	7332
Aantal gecontroleerde werknemers	18710

Dienst	Totaal van het controlepersoneel dat heeft deelgenomen aan de celcontroles in 2005
TSW	1529
SI	1105
RVA	1872
RSZ	640
Totaal voor de 4 inspectiediensten	5146
Andere diensten ⁴¹	2300
Algemeen totaal	7446

In 2005 hebben de 22 arrondissementscellen in totaal 225 **vergaderingen** belegd, hetzij ongeveer 10 vergaderingen per cel en per jaar, wat overeenkomt met wat de wet van 3 mei 2003⁴² voorziet⁴³:

- minimum één vergadering per kwartaal voor de volledige arrondissementscel;
- en één vergadering per maand voor de beperkte groep belast met de organisatie van de controles.

⁴¹ Onder “andere diensten” moet men verstaan: Financiën, de politiediensten, de FOD Economie, het FAVV, de regionale inspecties,....

⁴² Wet van 3 mei 2003 houdende oprichting van de Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude, Het Federale Coördinatiecomité en de Arrondissementscellen (BS 6/10/2003).

“**Art. 15.** De cel kan samenkomen in beperkte groep, eveneens onder voorzitterschap van de Arbeidsauditeur.

De Arbeidsauditeur wordt gelast elke maand de beperkte groep van de cel bijeen te roepen: deze is samengesteld uit de afgevaardigden van de Inspectie van de Sociale Wetten, van de Sociale Inspectie, van de inspectiedienst van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en van de inspectiedienst van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening. De beperkte groep is belast met het opzetten van gecoördineerde gemeenschappelijke controles a rato van twee controles (=controledagen) per maand. Daartoe legt hij alle nodige en nuttige contacten.

De beperkte groep kan elke persoon uitnodigen die bijzonder bevoegd is voor de voorbereiding en de verwezenlijking van de voorziene operaties.

Het proces-verbaal van de vergadering wordt aan het Comité bezorgd.

Art. 16. De arrondissementscel vergadert ten minste een maal per trimester, op initiatief van de Arbeidsauditeur.”

⁴³ Als men rekening houdt met de vakantieperiodes.

De cellen hebben 797 controledagen gerealiseerd⁴⁴, hetzij 36,2 controledagen per arrondissementscel, wat overeenkomt met 3 dagen per maand en per cel. De wet van 3 mei 2003 voorziet een minimum van 2 per maand.

Tijdens een standaard controledag controleert de arrondissementscel gemiddeld 9 werkgevers en 23 werknemers die actief zijn op 7 arbeidsplaatsen. Daartoe mobiliseert de cel 6,5 sociaal inspecteurs (in ruime zin) en 3 medewerkers van de andere diensten (met name de regionale inspecties, de belastingdiensten, de politie of de inspectie van de FOD Economie, en af en toe het FAVV of de inspectie van de FOD Mobiliteit en Vervoer). De RVA en de dienst Toezicht Sociale Wetten wijzen gemiddeld ongeveer 2 inspecteurs toe per controledag, de RSZ en de Sociale Inspectie ongeveer 1 inspecteur.

II. Aantal controles en pro justitia per activiteitssector.

A. Aantal controles per activiteitssector.

Gecontroleerde sectoren	Aantal gecontroleerde arbeidsplaatsen	Aantal gecontroleerde werkgevers	Aantal gecontroleerde werknemers
ANDERE	588	738	2119
BOUWBEDRIJF	1410	2568	5645
CONFECTIE	7	11	21
HANDEL	928	1025	1423
HORECA	1512	1614	4476
LAND- & TUINBOUW	532	652	3645
METAAL – ELEKTRICITEIT	282	324	666
SCHOONMAAK	56	57	197
VERVOER	130	343	518
TOTAAL	5445	7332	18710

In 2005 bezochten de controleurs van de arrondissementscel 5.445 arbeidsplaatsen en 7.332 werkgevers. Deze controles betroffen 18.710 werknemers. Gemiddeld betroffen de onderzoeken, per controleplaats, 1,35 werkgevers en 3,44 werknemers. De arrondissementscellen hebben de voorkeur gegeven aan controles op kleine arbeidsplaatsen. Hun werkmethode bestaat erin dat een team controleurs van de ene arbeidsplaats naar de andere trekt (meestal een etablissement, atelier of werf van kleine omvang) en daar worden de aanwezige werknemers ondervraagd. Vervolgens gaat men na of de werkgever de sociale wetgeving en de wetgeving betreffende de sociale

⁴⁴ Het begrip **controledag**: één controledatum = één statistiekformulier (genaamd gemeenschappelijk uitgevoerde systematische controles)

zekerheid naleeft, en in het bijzonder de DIMONA-aangifte, het bijhouden van de verschillende documenten die de arbeidstijden registreren en de arbeidsvergunningen van de buitenlandse werknemers. De RVA controleert de werkloosheidsformulieren.

De verdeling van de controles per activiteitssector.

Drie sectoren vertegenwoordigen 71% van de controleplaatsen, 71% van het aantal gecontroleerde werkgevers en 62% van het aantal gecontroleerde werknemers: **de bouwsector, de horeca en de handel**. Als we daar nog de landbouwsector aan toevoegen, omvat dit geheel 80% van de activiteit van de cellen in 2005 in de drie bovenvermelde indicatoren.

De bouwsector vertegenwoordigt:

- 26% van de gecontroleerde arbeidsplaatsen;
- 35% van de gecontroleerde werkgevers;
- 30% van de gecontroleerde werknemers.

De uitgevoerde controles in deze sector kenmerken zich door een hoger aantal werkgevers en werknemers per controleplaats dan in de andere sectoren: bijna twee werkgevers en 4 werknemers per controleplaats. Dit betekent dat de arrondissementscellen in 2005 ongeveer een derde van hun activiteit aan deze sector hebben gewijd en dat ze daarbij hoofdzakelijk kleine bouw- of renovatiewerven hebben gecontroleerd.

De horecasector vertegenwoordigt:

- 28% van de gecontroleerde arbeidsplaatsen;
- 22% van de gecontroleerde werkgevers;
- 24% van de gecontroleerde werknemers.

De sector kenmerkt zich door een sterke territoriale verspreiding van de werkgevers: elke controleplaats komt overeen met een gecontroleerde werkgever. Op elke bezochte arbeidsplaats treft de cel gemiddeld 3 werknemers aan. In totaal besteedt de cel een vierde van haar controles aan de horecasector. Algemeen genomen richt ze zich op de kleine etablissementen.

De handelssector vertegenwoordigt:

- 17% van de gecontroleerde arbeidsplaatsen;
- 14% van de gecontroleerde werkgevers;
- 7,5% van de gecontroleerde werknemers.

Net als in de horeca zijn ook de werkgevers uit de handelssector verspreid over verschillende arbeidsplaatsen. De controles betreffen algemeen genomen heel kleine etablissementen met 1 of 2 werknemers.

En tot slot vertegenwoordigt de land- en tuinbouwsector:

- 10% van de gecontroleerde arbeidsplaatsen;
- 9% van de gecontroleerde werkgevers;
- 19,5% van de gecontroleerde werknemers.

De controles van de cellen in deze sector betreffen arbeidsplaatsen waar veel meer werknemers tewerkgesteld zijn dan in de andere sectoren: bijna 7 werknemers per controleplaats. Verder vinden we per controleplaats gemiddeld 1,25 werkgevers.

B. Aantal pro justitia per materie en per activiteitssector.

Sectoren	DIMONA – sociale documenten	Deeltijdse arbeid	Buitenlandse werknemers	Werkloosheid	Detachering van buitenlandse werknemers	Ter beschikking stelling
ANDERE	105	56	22	30	0	0
BOUWBEDRIJF	165	15	33	207	2	0
CONFECTIE	0	0	0	4	0	0
HANDEL	155	69	53	27	2	0
HORECA	532	232	113	114	1	1
LAND- & TUINBOUW	88	6	54	92	4	0
METAAL – ELEKTRICITEIT	40	10	13	13	0	0
SCHOONMAAK	9	2	3	6	0	0
VERVOER	24	2	1	16	0	0
TOTAAL	1118	392	292	509	9	1

De arrondissementscellen hebben het aantal pro justitia opgegeven dat werd opgesteld in de verschillende gecontroleerde materies.

1. Pro justitia met betrekking tot inbreuken sociale documenten of DIMONA.

Van de 7.332 gecontroleerde werkgevers in 2005 werden er 1.118 (of 15%) geverbaliseerd omwille van een inbreuk op de sociale documenten of DIMONA.

Het is geen verrassing dat de pro justitia zich concentreren in de 4 meest gecontroleerde sectoren: de horeca, de bouwsector, de handel en de land- en tuinbouw. Ze groeperen 84% van de pro justitia. Toch verschilt hun verdeling tussen de sectoren sterk in vergelijking met de verdeling van de controles.

Bijna de helft van de pro justitia (47,5%) vinden we in de horecasector, terwijl die toch maar 22% van de gecontroleerde werkgevers vertegenwoordigt.

Zowel het aantal pro justitia als het aantal gecontroleerde werkgevers in de **handels**sector vertegenwoordigen 14% van het totaal.

De **bouw**sector vertegenwoordigt 15% van de pro justitia, terwijl dit de sterkst gecontroleerde sector is wat betreft het aantal werkgevers (35%). Het percentage van de pro justitia ligt er dan ook laag.

En tot slot is er de **land- en tuinbouw**sector waar het aandeel van alle pro justitia 8% bedraagt, wat overeenkomt met het aandeel van de sector in het totaal van de gecontroleerde werkgevers.

Zoals blijkt uit de gegevens van de arrondissementscellen m.b.t. de uitgevoerde controles zijn vooral de vier voornoemde sectoren hierin sterk vertegenwoordigd. Gelijkaardige resultaten blijken uit de gegevens die verschaft werden door de inspectiediensten.

2. Pro justitia met betrekking tot de bekendmaking van de uurroosters voor deeltijds werk.

In 2005 hebben 392 controles in de arrondissementscellen geleid tot een pro justitia met betrekking tot deeltijds werk. Dat komt op 5,35% van de gecontroleerde werkgevers.

Deze inbreuken betreffen voornamelijk twee sectoren: **de horeca en de handel**. Samen vertegenwoordigen ze 77% van de pro justitia.

232 pro justitia werden opgesteld ten laste van een werkgever uit de **horeca**sector. Dat betekent 59% van het totale aantal pro justitia met betrekking tot deeltijdse arbeid en betreft 14% van de gecontroleerde werkgevers in deze sector.

De **handels**sector vertegenwoordigt 18% van de pro justitia. Het percentage van de pro justitia per werkgever bedraagt in deze sector 7%.

De overheersing van deze twee sectoren verschijnt in dezelfde verhoudingen als bij de gegevens verschaft door de sociale inspectiediensten.

3. Pro justitia met betrekking tot tewerkstelling van buitenlandse werknemers.

In 2005 werden tijdens controles in de arrondissementscellen 292 pro justitia opgesteld voor onregelmatige tewerkstelling van buitenlandse werknemers. Die betreffen 4% van de gecontroleerde werkgevers.

De 4 belangrijkste sectoren (**horeca, handel, land- en tuinbouw en bouw**) groeperen 86% van de pro justitia.

De **horecasector** neemt 39% en de **land- en tuinbouwsector** 18,5% van de pro justitia voor haar rekening. Deze twee sectoren hebben de hoogste percentages voor pro justitia per gecontroleerde werkgever.

Dan komt de **handelssector** die 18% van de pro justitia vertegenwoordigt.

En tot slot betreft 11% van de pro justitia werkgevers uit de **bouwsector**, wat gezien het aantal gecontroleerde werkgevers in deze sector relatief weinig is.

Deze tabel bevestigt de tendensen die al naar voren kwamen in het voorgaande punt op basis van de gegevens verschaft door de verschillende sociale inspectiediensten.

4. Pro justitia met betrekking tot werkloosheid.⁴⁵

Voor inbreuken “werkloosheid” vastgesteld tijdens controles gevoerd in het kader van de arrondissementscellen, werden 509 pro justitia opgesteld. Die betreffen 7% van de gecontroleerde werkgevers.

De pro justitia komen voor 86% uit de 4 traditionele sectoren: **de bouwsector** (40,5%), **de horeca** (22,5%), **de land- en tuinbouw** (18%) en in mindere mate **de handel** (5%).

In **de land- en tuinbouwsector** worden de meeste pro justitia opgesteld voor de materie werkloosheid.

⁴⁵ Koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering (BS 31/12/1991).

5. Inbreuk op de onderwerping aan de RSZ van werknemers die ten onrechte ingeschreven zijn in het stelsel van de zelfstandigen (schijnzelfstandigen), op de terbeschikkingstelling van werknemers ten behoeve van gebruikers en op onregelmatige detachering van buitenlandse werknemers.

De toestand van de inbreuken op deze verschillende materies blijkt niet uit de gegevens van deze tabel.

Zoals we in de inleiding al vermeldden, heeft dat te maken met het feit dat de administratieve en burgerlijke gevolgen die aan de inbreuken gegeven worden, niet opgenomen worden in de statistieken verschaft door de arrondissementscellen.

6. Inbreuk op artikel 30 bis van de wet van 27 juni 1969 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

De controle op de toepassing van artikel 30 bis⁴⁶ door aannemers en onderaannemers tijdens controles in de arrondissementscel wordt uitsluitend verzekerd door de diensten van de RSZ. De controle wordt hoofdzakelijk uitgevoerd op basis van een onderzoek van de facturen van de verschillende ondernemingen die actief zijn op de werf en de vergelijking met de bedragen die aan de RSZ gestort worden als inhouding op de facturen. De controle in de arrondissementscel is slechts de eerste stap in deze controleoperatie. De controle wordt voortgezet door de RSZ-diensten en hun resultaten worden intern geregistreerd. De administratieve gevolgen van deze onderzoeken worden af en toe meegedeeld aan de arrondissementscellen, maar worden niet systematisch geregistreerd.

⁴⁶ Artikel 30bis van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (BS 25/7/1969).

III. Conclusie.

Globaal genomen functioneren de arrondissementscellen zoals voorzien in de wet van 3 mei 2003 waarin ze werden opgericht, ze komen eenmaal per maand samen om 2 tot 3 controles per maand uit te voeren. De controles worden uitgevoerd door kleine teams bestaande uit sociaal controleurs en, naargelang van het soort controle, medewerkers van de andere diensten. Deze teams trekken van de ene naar de andere kleine arbeidsplaats waar 1 tot 2 werkgevers tussen 1 en 7 werknemers tewerkstellen. De activiteit van de cellen betreft voornamelijk 4 sectoren: de bouwsector, de horeca, de handel en de land- en tuinbouw.

De opgestelde pro justitia betreffen hoofdzakelijk de reglementeringen met betrekking tot de sociale documenten en DIMONA (15% van de gecontroleerde werkgevers), de deeltijdse arbeid (7% van de gecontroleerde werkgevers) en de tewerkstelling van buitenlandse werknemers (4% van de gecontroleerde werkgevers). De horecasector kent de hoogste percentages qua pro justitia in deze 3 materies. De land- en tuinbouwsector onderscheidt zich door een hoog percentage aan pro justitia met betrekking tot de tewerkstelling van buitenlandse werknemers. De handelssector kent meer inbreuken op de deeltijdse arbeid en de bouwsector vertoont de laagste percentages qua pro justitia in de 3 materies.

Wet betreft de inbreuken op de reglementeringen met betrekking tot schijnzelfstandigen, evenals het ter beschikking stellen en de detachering van werknemers door buitenlandse werkgevers bestaan er bijna geen gegevens voor de arrondissementscellen. Dat heeft volgens ons de twee volgende hoofdredenen:

- enerzijds het feit dat deze inbreuken overwegend geregulariseerd of via burgerlijke weg gesanctioneerd worden en dat ze niet voorkomen in de pro justitia;
- anderzijds het feit dat deze inbreuken zich hoofdzakelijk baseren op een juridische herkwalificatie van de relatie tussen de werknemer, de werkgever en de rechtstreekse begunstigde van de prestatie van de werknemer, in het bijzonder met betrekking tot het bewijs van het bestaan van een ondergeschikte band tussen de werknemer en de andere partijen. Om redenen die eigen zijn aan elke reglementering maken de herkwalificatiecriteria het uitvoeren van dergelijke controles nog moeilijker.

De onderzoeken met betrekking tot het artikel 30 bis van de wet op de sociale zekerheid op basis van vaststellingen gedaan op de werf door de arrondissementscel worden intern behandeld door de RSZ. Ze krijgen een hoofdzakelijk burgerlijk gevolg (boetes, vergoeding, enz.). Net als bij de 3 voorgaande reglementeringen blijkt ook het resultaat van deze onderzoeken niet uit de gegevens van de arrondissementscel.

Slotwoord.

De bestudering van de werkzaamheden gerealiseerd door de sociale inspectiediensten, zowel de federale als de regionale, maakt het mogelijk na te gaan welke inspanningen deze leveren in het kader van hun activiteit gewijd aan de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude.

De resultaten werden onder andere verkregen dankzij het selecteren van de uit te voeren controleacties aan de hand van diverse computerbronnen.

Bij die gelegenheid kunnen we niet genoeg benadrukken dat alle computerdatabanken en de vergelijking van die databanken nooit de ervaring zullen kunnen vervangen die de sociale inspecteurs en alle partijen die betrokken zijn bij de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid verwerven op het terrein.

De bevoorrechte locatie voor de uitwisseling van de informatie en ervaring die de sociale inspecteurs en de andere partijen verwerven op het terrein, zou de arrondissementscel moeten zijn.

We hebben gemerkt dat bepaalde beschikbare statistieken nog eerder fragmentarisch zijn. De sociale inspectiediensten zijn zich bewust van de noodzaak om te beschikken over vollediger cijfergegevens en hebben zich voor de volgende jaren ertoe verbonden om beter gestoffeerde statistieken mee te delen waarmee een vollediger resultatenkaart kan worden opgesteld met betrekking tot de acties van de sociale inspectiediensten in de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid.

Op dit ogenblik wordt een bepaald aantal indirecte effecten van de controles nog niet voldoende gemeten waardoor ze nog niet opgenomen kunnen worden in dit activiteitenrapport. Bijgevolg vermeldt dit rapport op dit ogenblik enkel de repressieve maatregelen die getroffen werden in het kader van de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid.

De auteurs van dit rapport over de stand van zaken in de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude en over de acties die hieromtrent gevoerd worden door de verschillende sociale inspectiediensten, hopen dat alle betrokkenen bij de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid er de informatie zullen in terugvinden die aanleiding kan geven tot het opstellen van nieuwe analyses en reflecties over de sociale fraude.

Tot slot benadrukken we dat de gestarte activiteit van het Federale Coördinatiecomité zich op actieve en vruchtbare manier doorzet via het nieuwe orgaan dat werd opgericht door de programmawet I van 27 december 2006, met name de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst.
